

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Zuzana Lukešová

**Proměny regionální diferenciacie socioekonomického vývoje
USA v letech 1980 – 2007: Případová studie Pacifická a
Jihoatlantská oblast**

**(Changes of Regional Differentiation of Socioeconomic Development of the USA 1980 –
2007: Case Study Pacific and South-Atlantic Regions)**

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: Doc.RNDr. Leoš Jeleček, CSc.

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce, Doc.RNDr. Leoši Jelečkovi, CSc., za cenné připomínky, rady a informace, týkající se široké problematiky Spojených států amerických, a rovněž za pročtení návrhů práce. Dále chci poděkovat všem, kteří mě během celého studia podporovali.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury uvedla veškeré zdroje, které jsem při práci využívala.

15.8. 2009

.....

Zuzana Lukešová

OBSAH:

1. ÚVOD.....	7
1.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY A CÍLE PRÁCE	8
1.2 UKAZATELE, METODIKA A ZDROJE DAT.....	9
1.3 DISKUZE POUŽITÉ LITERATURY	11
2. VYBRANÉ SOCIOEKONOMICKÉ CHARAKTERISTIKY SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH.....	13
2.1 DISKUZE REGIONÁLNÍHO ČLENĚNÍ USA	13
2.2 POPULAČNÍ A HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ USA.....	17
2.2.1 Obyvatelstvo USA	17
2.2.2 Hospodářství USA	21
3. PACIFICKÁ A JIHOATLANTSKÁ OBLAST – MODELOVÁ ÚZEMÍ DIFERENCIACE EKONOMICKÉHO A POPULAČNÍHO RŮSTU.....	28
3.1 KONTEXT POVÁLEČNÉHO HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE	30
3.2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ.....	32
3.2.1 Vývoj hrubého státního produktu států v letech 1980 – 2007	32
3.2.2 Tvorba hrubého státního produktu podle Metropolitních statistických oblastí	34
3.2.3 Tvorba hrubého státního produktu podle skupin odvětví v letech 1980 – 2007	38
3.2.4 Vývoj hrubého státního produktu států na obyvatele v letech 1980 – 2007.....	44
3.2.5 Hrubý státní produkt na obyvatele podle Metropolitních statistických oblastí	46
3.3 OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ	50
3.3.1 Vývoj osobních příjmů na obyvatele států v letech 1980 – 2007	52
3.3.2 Distribuce osobních příjmů na úrovni okresů jednotlivých států	54
3.3.3 Geografické vzory rozložení příjmů na obyvatele na úrovni okresů.....	67
3.4 VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY OBYVATELSTVA STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ	80
3.5 DALŠÍ EKONOMICKÉ UKAZATELE.....	94
3.5.1 Chudoba.....	94
3.5.2 Nezaměstnanost	98
3.6 STÁTY ZA SOUČASNÉ EKONOMICKÉ KRIZE.....	101
4. ZÁVĚR.....	108
5. PRAMENY A LITERATURA	115
SEZNAM ZKRATEK.....	118
SEZNAM PŘÍLOH.....	119

Seznam tabulek, mapek a grafů

- Tabulka č. 1:** Územní statistické jednotky USA – státní ekonomické oblasti
Tabulka č. 2: Počet obyvatel v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí
Tabulka č. 3: Nejrychleji a nejpomaleji rostoucí státy v letech 1980 – 2007
Tabulka č. 4: Pořadí států s největšími čistými zisky a ztrátami vnitřní migrací v letech 1990 – 2000; jejich pořadí v žebříčku zahraniční migrace
Tabulka č. 5: Vývoj podílů oblastí na celkovém HDP v letech 1980 – 2007 a změna pořadí
Tabulka č. 6: Vývoj HDP v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí
Tabulka č. 7: Nejrychleji a nejpomaleji rostoucí státy v letech 1980 – 2007
Tabulka č. 8: Vývoj HDP na obyvatele v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí
Tabulka č. 9: HDP na obyvatele a osobní příjem na obyvatele v roce 2007; státy s nejvyššími a nejnižšími hodnotami
Tabulka č. 10: Rozloha států a regionů
Tabulka č. 11: HSP pro vybrané roky a pořadí států
Tabulka č. 12: Vývoj HSP pro jednotlivé časové intervaly
Tabulka č. 13: Vývoj podílů států na HDP Spojených států
Tabulka č. 14: HSP Metropolitních statistických oblastí a jejich podíl na HSP státu
Tabulka č. 15: HSP největších Metropolitních statistických oblastí a jejich pořadí v rámci USA
Tabulka č. 16: Procentuální vyjádření koncentrace ekonomických činností do největších MSA
Tabulka č. 17: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 1980 v procentuálním vyjádření
Tabulka č. 18: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 1990 v procentuálním vyjádření
Tabulka č. 19: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 2000 v procentuálním vyjádření
Tabulka č. 20: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 2007 v procentuálním vyjádření
Tabulka č. 21: HSP na obyvatele pro vybrané roky a pořadí států
Tabulka č. 22: Vývoj HSP na obyvatele pro jednotlivé časové intervaly
Tabulka č. 23: HSP největších Metropolitních statistických oblastí a jejich pořadí v rámci USA
Tabulka č. 24: Metropolitní statistické oblasti s nejvyšší a nejnižší hodnotou HSP na obyvatele podle států v roce 2006
Tabulka č. 25: Osobní příjmy na obyvatele států a jejich celonárodní indexy
Tabulka č. 26: Vývoj osobních příjmů na obyvatele pro jednotlivé časové intervaly
Tabulka č. 27: Variační rozpětí osobních příjmů na obyvatele v roce 1980 a 2007
Tabulka č. 28: Mezikvartilové rozpětí osobních příjmů na obyvatele v roce 1980 a 2007
Tabulka č. 29: Hodnota směrodatné odchylky a variačního koeficientu států v roce 1980 a 2007
Tabulka č. 30: Míry růstu okresů dolního a horního kvartilu, rozdíly od průměrného růstu státu
Tabulka č. 31: Počet obyvatel, vývoj počtu obyvatel a podíl na obyvatelstvu USA sledovaných států
Tabulka č. 32: Čistá vnitřní migrace a pořadí států v rámci Unie
Tabulka č. 33: Mediánová cena domu pro roky 2000 a 2006, vývoj a pořadí států
Tabulka č. 34: Počet ziskových a ztrátových okresů vnitřní migrací sledovaných států
Tabulka č. 35: Kalifornie – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací
Tabulka č. 36: Florida – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací
Tabulka č. 37: Georgia – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací
Tabulka č. 38: Severní Karolína – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací
Tabulka č. 39: Jižní Karolína – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací
Tabulka č. 40: Obyvatelstvo pod hranicí chudoby sledovaných států mezi lety 1980 a 2007
Tabulka č. 41: Okresy s nejnižší a nejvyšší mírou chudoby sledovaných států v roce 2007
Tabulka č. 42: Míra nezaměstnanosti států pro vybrané roky, pořadí v rámci USA
Tabulka č. 43: HSP a vývoj HSP sledovaných států v letech 2005 – 2008
Tabulka č. 44: Míra nezaměstnanosti sledovaných států pro roky 2007, 2008 a 2009
- Mapka č. 1:** Statistické členění Spojených států amerických podle BEA
Mapka č. 2: Podíl cizinců na obyvatelstvu států v roce 2007
Mapka č. 3: Vývoj hrubého státního produktu států v intervalu 1980 – 2007

Mapka č. 4: Vývoj osobních příjmů na obyvatele států v intervalu 1980 – 2007

Mapka č. 5: Kalifornie – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Mapka č. 6: Kalifornie – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Mapka č. 7: Florida – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Mapka č. 8: Florida – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Mapka č. 9: Georgia – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Mapka č. 10: Georgia – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Mapka č. 11: Severní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Mapka č. 12: Severní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Mapka č. 13: Jižní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Mapka č. 14: Jižní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Mapka č. 15: Vývoj reálné hodnoty HSP v letech 2007 – 2008

Graf č. 1: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi kalifornskými okresy v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Graf č. 2: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi floridskými okresy v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Graf č. 3: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Georgie v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Graf č. 4: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Severní Karolíny v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Graf č. 5: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Jižní Karolíny v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Graf č. 6: Růst krajních kvartilů ve vztahu k průměrnému růstu státu

Graf č. 7: Průměrné roční migrační zisky/ztráty sledovaných států podle tří intervalů

Graf č. 8: Procentuální migrační zisky/ztráty sledovaných států podle tří intervalů

Graf č. 9: Vývoj podílu obyvatelstva pod hranicí chudoby sledovaných států mezi lety 1980 a 2007

Graf č. 10: Vývoj nezaměstnanosti ve sledovaných státech mezi lety 1980 a 2007

Graf č. 11: Vývoj HSP sledovaných států mezi lety 2005, 2006, 2007 a 2008

Graf č. 12: Míry nezaměstnanosti sledovaných států podle měsíců let 2007 – 2009

Abstrakt

LUKEŠOVÁ, Z. (2009): Proměny regionální diferenciacie socioekonomického vývoje USA v letech 1980 – 2007: Případová studie Pacifická a Jihoatlantská oblast. Diplomová práce, UK v Praze, PřF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

Klíčová slova: Spojené státy, regiony, Sunbelt, regionální diferenciacie, ekonomický vývoj, osobní příjmy na obyvatele, trendy vývoje, migrace.

Diplomová práce se zabývá trendy ekonomického vývoje vybraných regionů a států (Kalifornie, Florida, Georgia, Severní Karolína, Jižní Karolína) USA na několika řádovostních úrovních od roku 1980 do současnosti. Hlavním cílem je analyzovat prostorovou distribuci ekonomické produkce a její proměny v čase. Hlavní domněnka předpokládá relativní snižování dominance Kalifornie s tím, jak roste ekonomická síla Jihoatlantské oblasti. Analyzuji vybrané ekonomické a sociální ukazatele – hrubý státní produkt, osobní příjmy na obyvatele, vnitřní migraci, nezaměstnanost a další. Rozsáhlá část práce zkoumá distribuci osobních příjmů na obyvatele na úrovni okresů sledovaných států a zjišťuje tak tendenci regionálního vývoje. Jelikož je aktuální ekonomický vývoj ve většině zemí ovlivněn současnou ekonomickou krizí, jedna kapitola analyzuje i toto téma.

Abstract

LUKEŠOVÁ, Z. (2009): Changes of Regional Differentiation of Socioeconomic Development of the USA 1980 – 2007: Case Study Pacific and South-Atlantic Regions. *Diploma Thesis.*

Department of Social Geography and Regional Development, Faculty of Science, Charles University, Prague.

Key words: United States, regions, Sunbelt, regional differentiation, economic development, per capita personal income, convergence, development trends, migration.

Diploma thesis focuses on economic development trends of selected regions and states (California, Florida, Georgia, North Carolina, South Carolina) of the USA on various geographical levels in the time period from 1980 until present. The main object is to analyse the spatial distribution of economic production in the United States and its changes in time. Main presumption expects relative declining of dominance of California while the economic power of South-Atlantic region has been increasing. In order to examine changes, I analyse selected economic as well as social indicators and measures – gross state product, per capita personal income, domestic migration, unemployment and others – on several geographical levels including the newly defined Californian Sunbelt and Eastern Sunbelt. The important section investigates the distribution of per capita personal income on county level in each state and examine the tendency of intrastate regional development. As the present economic development in the most developed countries has been highly influenced by current economic crisis, one chapter is dedicated to this topic.

1. ÚVOD

Předložená diplomová práce se zabývá vybranými otázkami regionální geografie Spojených států amerických. Částečně navazuje na moji bakalářskou práci „Srovnání socioekonomického vývoje Pacifické a Jihoatlantské SEA v letech 1980 – 2004: hledání příčin změn jejich postavení v ekonomice USA“, kterou jsem v roce 2006 obhájila a která svým zadáním v podstatě představovala vstupní studii do vybrané problematiky práce diplomové. Ta především dále rozpracovává tematiku BP, doplňuje databáze dat o aktuálnější údaje a také sleduje další nové ukazatele, které BP svými možnostmi nemohla postihnout. Upouštím již od regionální diferenciací ukazatelů v rámci celých USA, které jsem v BP věnovala značný prostor, a soustředím se více pouze na vybrané modelové územní jednotky, kterými jsou Kalifornský a Východní Sunbelt (vymezení viz 2.1).

Ráda bych stručně zdůvodnila výběr tématu. I když se na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje přednášejí předměty z regionální geografie všech kontinentů, práce s regionální tematikou tohoto typu se v rámci české geografie téměř nedělají a původní české literatury je tedy málo. Proto bych byla ráda, kdyby tato práce, mající dílem i charakter základního výzkumu, přispěla k výuce regionální geografie Severní Ameriky jak svými závěry, tak i samotným vypracováním databází, týkajících se socioekonomické geografie. Spojené státy jsou v současnosti v podstatě jediná, i když relativně slábnoucí, světová supervelmoc, myslím si proto, že jejich studium z různých hledisek má určité význam nejen pro geografii.

Práce má tuto strukturu: V úvodní kapitole formulují výzkumné otázky a cíle práce a specifikují použitou metodiku. Dále diskutují hlavní literaturu regionální geografie USA a uvádím používané prameny. V rámci obecné části jednu kapitolu věnuji možnostem regionálního členění Spojených států, což je téma v americké geografii dosti rozšířené. Další kapitola představuje stručný přehled hlavních ukazatelů za státy a regiony celé Unie. Třetí, stěžejní a nejobsáhlejší kapitola, se soustřeďuje na dva zkoumané regiony. V jejích jednotlivých podkapitolách analyzuji vybrané ukazatele na různých řádovostních úrovních. Závěr porovnává dílčí závěry z kapitol a pokouší se o celkové shrnutí problematiky, která je formulována v podkapitole o otázkách a cílech práce.

1.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY A CÍLE PRÁCE

Práce je svým zadáním poněkud specifická. Vychází z všeobecně přijímaného faktu, že oblasti prvotní industrializace a populační koncentrace v USA ztrácejí v průběhu 20. století na významu a dochází k přesunu hospodářského a populačního těžiště na Jih a Západ, tedy do tzv. „Sunbeltu“ (Slunečního pásu). Tato skutečnost již byla vícekrát doložena a příčiny tohoto posunu jsou známy. V práci se snažím tyto nejdůležitější poznatky na několika místech shrnout. Moje práce se ale především snaží důkladněji verifikovat hypotézu vedoucího práce, že se jádra ekonomického a populačního vývoje v druhé polovině 20. století přesouvaly do oblastí Pacifické a Jihoatlantské a že koncem 20. století převzala z ekonomického hlediska vedoucí úlohu již oblast Jihoatlantská. Tudíž tvrdím, že Pacifická oblast, v mém pojetí zúžená pouze na Kalifornii, své vedoucí postavení v mnoha ohledech relativně ztrácí. Abych odhalila některé příčiny tohoto posunu, je třeba analyzovat hospodářství srovnávaných států z několika hledisek. K tomuto účelu k analýze vybírám potřebné ukazatele (viz kapitola 1.2).

Cílem práce je tedy především charakterizovat a pokusit se objasnit rozdíly mezi sledovanými oblastmi, tedy tyto oblasti srovnávat, neboť se domnívám, že metoda komparace je regionální geografii ze své podstaty vlastní. Na základě statistických dat a zjištěných faktů hledám hlavní příčiny rozdílného vývoje obou zkoumaných regionů. Dalším cílem práce je zkoumané ukazatele hodnotit i na nižší než makroregionální a státní úrovni, čímž chci odhalit regionální variabilitu uvnitř států a její změnu v čase. Dle mého mínění je pohled na nižší úroveň k pochopení zde probíhajících socioekonomických procesů nutný. Podle dostupnosti dat se soustředím buď na úroveň Metropolitních statistických oblastí (MSA), nebo na úroveň okresů (counties). Vypracované databáze dat se snažím analyzovat. Hlavním sledovaným obdobím je interval 1980 – 2007, který je dle potřeby dále rozdělen na několik dílčích etap. Na nižších úrovních se snažím odhalit tendence regionálního vývoje, zajímá mě tedy, zda dochází ke konvergenci sledovaných ukazatelů. S ohledem na současný vývoj amerického hospodářství, zasaženého krizí, věnuji jednu kapitolu i nejaktuálnějším dostupným statistickým údajům, jejím dopadu na ekonomiku USA a pokouším se o predikci.

Hlavní výzkumné otázky navazují na cíle práce a jsou následující:

1. Jak se měnila distribuce bohatství (metodika jeho měření viz dále) v rámci USA od 80. let do současnosti?

2. Dochází-li k přesunu zdrojů ekonomického růstu do oblasti Jižního Atlantiku, jaké jsou možné příčiny tohoto jevu?
3. Z jakých důvodů Kalifornie svoji pozici oslabuje?

Dalšími výzkumnými otázkami jsou:

4. Jak je vytvořené bohatství distribuováno uvnitř států?
5. Který se sledovaných států vykazuje největší nerovnoměrnosti v rozložení příjmů?
6. Zvýšily se od roku 1980 tyto nerovnoměrnosti, nebo dochází ke konvergenci?
7. Jak souvisí ekonomický růst s migrací?
8. Proč je Florida tak hospodářsky úspěšná, když jde o specifický „stát seniorů“?
9. Jak postihla sledované regiony a státy současná ekonomická krize?

1.2 UKAZATELE, METODIKA A ZDROJE DAT

Abych mohla odpovědět na položené otázky a splnit cíle práce, je třeba zvolit vhodné ukazatele, které budu analyzovat. U práce tohoto typu musí samozřejmě docházet k určitému zjednodušení a zobecňování, neboť samo téma by mohlo být libovolně široké a práce přitom musí mít určitý daný rozsah. Vybírám tedy hlavní ukazatele, které se pro měření ekonomické úspěšnosti obvykle používají, a pak také další pomocné ukazatele, pomocí kterých si mohu udělat o dané problematice podrobnější představu. Výběr ukazatelů zdůvodňuji takto:

Pokud hodnotím ekonomický vývoj, určitě musím jako hlavní ukazatel použít ***hrubý domácí, resp. státní produkt***, neboť je univerzálním základním měřítkem produkce státu. Druhou hojně používanou mírou ekonomické produkce jsou ***osobní příjmy obyvatel***. Oba tyto ukazatele se obvykle přepočítávají i na obyvatele, čímž přibližně odhalují produktivitu ekonomiky a životní úroveň. Uvědomuji si, že ukazatel HDP a osobních příjmů má pro svou obecnost a univerzální použitelnost do jisté míry omezenou vypovídající schopnost, protože nemůže plně vystihovat životní úroveň obyvatel a rozdíly mezi lidmi. Přesto je nejpoužívanějším měřítkem stavu ekonomiky a jejího vývoje. Podrobnější definice pojmů uvádím vždy v příslušné kapitole, která se daným ukazatelem zabývá. K bližšímu porovnání ekonomik států analyzuji ***podíl jednotlivých sektorů a odvětví na HSP***. Tak se ukáže, v čem jsou státy podobné a naopak do jaké míry mají

odlišnou ekonomickou základnu, jaké mají silné a slabé stránky. *Míra nezaměstnanosti* je sociálně a politicky citlivým ekonomickým ukazatelem. Vysoká nezaměstnanost ukazuje na hospodářské problémy. U tohoto ukazatele je zajímavé porovnání hodnot jednotlivých států v průběhu ekonomické krize, což jistě pomůže odhalit, které státy jsou krizí zasaženy citelněji a které méně. Ekonomický profil státu doplňuje *podíl obyvatelstva pod hranicí chudoby*, což je ukazatel, který má v kontextu vývoje hlavních ekonomických ukazatelů vypovídající hodnotu o rozdílech v životní úrovni.

Důležitou částí práce je hodnocení ukazatelů, které se vztahují k růstu počtu obyvatel. Předpokládám, že *migrace obyvatelstva* má velký vliv na ekonomiku státu a obráceně – lidé se stěhují tam, kde je pro ně žití z mnoha různých důvodů výhodné. Proto analyzuji data za zahraniční a především vnitřní migraci a zkoumám, jaké vzory se pro oba typy migrace uplatňují. V této souvislosti uvádím i *střední cenu nemovitostí*, protože předpokládám, že pomůže odhalit nějaké zajímavé závěry.

Jak vyplývá již ze samotného zadání práce, hlavní metodou je komparace vybraných států na základě mnou zvolených ukazatelů. Tímto srovnáváním se pokusím důkladněji verifikovat hlavní hypotézu práce a odpovědět na otázku, jestli a proč k tomuto přesunu hospodářského úspěchu a dynamiky došlo. Nejobsáhlejší kapitolou je kapitola analyzující osobní příjmy na obyvatele. Tento univerzální ukazatel ekonomické výkonnosti jsem jako hlavní zvolila mimo jiné proto, že je k dispozici pro nejnižší zkoumanou úroveň – úroveň okresů – a to dokonce pro delší časové období. Pomocí něj odhaluji regionální rozdíly v distribuci bohatství uvnitř států. Využívám k tomu několik statistických metod, které hodnotí variabilitu a jejichž pomocí zkoumám trend vývoje – konvergence nebo divergence. Tyto metody podrobně definuji v příslušné kapitole. U dalších jednotlivých ukazatelů kromě absolutních hodnot používám procentuální podíly a pro jednotlivé intervaly počítám vývojové indexy. Záměrně nepoužívám příliš statistických metod, protože se domnívám, že specifická tématu vyžaduje spíše znalost faktů a heuristiku literatury, než kvantitativní analýzy.

Nápomocné je mi množství literatury, kterou jsem při zpracovávání tématu prostudovala. Hlavními zdroji dat, se kterými pracuji, jsou pro mě oficiální americké statistické agentury. V první řadě je to statistický úřad US Census Bureau, který provádí sčítání lidu a různá další statistická šetření a zveřejňuje odhady širokého spektra socioekonomických ukazatelů. Tento úřad také každoročně vydává Statistical Abstract of the United States. Druhým hlavním zdrojem je Bureau of Economic Analysis, tedy vládní úřad pro ekonomický výzkum, která spadá pod Ministerstvo obchodu. Poskytuje co možná

nejpřesnější a nejsrovnatelnější ekonomická data a informace pro druhou polovinu 20. století. Z jejich databází získávám údaje pro hrubý domácí, resp. státní produkt a osobní příjmy na obyvatele. Nejnovější data pro nezaměstnanost získávám z úřadu Bureau of Labor Statistics.

1.3 DISKUZE POUŽITÉ LITERATURY

V této kapitole pojednám o literatuře a pramenech, které pro mě byly při studiu tématu nejprínosnější a ze kterých jsem nejvíce čerpala. Také bych zde chtěla obecněji poukázat na rozmanité zdroje, které se širokého tématu geografie USA týkají a které mohou být k užitku těm, jenž by se chtěli regionální geografií USA dále zabývat. Kompletní seznam použitých zdrojů pak uvádím na konci práce v seznamu literatury.

Není překvapivé, že ve Spojených státech, jakožto světové velmoci nejen ekonomické, ale i vzdělanostní, mají geografové širokou základnu. Seskupují se kolem sdružení Association of American Geographers, založeného již v roce 1904. Toto sdružení, které čítá kolem 10 tisíc členů ze 60 zemí světa, vydává dva odborné časopisy – *Annals of Association of American Geographers* a *Professional Geographer*. Články těchto časopisů jsou pro mě významnými zdroji informací.

Regionální geografií Spojených států amerických se ve své monografii zabývá Tom McKnight (2001, 4. vydání). Autor poměrně podrobně diskutuje fyzickou i socioekonomickou geografii, přichází s vlastní regionalizací Severní Ameriky a poté se každým vymezeným regionem zabývá zvlášť. Zabývá se i Kanadou, přičemž McKnightem vyčleněné regiony nerespektují politické hranice mezi ní a USA. Kritériem pro vymezení co možná nejhomogennějších regionů mu jsou v první řadě socioekonomické charakteristiky, které jsou však samy o sobě často z velké části ovlivněny přírodním prostředím a historickým vývojem (McKnight 2001). Pro čtenáře může tato regionalizace znesnadňovat orientaci v textu. Státy Unie totiž, i když jsou hlavními suverénními jednotkami v rámci USA, zde nejsou většinou diskutovány zvlášť jako celky, ale právě buď v rámci celého regionu, nebo naopak rovnou jejich nižší řádovostní úrovní. Pro potřeby mé práce, která z velké části vychází ze statistických dat získávaných pro jasně dané statistické jednotky, je tento systém nevhodný. Ovšem tato kniha je svým širokým tématickým záběrem a velkým množstvím informací přínosná.

„The United States and Canada“ je regionálně geografické dílo R. S. Thomana z roku 1978. Kniha je více přímo orientovaná na konkrétní problémové oblasti geografické tematiky. Je sice staršího data, pokouší se ale pomocí studia trendů předpovídat i budoucí vývoj, takže i v dnešní době z ní může čtenář čerpat užitečné poznatky. Navíc je zajímavé srovnávat tyto predikce se skutečnými aktuálními čísly.

Historickogeografickou perspektivou přispívá kniha „The Shaping of America, Volume 4: Global America 1915 – 2000.“ Knihu napsal profesor D. W. Meinig (2004) jako poslední část jeho rozsáhlého čtyřsvazkového díla, které mapuje historii a geografii Ameriky od jejího objevení v roce 1492 až po rok 2000. V posledním díle, ze kterého čerpám, autor líčí v jednotlivých částech technologický, společenský a politický vývoj Spojených států ve 20. století.

Při studiu tématu jsem také využívala Social Science Research Network (SSRN), což je internetová databáze literatury v oblasti sociálních věd. Tato databáze má za cíl rozšiřování vědeckých prací, a tak kromě obrovského množství abstraktů obsahuje i téměř 200 tisíc článků a prací, které jsou celé volně k dispozici. Prostřednictvím této databáze jsem objevila několik článků, které byly pro moje téma přínosné.

US Census Bureau, americký federální statistický úřad, byl jedním z hlavních zdrojů používaných dat. Kromě samotných číselných údajů jsou na jeho internetových stránkách k dispozici i různé práce jeho zaměstnanců, které analyzují a srovnávají zjištěná data. Tyto reporty byly pro mě rovněž cennými zdroji.

Jelikož moje práce především analyzuje data, důležitými prameny pro mě byly dále různé informační internetové portály jednotlivých států. Informace a čísla o aktuálním vývoji získávám také ze zpravodajských serverů. I tyto prameny uvádím v seznamu literatury.

2. VYBRANÉ SOCIOEKONOMICKÉ CHARAKTERISTIKY SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH

2.1 DISKUZE REGIONÁLNÍHO ČLENĚNÍ USA

Rozčlenění Spojených států amerických na regiony je v rámci americké geografie poměrně diskutované téma. Dá se provést mnoha způsoby, proto se v praxi můžeme setkat s desítkami odlišných typů vymezení regionů USA, kdy každé vyhovuje jinému účelu. Členění Spojených států musí přitom vycházet z toho, že celé toto rozsáhlé území tvoří dohromady jednu ekonomickou jednotku (Burghardt 1972). Problematice regionálního členění USA a různým typům jeho vymezování se například šířeji věnoval americký geograf T. L. McKnight (2001). Přichází s vlastní regionalizací, kdy na severoamerickém kontinentu vyčleňuje celkem 15 regionů, a to podle kritérií jak fyzickogeografických, tak kulturněgeografických. Za nejdůležitější však považuje jejich socioekonomický charakter, který je ovšem více či méně ovlivněn přírodním prostředím a historickým vývojem. Takto vymezené regiony ale nevyhovují potřebám statistiky a tedy i mé práce, neboť nerespektují hranice členských států Unie.

Statistika Spojených států ovšem používá více druhů členění. Území USA se obvykle zhruba člení na 4 makroregiony – Severovýchod (North East), Středozápad (Midwest), Jih (South) a Západ (West). Tyto regiony jsou ovšem velmi rozsáhlé a vzhledem k velikosti Spojených států je toto členění příliš obecné. O hierarchickou úroveň níže se ovšem členění mezi jednotlivými úřady již rozchází. US Census Bureau obvykle používá dělení na tzv. „divisions“ neboli státní ekonomické oblasti (State Economic Areas, zkratka SEA, česky SEO), kterých je devět. Vyčleněny byly tak, aby jejich hranice respektovaly hranice států, přitom se ale co možná nejvíce držely topografického vymezení, které zohledňuje fyzickogeografické charakteristiky. S menšími změnami (přičlenění Aljašky a Havaje k Pacifické oblasti) se tento model používá od sčítání v roce 1910 dodnes. Do těchto oblastí se řadí členské státy Unie, které se dále člení na okresy (counties).

Jiné regionální členění používá Bureau of Economic Analysis, federální agentura pro ekonomická sčítání, spadající pod Ministerstvo obchodu. Spojené státy dělí na osm regionů, tvořených rovněž seskupeními států. Toto regionální členění bylo vymezeno v polovině 50. let a kritériem příslušnosti k danému regionu byla co možná největší

homogenita zahrnutých států na základě jejich ekonomických, demografických a kulturních charakteristik. Vymezení státních ekonomických oblastí a BEA regionů ukazuje tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Územní statistické jednotky USA – státní ekonomické oblasti

<i>Státní ekonomická oblast</i>	<i>Státy</i>
New England (Nová Anglie)	Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island, Vermont
Middle Atlantic (Střední Atlantik)	New Jersey, New York, Pennsylvánie
East North Central (Stř. severovýchod)	Illinois, Indiana, Michigan, Ohio, Wisconsin
West North Central (Stř. severozápad)	Iowa, Kansas, Minnesota, Missouri, Nebraska, Severní Dakota, Jižní Dakota
South Atlantic (Jižní Atlantik)	Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Maryland, Severní Karolína, Jižní Karolína, Virginie, Západní Virginie
East South Central (Stř. jihovýchod)	Alabama, Kentucky, Mississippi, Tennessee
West South Central (Stř. jihozápad)	Arkansas, Louisiana, Oklahoma, Texas
Mountain (Horská oblast)	Arizona, Colorado, Idaho, Montana, Nevada, Nové Mexiko, Utah, Wyoming
Pacific (Pacifická oblast)	Aljaška, Kalifornie, Havaj, Oregon, Washington
<i>BEA region</i>	<i>Státy</i>
New England (Nová Anglie)	Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island, Vermont
Mideast Region (Středovýchod)	Delaware, District of Columbia, Maryland, New Jersey, New York, Pennsylvánie
Great Lakes Region (oblast Velkých jezer)	Illinois, Indiana, Michigan, Ohio, Wisconsin
Plains Region (oblast plání)	Iowa, Kansas, Minnesota, Missouri, Nebraska, Severní Dakota, Jižní Dakota
Southeast Region (Jihovýchod)	Alabama, Arkansas, Florida, Georgia, Kentucky, Louisiana, Mississippi, Severní Karolína, Jižní Karolína, Tennessee, Virginie, Západní Virginie
Southwest Region (Jihozápad)	Arizona, Nové Mexiko, Oklahoma, Texas
Rocky Mountain Region (oblast Skalisticých hor)	Colorado, Idaho, Montana, Nevada, Utah, Wyoming
Far West Region (Západní oblast)	Aljaška, Kalifornie, Havaj, Nevada, Oregon, Washington

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

BEA regiony se od státních ekonomických oblastí poněkud liší. Rozdíly jsou patrné hlavně v jižní části USA. Já se více ztotožňuji s vymezením oblastí, které používá US Census Bureau. Vymezení z části založené na fyzickogeografických podmínkách je totiž stálejší. Jelikož BEA regiony byly vymezeny už v 50. letech, státy, které se tehdy jevily jako podobné například z hlediska hospodářské struktury, se dnes takto jevit nemusejí. Patrné je to především v regionu Jihovýchod, který podle BEA zahrnuje na jedné straně ekonomicky dynamickou Floridu, Georgii a Severní Karolínu, na druhé straně nespornou „vnitřní periferii“, kterou tvoří státy Mississippi, Alabama a Louisiana. Nicméně ať se makroregionální úroveň v rámci Spojených států vymezí jakkoli, faktem zůstává, že takto

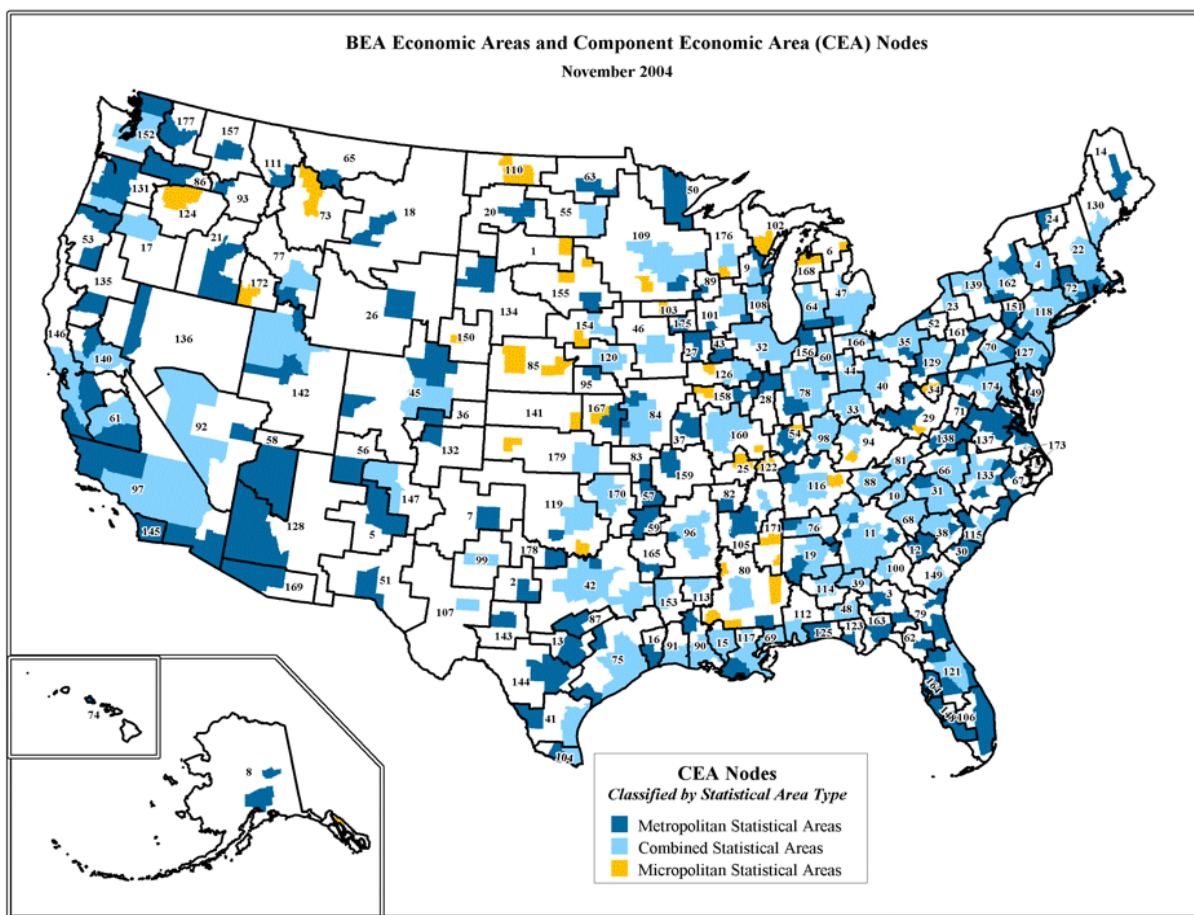
vymezené oblasti nemají žádné správní funkce ani právní subjektivitu (Jeleček, Bařtipánová 2005). Trendem je, aby vlády jednotlivých států řešily problematiku vlastní ekonomiky samostatně, bez součinnosti s vládami jiných států ze stejné oblasti. Proto státy zůstávají základními (nejen) ekonomickými jednotkami (Baar 1994).

Řádovostních úrovní menších než státy je několik. Nejmenší geografickou, a kromě států vlastně jedinou administrativní, jednotkou jsou okresy (counties, v některých případech se jedná o ekvivalenty okresů). Je jich dohromady 3141 a populačně a prostorově jsou dosti variabilní. Další regionální úrovní, kterou však v práci nepoužívám, jsou tzv. BEA economic areas, neboli ekonomické oblasti vytvořené úřadem BEA. Ty jsou definované jako příslušné regionální trhy obklopující metropolitní nebo mikropolitní statistické oblasti (MSA). Každá taková ekonomická oblast se skládá z jednoho nebo více ekonomických jader – metropolitních nebo mikropolitních statistických oblastí, které slouží jako regionální centrum ekonomické aktivity – a okolních okresů, které jsou s tímto jádrem ekonomicky spojené (Bureau of Economic Analysis, www.bea.gov). Tyto ekonomické oblasti by měly fungovat jako regionální trhy s pracovní silou, produkty a informacemi. Určující pro jejich vymezení je hlavně dojížděka za prací. Právě kvůli vymezujícím parametrům byly několikrát předefinovány. Dnes je jich 179 a zahrnují všechny okresy USA. Pro takto vymezené oblasti statistika udává odhady osobních příjmů.

Naopak HSP, tedy přesněji ekvivalent hrubého domácího produktu pro nižší řádovostní úroveň, než jakou představuje stát, statistika počítá pouze pro Metropolitní statistické oblasti (MSA). Jedná se o statistickou oblast vázanou na jádro, do níž patří aspoň jedna urbanizovaná oblast s nejméně 50 tisíc obyvateli. Menší statistické oblasti, které jsou založené na urbanizované oblasti s nejméně 10 tisíci obyvateli, jsou označovány jako Mikropolitní statistické oblasti. Oblasti, které splňují určitá kritéria provázanosti se označují jako kombinované statistické oblasti (CSA). MSA a CSA tedy na základě svojí definice zahrnují jen část rozlohy Spojených států, z hlediska tvorby ekonomického produktu jde ovšem o rozhodující podíl. Tyto jednotlivé hierarchie souhrnně ukazuje mapka č. 1. Bílá místa na mapě znázorňují okresy, které do takto definovaných oblastí vázaných na jádro nepatří. Černě ohraničené jsou BEA ekonomické oblasti, které, jak už jsem zmínila, pokrývají dohromady území celých USA. Odstíny modré ukazují Metropolitní statistické oblasti a jejich kombinace.

Já v práci kromě státní úrovně používám právě úroveň těchto MSA, jako nejmenší jednotku používám okresy.

Mapka č.1 : Statistické členění Spojených států amerických podle BEA

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov

V centru mého zkoumání jsou oblasti Pacifická a Jihoatlantská (vymezené podle US Census Bureau), které jsou, jak v následující kapitole doložím, ve sledovaném období populačně a hospodářsky nejdynamičtější. Tyto oblasti jsem pro potřeby práce zúžila na regiony, které nazývám Kalifornský Sunbelt a Východní Sunbelt. Kalifornský Sunbelt představuje stát Kalifornie, Východní Sunbelt jsem vymezila jako region zahrnující Floridu, Georgii, Jižní a Severní Karolínu, tedy tak, aby byly tyto dva regiony přibližně velikostně srovnatelné. To odpovídá i obecné definici Sunbeltu, který má zahrnovat pás států přibližně od Severní Karolíny na jih a západ (McKnight, 2001). Proto vypouštím státy severně od Severní Karolíny, neboť pro ně již neplatí jedna z hlavních charakteristik, společných pro státy Sunbeltu, a to příjemné klima po celý rok. Takto vymezené regiony mi přijdou pro vzájemné srovnávání vhodné.

2.2 POPULAČNÍ A HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ USA

Protože jsem obyvatelstvu a hospodářství na úrovni celých Spojených států věnovala více prostoru ve své bakalářské práci, v této kapitole celkový vývoj jen stručně shrnu. Ekonomickými ukazateli a obyvatelstvem se pak podrobněji více zabývám již pouze na úrovni obou sledovaných regionů v kapitole č. 3.

2.2.1 Obyvatelstvo USA

Z devíti oblastí (SEA), vymezených podle US Census Bureau, je dnes nejlidnatější oblast Jižního Atlantiku. V roce 1980 to byl ještě Střední severovýchod, tedy státy průmyslového severu, jinak oblast Velkých jezer, historicky zvaná „Heartland“. Spolu se Středním Atlantikem však zaznamenal během sledovaného období nejmenší dynamiku populačního růstu. Státy těchto oblastí vykazují především vysoké ztráty vnitřní migrací. K pomalu rostoucím dále patří Nová Anglie, Střední severozápad a Střední jihovýchod. Střední jihovýchod je v mnoha ohledech vnitřní periferie USA a stejně jako Střední severozápad zahrnuje státy z velké části orientované na zemědělství, které ovšem potřebuje málo pracovních sil. Jako nejdynamičtější oblast se ukazuje být Horská oblast, což je z velké části způsobeno rychlým růstem počtu obyvatel Nevady a Arizony. Absolutně největší nárůst obyvatelstva zaznamenal Jižní Atlantik. Od roku 1990 je již nejlidnatější oblastí a svůj náskok dále zvyšuje.

Tabulka č. 2: Počet obyvatel v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí

Oblasti	Obyvatelstvo (v tisících)							Absolutní nárůst	Vývoj (v %)
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007	1980 - 2007
Jižní Atlantik	36 959	40 159	43 571	47 834	51 769	56 137	57 860	20 901	56,55
Pacifická oblast	31 800	35 086	39 125	42 163	45 026	47 828	48 736	16 936	53,26
Stř. Severovýchod	41 682	41 418	42 009	43 924	45 155	46 085	46 338	4 656	11,17
Střední Atlantik	36 787	37 129	37 604	38 806	39 672	40 287	40 416	3 630	9,87
Stř. Jihozápad	23 747	26 279	26 703	29 181	31 445	33 648	34 650	10 903	45,91
Horská oblast	11 373	12 741	13 659	16 114	18 172	20 324	21 361	9 988	87,83
Stř. Severozápad	17 183	17 401	17 660	18 550	19 238	19 769	20 051	2 867	16,69
Stř. Jihovýchod	14 666	14 971	15 180	16 234	17 023	17 600	17 945	3 278	22,35
Nová Anglie	12 348	12 741	13 207	13 473	13 923	14 217	14 264	1 916	15,51

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Regionální rozdíly populačního vývoje přesněji vyjadřují data na úrovni států. Tabulka č. 3 ukazuje 10 států, které v období 1980 až 2007 rostly procentuálně nejrychleji a 10 států, které rostly nejpomaleji. Váha ukazatele je poněkud zkreslena rozdílnými počátečními hodnotami, proto udávám i čísla pro absolutní změnu. Je ale patrné, že oblasti primární koncentrace obyvatelstva, kterými byly státy New York, Pennsylvánie nebo Michigan, dneska již populačně stagnují. Naopak čísla pouze dokládají obecně známý trend, že se populační těžiště stále více přesouvá směrem na západ a na jih. Pozoruhodný je rychlý růst Nevady a Arizony, který se dá jistě přičíst ztrátám vnitřní migrací, které hlavně od 90. let vykazuje sousední Kalifornie. Ovšem i ta roste procentuálně velmi nadprůměrně (54 %; v absolutních číslech dokonce vykazuje největší přírůstky – 12,8 milionů), neboť je stále největším cílem imigrantů ze zahraničí, pro které zůstává nejatraktivnější destinací a jednou ze „vstupních bran“ do Spojených států.

Tabulka č. 3: Nejrychleji a nejpomaleji rostoucí státy v letech 1980 – 2007

	Obyvatelstvo (v tisících)							Absolutní nárůst	Vývoj (v %)
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007	1980 - 2007
Nevada	800	951	1 202	1 582	1 998	2 409	2 565	1 765	220,48
Arizona	2 718	3 184	3 665	4 432	5 131	5 952	6 339	3 621	133,20
Florida	9 746	11 351	12 938	14 538	15 982	17 736	18 251	8 505	87,26
Utah	1 461	1 643	1 723	2 014	2 233	2 505	2 645	1 184	81,06
Georgia	5 463	5 963	6 478	7 328	8 186	9 108	9 545	4 082	74,71
Aljaška	402	532	550	604	627	669	683	282	70,08
Colorado	2 890	3 209	3 294	3 827	4 301	4 674	4 862	1 972	68,22
Texas	14 229	16 273	16 986	18 959	20 852	22 844	23 904	9 675	68,00
Idaho	944	994	1 007	1 177	1 294	1 426	1 499	555	58,85
Washington	4 132	4 400	4 867	5 481	5 894	6 271	6 468	2 336	56,54
Wyoming	470	500	454	485	494	507	523	53	11,35
New York	17 558	17 792	17 991	18 524	18 976	19 263	19 298	1 740	9,91
Michigan	9 262	9 076	9 295	9 676	9 938	10 108	10 072	810	8,74
Ohio	10 798	10 735	10 847	11 203	11 353	11 460	11 467	669	6,20
Pennsylvánie	11 864	11 771	11 883	12 198	12 281	12 367	12 433	569	4,80
Iowa	2 914	2 830	2 777	2 867	2 926	2 956	2 988	74	2,55
Louisiana	4 206	4 408	4 220	4 379	4 469	4 496	4 293	87	2,08
Severní Dakota	653	677	639	648	642	636	640	-13	-1,99
Západní Virginie	1 950	1 907	1 793	1 824	1 808	1 806	1 812	-138	-7,06
Distr. Of Columbia	638	635	607	581	572	582	588	-50	-7,84

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Záporné saldo vnitřní migrace se v Kalifornii objevuje poprvé začátkem 90. let. Pro Kalifornii to byla převratná změna, neboť dříve byla pro migranty magnetem a v 50. letech pocházelo 53 procent jejích obyvatel z jiného státu Unie. Ještě v roce 1980 bylo původem

z jiného státu Unie 40 procent zdejších obyvatel, ale v roce 2000 už to bylo pouze 23 % a podíl narozených v zahraničí (v roce 2000 26 %, kdežto v roce 1950 pouze 10 %) tento podíl poprvé převýšil.

Pokud bychom seřadili jednotlivé státy USA podle čistých zisků vnitřní migrací v 90. letech (viz tabulka č. 4), prvního místa s přibližně 1,1 miliony dosahuje Florida, druhého Georgia, pak následuje Arizona, Texas, Severní Karolína a Nevada. Na opačném konci žebříčku by byla Kalifornie, dále New York, Illinois, New Jersey, Pennsylvánie a Massachusetts s největšími ztrátami. Tedy vnitřní migrací nejvíce získávají státy Jižního Atlantiku a Horské oblasti, nejvíce stagnuje Střední Atlantik a již zmiňovaná Kalifornie. Zajímavé je srovnat tyto trendy s proudy zahraniční migrace, z čehož jsou zjevné zajímavé skutečnosti. Jako jednoznačně migračně nejatraktivnější stát se v 90. letech profiluje Florida. Přitahuje obyvatelstvo jak z ostatních států USA, tak ze zahraničí. Podobným případem je Texas, který spolu s Floridou patří mezi tradiční „vstupní brány“ do USA. I další státy, které vykazují největší přírůstky vnitřní migrací, se nacházejí na žebříčku salda zahraniční migrace v první polovině. Vnitřní migrací se na Floridu stěhují lidé nejčastěji ze Severovýchodu a Středozápadu USA (New York, Illinois, New Jersey, Ohio, Pennsylvánie). Důvodem stěhování bývají na jedné straně ekonomické faktory, na straně druhé migrace staršího obyvatelstva za odpočinkem do atraktivních oblastí. Mezi ty patří i státy Horské oblasti (Arizona, Nevada), které získávají obyvatelstvo především z Kalifornie.

Tabulka č. 4: Pořadí států s největšími čistými zisky a ztrátami vnitřní migrací v letech 1990 – 2000; jejich pořadí v žebříčku zahraniční migrace

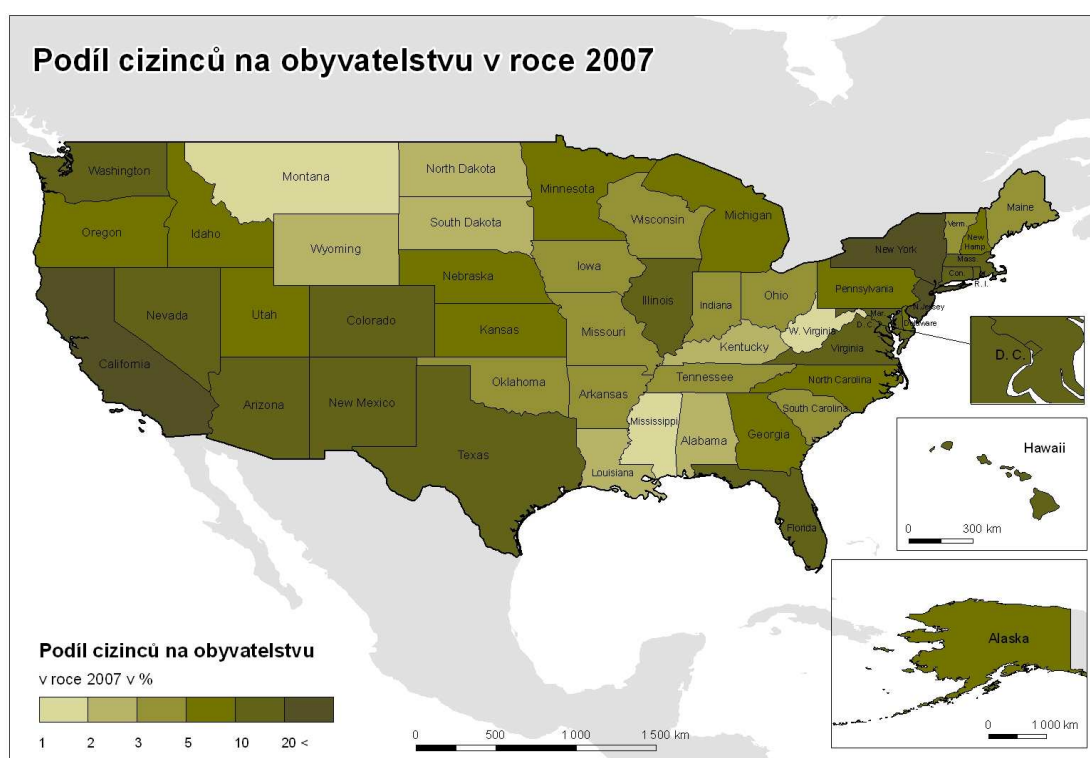
	Pořadí států za časový interval 1990 - 2000	
	Vnitřní migrace	Zahraniční migrace
Florida	1	4
Georgia	2	13
Arizona	3	12
Texas	4	3
Severní Karolína	5	18
Nevada	6	19
xxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx	xxxxxxxxxxxxxxxxxx
Massachusetts	46	7
Pennsylvánie	47	11
New Jersey	48	6
Illinois	49	5
New York	50	2
Kalifornie	51	1

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Zajímavý je i druhý konec žebříčku, kde jsou domácí migrací nejvíce ztrátové státy. Státy, které mají saldo vnitřní migrace výrazně záporné (Kalifornie, New York), přijmou absolutně největší počet cizinců. V souhrnu by se tak dalo říci, že „vstupní brány“ do USA, tedy státy, které získávají nejvíce migrací zahraniční, jsou zároveň největšími zdroji nových migrantů a populace je zde tedy velmi „nestálá“, jakoby „průchozí“. Platí to i o Floridě a Texasu, neboť i z nich se desetitisíce lidí stěhuje pryč (z Floridy nejvíce do Georgie, z Texasu do Kalifornie). Tento proud je zde ale dostatečně nahrazen proudem opačným.

Aktuální stav distribuce cizinců ukazuje mapka č. 2.

Mapka č. 2: Podíl cizinců na obyvatelstvu států v roce 2007

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Kromě skutečností patrných již z tabulky č. 4 je třeba poukázat na malou koncentraci cizinců do oblasti amerického vnitrozemí (část Středního Severozápadu a Horské oblasti) a do nejzaostalejších států Jihu (Mississippi, Alabama, Louisiana). Tyto státy mají spíše venkovský agrární charakter se stagnujícím hospodářstvím a nepřitahují příliš obyvatele ani vnitřní migrací. Vyznačují se vyšším podílem staršího obyvatelstva a existencí silného vědomí příslušnosti ke komunitě. Imigranty z vnějšku přitom přitahují

spíše oblasti s progresivní ekonomikou, kde je poptávka po kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovních silách a které jsou již hodně etnicky heterogenní, takže je pro ně začlenění jednodušší.

2.2.2 Hospodářství USA

V této podkapitole se zaměřuji na hodnocení hrubého domácího, resp. státního produktu a na hodnocení osobních příjmů, neboť to jsou dvě nejpoužívanější míry, jimiž lze postihnout absolutní ekonomickou úroveň států. Opět udávám pouze základní trendy v rámci USA a data pro státní ekonomické oblasti. Podrobněji se touto problematikou zabývám na úrovni vybraných regionů.

Změny v rozmístění produkce HDP během sledovaného období nejlépe odráží tabulka č. 5 pro vývoj podílů oblastí.

Tabulka č. 5: Vývoj podílů oblastí na celkovém HDP v letech 1980 – 2007 a změna pořadí

	Vývoj podílů oblastí na celkovém HDP USA							Změna pořadí
Oblasti	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007
Jižní Atlantik	14,62	15,84	16,78	17,30	17,76	18,67	18,53	3
Pacifická oblast	16,02	16,61	17,94	16,62	17,32	17,32	17,38	1
Střední Atlantik	16,71	16,74	17,04	16,25	15,51	15,08	15,28	-1
Stř. severovýchod	17,79	16,62	15,96	16,40	15,83	14,68	14,09	-3
Stř. jihozápad	12,01	11,55	10,11	10,22	10,41	11,10	11,59	0
Horská oblast	5,20	5,12	4,90	5,64	6,11	6,49	6,62	2
Stř. severozápad	7,28	6,83	6,51	6,65	6,47	6,40	6,35	-1
Nová Anglie	5,24	5,75	5,96	5,74	5,80	5,46	5,42	0
Stř. jihovýchod	5,13	4,94	4,79	5,17	4,78	4,80	4,75	0
USA	100	100	100	100	100	100	100	xxx

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Stejně jako v případě populačního vývoje je i zde patrný přesun dominance do oblastí Jihu a Západu. V roce 1980 generovaly nejvyšší HDP ještě tradiční průmyslové oblasti Heartlandu – Střední severovýchod a Střední Atlantik. Pozici si udržely ještě v polovině osmdesátých let, v roce 1990 ale první příčku zaujala již Pacifická oblast a od roku 1995 je vedoucí oblastí Jižní Atlantik. Tato oblast svůj podíl na celkovém HDP Unie za sledované období zvětšila nejvíce a ze čtvrtého místa se dostala až na první. Podíl si zvětšily také oblasti Pacifická a Horská. Největší propad na žebříčku změny pořadí naopak vykazuje Střední severovýchod, který byl ještě v roce 1980 oblastí dominantní. Od roku

1990 klesá i podíl Středního Atlantiku. Po celé sledované období je na posledním místě Střední jihovýchod, který se dá označit za vnitřní periferii, jak jsem již uvedla výše.

Procentuální vývoj reálné hodnoty HDP pro jednotlivé oblasti a intervaly znázorňuje tabulka č. 6.

Tabulka č. 6: Vývoj HDP v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí

Oblasti	Vývoj HDP (v procentech)						
	1980-1985	1985-1990	1990-1995	1995-2000	2000-2005	2005-2007	1980-2007
Horská obl.	16,10	12,54	30,73	37,59	18,27	7,15	197,80
Jižní Atlantik	23,47	19,80	14,50	26,56	17,15	4,61	162,66
Pacifická obl.	20,42	28,23	3,77	31,50	13,56	6,07	153,79
Nová Anglie	26,74	23,19	6,80	26,66	7,10	4,98	137,45
Stř. jihozápad	14,92	9,71	16,98	24,20	12,42	8,62	123,68
Stř. jihovýchod	14,69	16,21	21,35	16,25	12,50	4,05	120,07
Stř. severozápad	13,04	11,91	15,00	23,29	10,63	4,03	106,44
Střední Atlantik	15,26	19,80	5,85	19,40	9,94	6,79	104,87
Stř. severovýchod	10,97	10,67	14,98	22,55	4,80	0,93	83,04
USA	16,91	17,54	12,17	25,24	11,80	5,21	127,07

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Během sledovaného období jsou mezi oblastmi patrné velké změny v tempu růstu. V prvním intervalu rostlo HDP nejrychleji v Nové Anglii, mezi lety 1985 a 1990 v Pacifické oblasti. Tuto oblast ovšem začátkem 90. let postihla ekonomická stagnace a její tempo růstu bylo ze všem oblastí nejpomalejší. Naopak od 90. let se dynamicky vyvíjí sousední Horská oblast. Rovněž HDP Jižního Atlantiku roste rychle a dynamikou pro celé sledované období je na druhém místě. Prvenství Horské oblasti je ovšem do jisté míry zkresleno nízkým počátečním základem, ze kterého jsou procenta počítána, proto druhé místo Jižního Atlantiku a fakt, že tato oblast postupně zvětšovala svůj podíl na HDP i obyvatelstvu Spojených států, skutečně ukazují na jeho podstatný hospodářský rozvoj i rostoucí pozici v ekonomice USA. V ostatních než výše jmenovaných oblastech rostl HDP podprůměrně rychle.

Přesnější obraz vývoje je patrný z dat na úrovni států. Samozřejmě u všech států došlo v intervalu 1980 – 2007 k nárůstu reálného HSP, tempa růstu se však mezi nimi velmi liší. Po celé období jsou na prvních místech Kalifornie, New York a Texas, které jsou zároveň nejlidnatějšími státy. Změna však nastala na čtvrté pozici, kde se dnes nachází Florida. V roce 1980 byla až na sedmém místě, postupně tedy předsihla státy Ohio, Pennsylvánii a Illinois. Tabulka č. 7 ukazuje deset států z největší a deset států z nejmenší dynamikou vývoje HSP. První příčky zaujímají, stejně jako u vývoje obyvatelstva, Nevada

a Arizona, tedy státy sousedící s Kalifornií. Vychází se v nich ovšem z nízkých počátečních hodnot. Proto je spíše pozoruhodný rozvoj Georgie, Floridy a Severní Karolíny, protože to jsou státy, které zaujímají přední příčky i svojí absolutní velikostí ekonomiky.

Tabulka č. 7: Nejrychleji a nejpomaleji rostoucí státy v letech 1980 – 2007

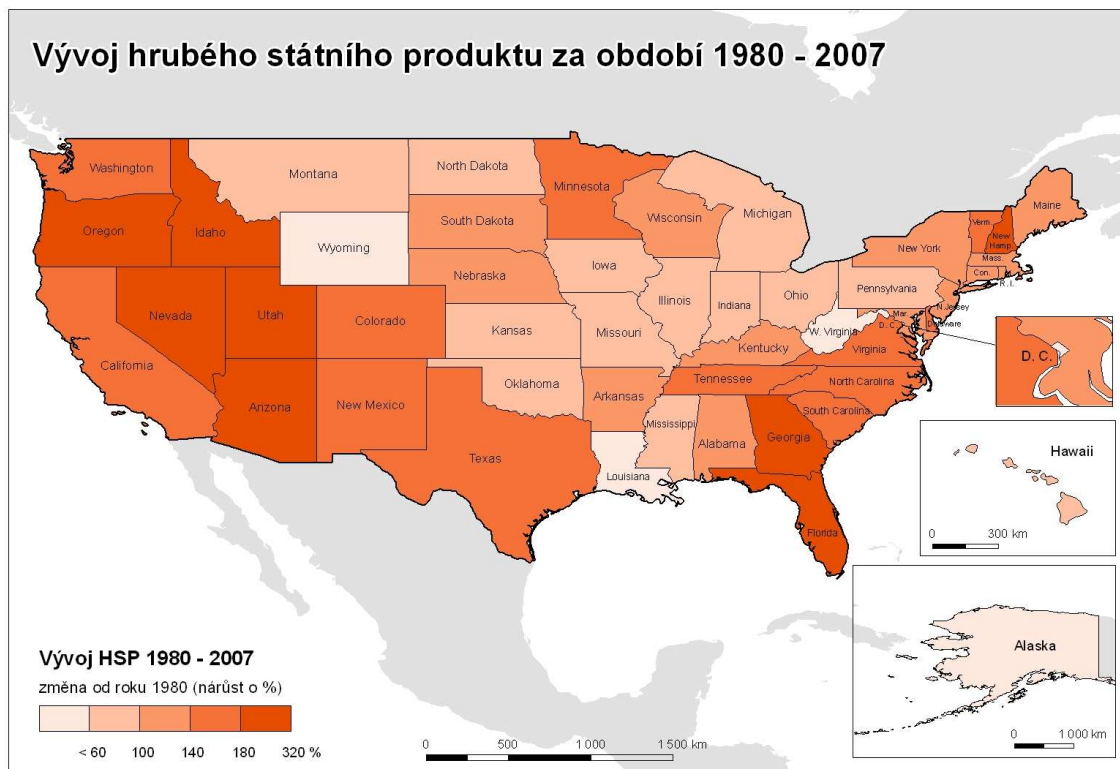
Stát	HSP v cenách 2000 (mil. dolarů)							Vývoj (v %)
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007
USA	5 050 230	5 904 252	6 939 733	7 784 237	9 749 103	10 899 704	11 467 503	127,07
Nevada	24 466	28 315	40 507	54 470	73 719	97 270	103 154	321,62
Arizona	56 618	70 953	81 143	107 538	158 533	196 433	213 333	276,79
N. Hampshire	15 394	21 410	27 711	33 173	43 518	48 359	49 179	219,48
Georgia	108 681	144 934	172 127	215 527	290 887	322 132	336 596	209,71
Utah	28 751	35 114	38 799	50 238	67 568	77 503	86 698	201,55
Oregon	47 804	48 347	63 203	77 499	112 438	129 165	143 675	200,55
Florida	202 944	261 081	320 500	369 554	471 316	588 785	609 899	200,53
Idaho	15 029	15 950	19 550	26 864	34 989	42 623	44 746	197,73
Sev. Karolína	121 010	149 669	173 593	210 680	273 698	309 696	335 737	177,45
Colorado	75 166	88 074	91 346	117 221	171 862	188 719	198 372	163,91
Ohio	221 537	249 043	274 921	310 416	372 006	389 956	390 334	76,19
Montana	15 753	15 524	16 157	18 608	21 366	25 301	27 013	71,48
Oklahoma	63 862	70 961	69 977	75 865	89 757	99 161	106 601	66,92
Michigan	200 429	228 035	234 181	268 323	337 235	339 266	330 819	65,06
Wyoming	13 772	13 656	15 181	16 595	17 331	19 429	21 072	53,00
DC	49 238	49 959	55 080	53 218	58 699	69 398	74 372	51,04
Louisiana	102 641	108 490	121 745	130 679	131 520	141 202	151 039	47,15
Záp. Virginie	31 455	31 036	33 210	38 490	41 476	44 659	45 173	43,61
Aljaška	23 613	31 708	31 904	29 922	27 034	29 329	30 624	29,69

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Na druhém konci žebříčku se nacházejí málo progresivní státy. Dynamika Aljašky je z velké části závislá na těžbě ropy, která v čase značně kolísá. Západní Virginie je jedním z nejchudších států. Rozhodující vliv na zdejší ekonomiku má dlouhodobě těžba uhlí, v roce 2000 byla Západní Virginie objemem těžby na druhém místě za Wyomingem (Jeleček, Bařtipánová 2005). Do obecného rozkvětu high-tech odvětví v 90. letech se však dosud pořádně nezapojila. Specifické postavení má District of Columbia, oblast bez státního statutu. Na nízké hodnoty vývoje jejího HSP ovšem musíme nahlížet s ohledem na velikost území a administrativní funkci této jádrové oblasti hlavního města. Sídli zde velká část vládních úřadů a ředitelství mnoha firem. Samotná průmyslová výroba je zanedbatelná. Oblast zákonitě ani nemůže tolik růst, neboť její ekonomická struktura je stabilní, resp. nemůže ani být jiná.

Graficky tyto skutečnosti znázorňuje mapka č. 3.

Mapka č. 3: Vývoj hrubého státního produktu států v intervalu 1980 – 2007

Zdroj: Bureau of Economic Analysis.www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Poněkud jinak ale situace vypadá, hodnotíme-li produkci HSP na obyvatele. Údaje přepočtené na obyvatele lépe vyjadřují skutečnou vyspělost a životní úroveň. Data, která jsou vážena počtem obyvatel, navíc v rámci jedné ekonomické makrojednotky, jakou jsou Spojené státy, ale nemohou dosahovat nijak extrémních rozdílů. Také je obecně známo, že HSP na hlavu má inverzní vývoj k migraci, takže státy, které vykazují velké populační zisky, nedosahují většinou nejvyšších hodnot. Tak HDP na obyvatele oblastí, ve kterých je celková ekonomická dynamika největší, roste pouze podprůměrně rychle, protože jsou mj. velmi přitažlivé i pro migranty. V USA zauímají první příčky oblasti Nová Anglie a Střední Atlantik. Ač jsou součástí oblasti „Heartlandu“, která nevykazuje velkou ekonomickou dynamiku, životní úroveň zde zůstává mezi nejvyššími. Naopak Pacifická oblast, která měla v roce 1980 hodnoty na hlavu nejvyšší, spadla na třetí pozici. Zde může mít vliv právě velmi rychlý populační růst, především zahraniční migrací, a také stagnace ekonomické dynamiky Kalifornie v první polovině 90. let. HDP na obyvatele roste

nadprůměrně rychle také v oblastech, které vývojem absolutních hodnot nepatří k nejprogresivnějším, mají ale nízké výchozí hodnoty – Střední jihovýchod, Střední severozápad. Tabulka č. 8 udává tyto hodnoty pro sledovaný časový úsek.

Tabulka č. 8: Vývoj HDP na obyvatele v letech 1980 – 2007 podle státních ekonomických oblastí

	HSP na obyv. v cenách 2000 (mil. dolarů)							Vývoj (v %)
Oblasti	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007
Nová Anglie	21 697	26 650	31 672	33 160	40 642	42 623	44 600	105,56
Střední Atlantik	23 548	26 890	31 807	32 624	38 103	41 249	43 910	86,47
Pacifická obl.	25 206	27 509	31 632	30 460	37 507	40 096	41 739	65,59
Jižní Atlantik	21 853	24 832	27 418	28 596	33 440	36 126	36 664	67,78
Stř. severozápad	20 476	22 858	25 205	27 597	32 807	35 320	36 227	76,92
Stř. jihozápad	23 341	24 239	26 170	28 013	32 289	33 923	35 782	53,30
Horská obl.	22 303	23 113	24 263	26 886	32 802	34 686	35 361	58,55
Stř. severovýchod	21 401	23 901	26 079	28 677	34 184	35 104	35 236	64,64
Stř. jihovýchod	16 884	18 971	21 742	24 672	27 351	29 759	30 369	79,87
USA	22 292	24 816	27 801	29 233	34 550	36 878	38 061	70,74

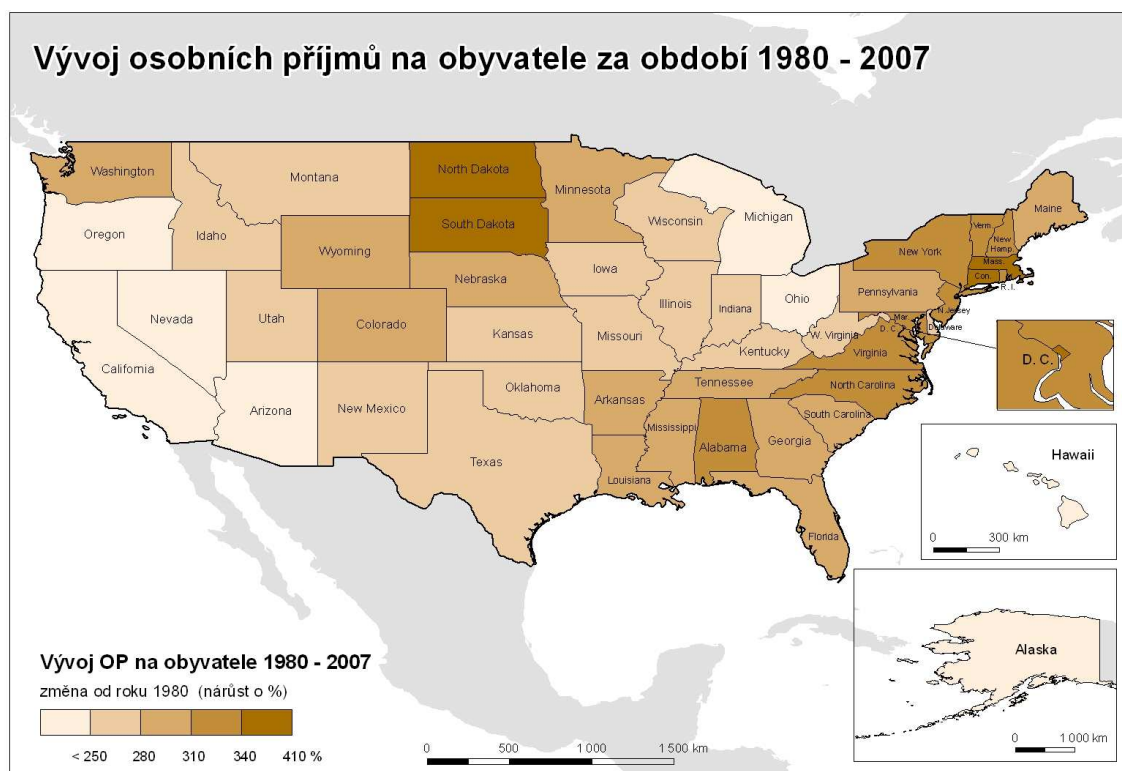
Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Druhou používanou mírou životní úrovně států je osobní příjem na obyvatele. HSP na hlavu a osobní příjem na hlavu se od sebe liší na základě svých definic v několika aspektech. HSP na rozdíl od osobních příjmů zahrnuje korporátní příjmy, proto jeho hodnota bývá většinou vyšší. Na druhou stranu osobní příjmy zahrnují dávky ze sociálního zabezpečení a vládní program zdravotního pojištění Medicare, zatímco HSP nikoliv (Woodruff a kol. 2007). Státy s vyššími hodnotami HSP mají většinou i vyšší hodnoty osobních příjmů a naopak.

Hodnoty příjmů na obyvatele, na rozdíl od HDP, udává americký úřad Bureau of Economic Analysis pouze v běžných cenách. Stejně jako v případě HSP na hlavu, i tempo růstu osobních příjmů souvisí nejen s ekonomickou aktivitou, ale i s výší počátečních hodnot a s populačním růstem. Jak ukazuje kartogram č. 4, vyšší růst je soustředěn při východním pobřeží, rostou i některé málo zalidněné státy Středního severozápadu. Méně tento ukazatel roste na Západě (Kalifornie) a v některých přilehlých státech u Velkých jezer. Analýzou osobních příjmů se podrobněji zabývám v rámci mých modelových území.

Tabulka č. 9 ukazuje srovnání HSP a osobních příjmů na obyvatele pro 10 států z nejvyššími a 10 států s nejnižšími hodnotami.

Mapka č. 4: Vývoj osobních příjmů na obyvatele států v intervalu 1980 – 2007

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Tabulka č. 9: HDP na obyvatele a osobní příjem na obyvatele v roce 2007; státy s nejvyššími a nejnižšími hodnotami

Stát	HSP na obyvatele		příjem na obyvatele		Stát	HSP na obyvatele		příjem na obyvatele	
	Dolary 2000	Pořadí	Dolary	Pořadí		Dolary 2000	Pořadí	Dolary	Pořadí
DC	126 512	1	62 484	1	Kentucky	30 401	42	30 824	46
Delaware	56 680	2	40 112	15	Maine	30 324	43	33 991	35
Connecticut	52 096	3	54 981	2	Idaho	29 908	44	31 804	44
New York	48 706	4	46 364	7	Alabama	29 611	45	32 419	43
Massachusetts	47 218	5	48 995	4	Oklahoma	29 545	46	34 997	31
New Jersey	45 222	6	49 511	3	Jižní Karolína	28 913	47	31 103	45
Aljaška	44 962	7	40 042	16	Montana	28 237	48	33 225	40
Kalifornie	42 580	8	41 805	8	Arkansas	27 823	49	30 177	48
Virgínie	41 689	9	41 727	9	Západní Virgínie	24 960	50	29 385	50
Minnesota	41 475	10	41 105	13	Mississippi	24 458	51	28 541	51

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Souvislost HSP na obyvatele s příjmy na obyvatele ukazuje tabulka č. 9. Pořadí podle těchto ukazatelů je obvykle přibližně stejné – z deseti států s nejvyšším HSP na obyvatele je sedm v první desítce i v případě příjmů, z deseti států s nejnižším HSP na

obyvatele je v poslední desítce podle příjmů osm. District of Columbia dosahuje nejvyšších hodnot u obou ukazatelů, Mississippi nejnižších. Největšími výjimkami jsou Severní Karolína a Florida, státy, které v tabulce zahrnuty nejsou. Severní Karolína byla v roce 2007 v žebříčku HSP na hlavu 22., zatímco v žebříčku osobních příjmů až 37. Vyšší umístění podle HSP si Woodruff a kol. (2007) vysvětlují jeho koncentrací ve finančnictví a pojišťovnictví. Florida vykazuje opačnou anomálii. Podle HSP na hlavu je na 36. místě, podle osobních příjmů ovšem už na 21. místě. Vyšší umístění podle disponibilních osobních příjmů na hlavu odráží velké zastoupení obyvatel v důchodovém věku, jejichž osobní příjmy zahrnují dávky ze sociálního zabezpečení a vládní program zdravotního pojištění Medicare, které důchodci více využívají.

Závěrem

Druhá kapitola měla za cíl diskutovat možná regionální členění USA, vysvětlit výběr zvolených modelových území a stručně charakterizovat hlavní rysy ekonomického a populačního vývoje Spojených států na makroregionální a státní úrovni, aby modelové oblasti zasadila do kontextu USA jako celku. Při srovnání populačního vývoje s vývojem hospodářským lze konstatovat, že oblasti, které rostou nejrychleji ekonomicky (absolutní hodnoty HDP), rostou nejvíce i populačně, nebo-li jsou migračně nejpritažlivější.

Následující třetí kapitola se podrobně zabývá dvěma současně ekonomicky nejrozvinutějšími a populačně nejpritažlivějšími oblastmi, oblastí Pacifickou a Jihoatlantskou, pro účely této práce v užším vymezení. Hodnotí hospodářství zahrnutých států a snaží se vzájemně v čase srovnávat jejich hospodářský a populační vývoj podle několika socioekonomických ukazatelů. Pohledem na mikroregionální úroveň odhaluje vnitřní disparity. Hledá tak společné a odlišné rysy států a snaží se identifikovat příčiny jejich úspěchu, a to především příčiny dynamického rozvoje Východního Sunbeltu.

3. PACIFICKÁ A JIHOATLANTSKÁ OBLAST – MODELOVÁ ÚZEMÍ DIFERENCIACE EKONOMICKÉHO A POPULAČNÍHO RŮSTU

Diferenciace ekonomických ukazatelů v rámci Státních ekonomických oblastí, kterou jsem se stručně zabývala v kapitole č. 2, ukázala poměrně jasné výsledky. Jihoatlantská oblast jako celek se se sledovaným obdobím stala v absolutních hodnotách největším producentem HDP Spojených států a vykazovala po Horské oblasti druhé největší tempo růstu. Hodnotami HDP na obyvatele byla však až na čtvrté pozici. Pacifická oblast je v současnosti druhou největší ekonomickou silou Ameriky a tempo růstu má ve sledovaném intervalu také nadprůměrné. Hodnotami na obyvatele Jihoatlantskou oblast předčí, rychlostí jejich růstu ne. Vývoj počtu obyvatel ukazuje podobný vzorec. Jižní Atlantik a Pacifická oblast jsou nejlidnatějšími oblastmi a jejich populace rostou v rámci USA nadprůměrnou rychlostí.

Dá se tedy shrnout, že celkově se obě oblasti ekonomicky a populačně za sledované období vyvíjejí dobře. Toto zjištění ovšem není žádným novým poznatkem. Posun ekonomického těžiště a dynamiky růstu směrem na jih a západ je jev sledovaný přibližně od 60. let. Pro tyto regiony se vžil termín Sunbelt, který byl a stále je v centru výzkumného zájmu mnoha nejen amerických geografů. Termín má evokovat teplé klima a rychlý ekonomický a populační růst, který je pro pás táhnoucí se přes jih a jihozápad USA charakteristický. Jako typické představitele Sunbeltu se většinou udávají státy Florida, Texas, Arizona a Kalifornie (definice viz např. The Columbia Encyclopedia 2008). Meinigovi (2004) a jiným geografům se však používání tohoto termínu pro celý pás nezamlouvá. D. Meinigovi se nelíbí jeho příliš generalizované vyznění, které spojuje do jednoho regionu oblasti přírodně a kulturně hluboce odlišné. Sice mají společné velké migrační přírůstky, spojování těchto států do jednoho regionu jen pro tento fakt podle něj však, spíše než vysvětluje, znejasňuje chápání zde probíhajících socioekonomických procesů.

Zde půjde o to spíše zjistit, v čem jsou vybrané oblasti odlišné a proč se v poslední čtvrtině 20. století východní strana Sunbeltu vyvíjí tak rychle, že dokonce rozvinuté pacifické pobřeží v mnoha ohledech předstihla. K tomu využívám analýzu vybraných socioekonomických ukazatelů na několika úrovních a pramenů informací různé

provenience, jejichž celkovým shrnutím, jak předpokládám, budu moci stanovit některé výsledky a závěry.

Ve druhé kapitola jsem již uvedla, že pro potřeby této práce jsem původní SEA Pacifickou a Jihoatlantskou zmenšila. V rámci Pacifické oblasti je jasné dominantní Kalifornie, která se také někdy nazývá „Národ uvnitř národa“ (Meinig 2004). Vymezuji ji jako samostatný region, protože tak budou více patrné některé charakteristiky a trendy, které by se jinak v rámci celé oblasti „rozplynuly“. Navíc i kontext historického vývoje Kalifornie je natolik specifický, že statistické spojování s dalšími státy by interpretaci dat spíše ztěžovalo. I na druhé straně Unie jsem makroregion zmenšila. Jedním důvodem byl požadavek přibližné velikostní srovnatelnosti s Kalifornií. Zároveň chci, aby vymezené modelové území odpovídalo vymezení severovýchodní strany Sunbeltu, jehož severní hranice podle definic přibližně kopíruje hranici státu Severní Karolína. Východním Sunbeltem jsem proto nazvala čtyři nejjižnější státy Jihoatlantské oblasti, tedy Floridu, Georgii, Jižní a Severní Karolínu. Tabulka č. 10 udává rozlohu příslušných států a mnou vymezených regionů.

Tabulka č. 10: Rozloha států a regionů

Stát	rozloha (v km²)
Kalifornie	403 971
Florida	139 697
Georgia	152 577
Severní Karolína	126 180
Jižní Karolína	77 988
Kalifornie	403 971
Východní Sunbelt	496 442

Zdroj: Kapesní atlas světa, 2003; zpracovala: Z. Lukešová

Jak už bylo konstatováno, oba regiony jsou hospodářsky a populačně úspěšné. Jsou však od sebe vzdálené několik tisíc kilometrů, proto se dá předpokládat, že se různé jejich socioekonomické ukazatele budou značně lišit. Chtěla bych proto, pomocí komparace mnou vybraných ukazatelů, podchytit právě tyto rozdíly mezi nimi. Tím zřejmě doložím, že Sunbelt sice zahrnuje dynamické státy, zdroj jejich úspěchu ale u každého může záležet na něčem jiném. Především pak sleduji, jak se rozdíly projevují v růstu od 80. let. Než ale přejdu k analýze dat přibližně za poslední čtvrtstoletí, je na místě dát vývoj vybraných států do kontextu poválečného vývoje celých Spojených států.

3.1 KONTEXT POVÁLEČNÉHO HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE

Je obecně známo, že poválečný vývoj geografické organizace ekonomiky a tím i populace USA směřoval k decentralizaci. Růst se šířil do oblastí mimo tradiční jádro a státy Severovýchodu ztrácely svou dřívější dominanci. Z velkoměst se stávaly metropole celonárodního významu. Velký vliv měl vznik mezistátního dálničního systému, který podkopával staré vzory lokalizačních výhod. Rozvoj v nových oblastech byl navíc mohutně podporován národní vládou. Přímý vliv na regionální rozvoj měla tzv. militarizace ekonomiky, která vycházela z druhé světové války a byla přizívána válkou studenou. Meinig (2004) tvrdí, že federální vláda v této době finančně podporovala nejméně 60 procent vědy a výzkumu, které měly poté velký vliv na prakticky všechna průmyslová odvětví. Rozmístění nově vzniklých odvětví iniciovaných vládou mělo především strategický význam a právě poválečné změny v jejich rozmístění měly značný vliv na obecné regionální vzorce. Zatímco během druhé světové války dostával tradiční průmyslový pás tři čtvrtiny vládních zakázek, začátkem 60. let již jen něco přes polovinu a do roku 1990 připadlo již 30 procent na Jih jako celek, což je o něco větší podíl, než který příslušel Západu s Kalifornií (Meinig 2004).

V poválečné době se programy Ministerstva obrany soustředily především na elektroniku, kosmonautiku a letectví a výstavbu zařízení NASA, např. v Houstonu a na Floridě (mys Canaveral). Z tohoto posunu v dislokaci investic nejméně získávaly středozápadní státy průmyslového pásu, silně závislé na těžkém průmyslu. Ovšem i automobilový průmysl, symbol Středozápadu, prošel mnoha změnami. Americké automobilky se dostaly pod tlak dovozu ze zahraničí a japonské společnosti brzy začaly v USA zakládat své montážní závody i komplexní automobilky. Tato konkurence měla za následek adaptaci nových řídicích a výrobních metod, charakteristických pro tyto zahraniční firmy. Ačkoli centrem automobilového průmyslu zůstává stále Střevýchod (zejména stát Michigan), dochází i k rozšiřování výroby do jižních států.

V polovině 20. století totiž Jih láká svým „podnikatelským klimatem“, které se vyznačuje dostatkem pracovní síly, nižšími mzdami a téměř neexistencí odborů. Zároveň je toto prostředí příznivé svými velkými daňovými úlevami, dotacemi na výstavbu infrastruktury a obecně volnější regulací se strany státu (Meinig 2004). Mezi výhodami Jihu se dále často zmiňuje postupné zmenšování rasového napětí, rozšíření běžného používání klimatizace a velký příliv lidí ze Severu. Toto bylo lákavé zejména pro firmy tradičního průmyslového pásu, které čelily potřebě modernizovat výrobu a hledaly nová

místa pro expanzi svých výrobních závodů. Postupně se do jižních států stěhovaly malé pobočky, oblužný sektor generující malé mzdy, až nakonec i celá řídicí centra firem. Tento posun měl ovšem širší socioekonomický dopad, protože zároveň s těmito relokacemi sem přicházely bohatší vrstvy, které vyžadovaly prvotřídní služby. Této poválečné transformaci, která byla z velké části iniciována Kongresem a hnací silou změn byl kapitál ze Severu, se někdy říká „Druhá rekonstrukce“ (1. proběhla po občanské válce). Nejednalo se ovšem jen o transformaci hospodářskou, ale o společenskou přeměnu v širokém slova smyslu.

Koncem 70. let se charakter Jihu a Severu vzájemně vyměnil. Zatímco Sever procházel složitými strukturálními změnami a ztrácel kvalitní pracovní sílu, Jih v podstatě poprvé zažíval expanzi a diverzifikaci hospodářství. Nicméně změny na Jihu byly prostorově nerovnoměrné a existují tam dosud místa, většinou s velkým podílem černošské populace, kterým se vývoj vyhnul úplně. Změny se soustředily hlavně do blízkosti metropolitních oblastí. V tomto směru byly kromě největších center privilegované také environmentálně atraktivní lokality s univerzitami, výzkumnými centry a bohatými možnostmi volnočasového vyžití. Preferován byl růst průmyslu v otevřené krajině v dosahu měst. Obyvatelé těchto nových předměstí byly ale většinou Američané původně ze Severu a měli tak pouze slabé vazby na tradiční jižanské komunity. I když se postupně začala prosazovat rasová tolerance a kastovní systém na základě ras mizel, některé tradiční charakteristiky Jihu přetrvávají dodnes. Navzdory velké imigraci je stále většina obyvatel Jihu původní, zde narozená. A i když jsou dnes většinou součástí typické americké střední třídy, vyznávají své specifické tradice, patrné například v náboženské příslušnosti, dialektu nebo stravovacích odlišnostech.

Specifickým případem regionálního vývoje je Kalifornie. Její hospodářský úspěch nebyl analogický s vývojem Jihu a sama Kalifornie měla vliv na „budování celé Ameriky“ (Meinig 2004). Dostatek volných ploch na západě USA dával prostor tzv. marketingu příležitostí a v tomto kontextu si nejúspěšněji vedla právě Kalifornie. Na rozdíl od Jihu, kde bylo největším lákadlem podnikatelské klima, byla Kalifornie mezi novými obyvateli oblíbená kvůli svému životnímu stylu (Meinig 2004). Prototypem poválečného vývoje bylo Los Angeles. Nová západní města byla od tradičních starých na Severu typově velmi odlišná. Neměla jasné centrum ani hranice a byla plošně rozsáhlá, se čtvrtěmi totožné architektury. Do těchto měst se mohli nově příchozí lépe adaptovat, protože nereprezentovala žádnou dominantní kulturu. Podle Meiniga (2004) byla společenská rovnost a otevřenost v Kalifornii patrná více než kdekoli jinde v rámci USA. Přes masivní

hospodářský růst v druhé polovině 20. století ovšem Kalifornie začala od 70. let vykazovat silný emigrační proud vlastního obyvatelstva, které pravděpodobně hledalo environmentálně atraktivnější, méně zalidněné a bezpečnější oblasti. Tímto trendem populačně získávají především okolní státy Pacifické (Oregon, Washington) a Horské (Arizona, Nevada, Colorado) oblasti. V 90. letech pak byla ve středu zájmu diskuze, jak zvládat další růst, příliv velkého objemu imigrantů různých národností a jak restrukturalizovat ekonomiku, která je silně závislá na vojenských výdajích.

3.2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ

Hrubý domácí produkt (HDP) je nejpoužívanější mírou ekonomické výkonnosti. Podle definice BEA (www.bea.com) je HDP základním měřítkem produkce státu. Představuje hodnotu veškeré produkce (výrobků a služeb) vyrobené ve státě za rok. Hrubý státní produkt (HSP) je měřítkem produkce daného jednotlivého státu USA, analogickým k HDP pro celé Spojené státy. Je to suma přidané hodnoty pocházející ze všech odvětví v daném státě. Odhady HSP se udávají buď v běžných cenách, nebo jako reálná hodnota HSP v cenách roku 2000. Tato druhá míra je očištěna o inflaci a umožňuje tak lepší meziroční srovnání, proto ji v práci používám tehdy, když porovnávám vývoj. Hodnoty v běžných cenách jsou naopak vhodnější např. při výpočtu podílů států na celkovém HDP. Jsou nezkresleny přepočtem přes index, což platí hlavně pro údaje k roku 1980. V těchto případech tedy k výpočtům používám hodnoty v běžných cenách.

V této kapitole hodnotím vývoj HSP Kalifornského a Východního Sunbeltu a zahrnutých států, tedy Kalifornie, Floridy, Georgie, Jižní a Severní Karolíny. Cílem je zhodnotit změny ve vývoji ekonomik, analyzovat nižší řádovostní úroveň a charakterizovat hlavní hospodářská odvětví jednotlivých států.

3.2.1 Vývoj hrubého státního produktu států v letech 1980 – 2007

Je známo, že Kalifornie je největší ekonomickou silou Spojených států. Na HDP USA se podílí přibližně 13 procenty a různé zdroje udávají, že pokud by byla samostatným státem, nacházela by se velikostí produktu celosvětově přibližně na sedmém až desátém místě. Tabulka č. 11 udává hodnoty HSP pro jednotlivé roky a pořadí mezi 50 státy USA

pro rok 2007. Další následující tabulky udávají procentuální vývoj pro jednotlivé intervaly a vývoj podílů států na HDP celé Unie.

Tabulka č. 11: HSP pro vybrané roky a pořadí států

Stát	HSP v cenách 2000 (mil. dolarů)							Pořadí
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2007
Kalifornie	596 360	739 117	955 881	971 314	1 287 145	1 470 434	1 548 966	1.
Florida	202 944	261 081	320 500	369 554	471 316	588 785	609 899	4.
Georgia	108 681	144 934	172 127	215 527	290 887	322 132	336 596	9.
Severní Karolína	121 010	149 669	173 593	210 680	273 698	309 696	335 737	10.
Jižní Karolína	51 401	63 446	78 975	91 324	112 514	122 542	127 358	28.
Východní Sunbelt	484 036	619 130	745 195	887 085	1 148 415	1 343 155	1 409 590	xx

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Je zřejmé, že kromě Kalifornie i Florida, Georgia a Severní Karolína patří absolutní hodnotou produktu k největším ekonomickým celkům USA. Zatímco Kalifornie je na první příčce dlouhodobě, státy Východního Sunbeltu se ke své pozici postupně dopracovaly. Florida, dnes čtvrtá největší ekonomická síla, byla v roce 1980 až osmá. Georgia byla na patnáctém místě a Severní Karolína na třináctém. Jižní Karolína je v tomto kontextu průměrný stát, dnes je na 28. místě, v roce 1980 byla na 31. Její umístění ukazuje obecně na menší ekonomickou produkci, výsledek je ale nutné interpretovat s ohledem na menší rozlohu i populační velikost.

Tabulka č. 12: Vývoj HSP pro jednotlivé časové intervaly

Stát	Vývoj (v %)						
	1980 - 1985	1985 - 1990	1990 - 1995	1995 - 2000	2000 - 2005	2005 - 2007	1980 - 2007
Kalifornie	23,94	29,33	1,61	32,52	14,24	5,34	159,74
Florida	28,65	22,76	15,31	27,54	24,92	3,59	200,53
Georgia	33,36	18,76	25,21	34,97	10,74	4,49	209,71
Severní Karolína	23,68	15,98	21,36	29,91	13,15	8,41	177,45
Jižní Karolína	23,43	24,48	15,64	23,20	8,91	3,93	147,77
Východní Sunbelt	27,91	20,36	19,04	29,46	16,96	4,95	191,22
Spojené státy	16,91	17,54	12,17	25,24	11,80	3,12	127,07

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Tabulka č. 12 dokumentuje, že všechny státy rostly téměř vždy rychleji, než jaká je dynamika růstu pro celou Unii. Nejnápadnější výjimkou je Kalifornie začátkem 90. let, kdy její ekonomika téměř přestala růst a stagnovala. Tento útlum v první polovině 90. let byl pro Kalifornii zásadní ve smyslu ztráty ekonomické nadvlády a relativního snižování její dominance s tím, jak progresivně jí roste konkurence jinde. Státy Východního Sunbeltu

vykazují v rámci USA rekordní hodnoty rychlosti růstu. Rychleji než v Georgii rostl HSP pouze v Nevadě, Arizoně a tradičně vyspělém státě New Hampshire, u kterých je ovšem nutno brát v úvahu počáteční nízké hodnoty, snižující hodnotu ukazatele.

Tabulka č. 13: Vývoj podílů států na HDP Spojených států

Stát	Podíl HSP na HDP Spojených států (v %)						
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007
<i>Kalifornie</i>	11,93	12,52	13,77	12,48	13,20	13,49	13,19
Florida	3,70	4,42	4,62	4,75	4,83	5,40	5,34
Georgia	2,07	2,45	2,48	2,77	2,98	2,96	2,89
Severní Karolína	2,18	2,53	2,50	2,71	2,81	2,84	2,91
Jižní Karolína	1,03	1,07	1,14	1,17	1,15	1,12	1,11
<i>Východní Sunbelt</i>	8,98	10,49	10,74	11,40	11,78	12,32	12,25

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Obecně o hospodářské dynamice za sledované období svědčí i změny procentuálních podílů států na celkovém HDP USA, kdy u všech sledovaných států došlo k jejich nárůstu (viz tabulka č. 13). Potvrzuje se tím fakt, že jejich ekonomiky rostou nadprůměrně rychle a zvyšují tak svůj význam na úkor jiných pomaleji rostoucích států Unie. Opět se ale ukazuje změna v případě Kalifornie, když se podíváme na delší časové intervaly. Svůj podíl zvyšovala ještě v 80. letech, oproti roku 1990 je její současný podíl ovšem nižší. Na druhé straně Východní Sunbelt jako celek svůj podíl mezi každými pěti lety kontinuálně zvyšoval, nepatrné snížení je patrné jen v posledních dvou letech, což již pokládám za první projevy současné hospodářské krize (viz kapitola 3.6).

3.2.2 Tvorba hrubého státního produktu podle Metropolitních statistických oblastí

Tato kapitola se zabývá diferenciací tvorby HSP podle příslušných MSA v každém ze sledovaných států s cílem odhalit míru koncentrace ekonomického produktu v daném státě. Stejně jako v ostatních hospodářsky vyspělých státech i v USA se rozhodující většina ekonomického produktu vytvoří v městských oblastech. Americká statistika HSP, přesněji ekvivalent hrubého produktu pro nižší řádovostní úroveň, počítá i pro Metropolitní statistické oblasti (MSA). Jedná se o statistickou oblast vázanou na jádro, do níž patří aspoň jedna urbanizovaná oblast s nejméně 50 tisíc obyvateli. Skládá se s centrálního okresu nebo okresů tvořících jádro a z přilehlých vnějších okresů majících vysoký stupeň sociální a ekonomické integrace s centrálním okresem. Jejich počet a vymezení se čas od času mění, v současnosti jich je definováno 363 (definice viz Office of Management and

Budget, www.whitehouse.gov/omb). Přestože MSA samozřejmě zdaleka nezahrnují všechny americké okresy a tedy území USA (do Metropolitních statistických oblastí spadá 1092 okresů z celkového počtu 3141), na tvorbě ekonomického produktu a obyvatelstvu se podílejí rozhodujícím způsobem.

Tabulka č. 14 dokládá míru koncentrace ekonomiky do Metropolitních statistických oblastí pro sledované státy i pro celé USA. Posledním dostupným rokem, pro který jsou známy odhady pro řádovostní úroveň MSA, je rok 2006, prvním 2001. Je logické, že v MSA vzniká převážná většina hrubého domácího produktu. Pro Spojené státy se v MSA generuje přibližně 90 % veškeré výroby a služeb, v Kalifornii, Floridě a Georgii je tento podíl ještě vyšší. Kalifornie je v tomto ohledu vskutku extrém, neboť v jejích 26 MSA se realizuje téměř úplně všechna ekonomická aktivita státu. Nejmenší koncentraci naopak vykazuje Jižní Karolína, ve které je ještě přibližně čtvrtina produktu vytvořena mimo MSA.

Tabulka č. 15 pak shrnuje z každého zkoumaného státu pět podle tvorby produktu v roce 2006 největších Metropolitních statistických oblastí a udává jejich pořadí v rámci všech 363 amerických MSA. Oblasti příslušných států jsou barevně odlišeny.

Tabulka č. 14: HSP Metropolitních statistických oblastí a jejich podíl na HSP státu

	HSP v běžných cenách (mil. dolarů)		Podíl MSA na HSP státu (v %)	
	2001	2006	2001	2006
Metropolitní část				
363 MSA USA celkem (1092 z 3141)	9 038 347	11 786 575	89,86	90,04
26 MSA Kalifornie celkem (37 z 58)	1 285 539	1 721 566	98,81	99,65
20 MSA Florida celkem (39 z 67)	482 699	694 628	97,04	96,29
15 MSA Georgia celkem* (70 z 159)	286 133	360 583	95,56	95,99
8 MSA Jižní Karolína celkem* (21 z 46)	85 043	107 671	72,50	73,51
14 MSA Severní Karolína celkem* (40 z 100)	241 280	318 213	84,47	84,05

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová; **pozn. 1:** číselné údaje v závorkách udávají, kolik okresů daného státu je v MSA zahrnuto; **pozn. 2:** u států označených * není údaj úplně přesný, protože zahrnuté MSA mají přesahy přes hranice do okolních států. Proto by mělo být číslo u Georgie a Severní Karolíny o trochu nižší, u Jižní Karolíny naopak o něco vyšší. Vzhledem k nedostupnosti údajů HSP za okresy nelze přesnou nepřesnost vyčíslit, domnívám se však, že rozdíl by byl spíše nepatrný.

Tabulka č. 15: HSP největších Metropolitních statistických oblastí a jejich pořadí v rámci USA

Metropolitní statistická oblast	2006	
	HSP v běžných cenách (mil. dolarů)	Pořadí
Los Angeles-Long Beach-Santa Ana, CA	680 230	2
San Francisco-Oakland-Fremont, CA	292 078	8
San Diego-Carlsbad-San Marcos, CA	157 509	16
San Jose-Sunnyvale-Santa Clara, CA	135 080	18
Riverside-San Bernardino-Ontario, CA	110 735	22
Miami-Fort Lauderdale-Pompano Beach, FL	248 029	11
Tampa-St. Petersburg-Clearwater, FL	108 520	23
Orlando-Kissimmee, FL	97 384	27
Jacksonville, FL	58 163	44
Bradenton-Sarasota-Venice, FL	24 772	79
Atlanta-Sandy Springs-Marietta, GA	257 032	10
Chattanooga, TN-GA	19 103	97
Augusta-Richmond County, GA-SC	16 448	110
Savannah, GA	12 196	144
Columbus, GA-AL	10 026	161
Columbia, SC	28 401	68
Charleston-North Charleston-Summerville, SC	24 056	81
Greenville-Mauldin-Easley, SC	22 939	86
Spartanburg, SC	9 421	167
Myrtle Beach-North Myrtle Beach-Conway, SC	9 064	171
Charlotte-Gastonia-Concord, NC-SC	114 147	21
Raleigh-Cary, NC	47 851	50
Greensboro-High Point, NC	31 830	64
Durham, NC	27 874	69
Winston-Salem, NC	22 063	89

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Jak lze z tabulky č. 15 vyčíst, v Kalifornii se nacházejí MSA, které patří v rámci Spojených států podle tvorby HSP k největším. MSA Los Angeles-Long Beach-Santa Ana je v rámci Kalifornie výrazně první a je druhým největším ekonomickým jádrem. Na předních příčkách v žebříčku 363 amerických MSA se dále nachází například MSA San Francisco-Oakland-Fremont a MSA San Diego-Carlsbad-San Marcos. Metropolitní oblasti jsou soustředěny převážně v širším pásu při pobřeží Tichého oceánu. Vysoká umístění kalifornských MSA dokládají obrovskou ekonomickou sílu, kterou Kalifornie a především její pobřežní pás disponuje. Rovněž MSA na Floridě patří k významným ekonomickým jádrům, do prvních padesáti největších patří floridské čtyři. Zhruba třetina HSP Floridy je vytvářena v MSA Miami-Fort Lauderdale-Pompano Beach při jihovýchodním pobřeží Floridského poloostrova.

Koncentraci ekonomických aktivit do největších MSA a vztah mezi ekonomickou silou a počtem obyvatel udává tabulka č. 16. Ve všech státech je podíl HDP těchto MSA vyšší než jejich podíl na obyvatelstvu, což svědčí obecně o efektivitě hospodářství. Nejvíce

centralizované jsou ekonomické činnosti v Georgii. Jasně dominantním ekonomickým centrem je zde MSA Atlanta-Sandy Springs-Marietta utvořená kolem hlavního města, která sama generuje 68 % celkového produktu a žije zde přibližně 55 % obyvatelstva Georgie. Přitom 89 zdejších okresů, tedy více než polovina plochy Georgie, není součástí žádné MSA. Dá se proto předpokládat, že vnitřní variabilita např. ukazatele osobních příjmů podle okresů bude vysoká. Velké vnitřní diference ekonomického růstu si všímají např. Kassis a Boldt (2005), kteří rozdělují stát na „dvě Georgie“. Zatímco v Atlantě jsou koncentrována výnosná a dobře placená high-tech odvětví, mimo ni si význam udržuje zemědělství a tradičnější odvětví, která poskytují nižší mzdy. S klesajícím významem těchto výroby (hlavně oděvní průmysl) navíc v posledních letech zasáhly nemetropolitní Georgii velké ztráty pracovních míst (Kassis a Boldt 2005). Snížení těchto rozdílů zůstává problémem do budoucna, některé iniciativy na podporu rozvoje venkovských oblastí již zde existují.

Tabulka č. 16: Procentuální vyjádření koncentrace ekonomických činností do největších MSA

Stát	2006			
	Podíl největší MSA na HSP státu (v %)	Podíl největší MSA na obyvatelstvu státu (v %)	Podíl pěti největších MSA na HSP státu (v %)	Podíl pěti největších MSA na obyvatelstvu státu (v %)
Kalifornie	39,37	35,49	79,63	71,03
Florida	34,38	29,99	74,42	66,83
Georgia	68,42	54,89	83,80	72,49
Severní Karolína	30,15	17,87	64,39	47,31
Jižní Karolína	19,39	16,25	64,09	56,14

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Na druhé straně Severní Karolína vykazuje spíše nižší hodnoty koncentrace ekonomických činností. Nachází se zde totiž více poměrně rovnocenných rozvojových jader, největší je MSA Charlotte-Gastonia-Concord u hranic s Jižní Karolínou. Dalšími významnými jsou MSA Raleigh-Cary nebo MSA Durham, ve kterých leží jeden z největších amerických vědeckovýzkumných parků, tzv. „Research Triangle“. Jedná se o přední americké centrum výzkumu a produkce progresivních high-tech technologií, často srovnávané se Silicon Valley.

Nejméně jsou ekonomické činnosti koncentrovány v Jižní Karolíně. To se dá zčásti jistě přičíst méně progresivním tradičnějším odvětvím (textilní průmysl, dřevařství), které si v Jižní Karolíně zachovávají svoji důležitost a nebývají nikdy koncentrovány tak, jako jiná progresivnější odvětví. Když nepočítáme hraniční MSA s Georgií a Severní Karolínou (do

kterých ovšem zasahuje z Jižní Karolíny v obou případech jen jeden okres), nachází se zde pouze 8 MSA, v rámci USA nepříliš významných.

Více o ekonomice jednotlivých států může vypovědět jejich konkrétní odvětvová struktura: co mají státy společné, v čem jsou naopak jejich specifika a jak se liší od odvětvové struktury celých Spojených států.

3.2.3 Tvorba hrubého státního produktu podle skupin odvětví v letech 1980 – 2007

Na úvod je třeba ujasnit odvětvovou klasifikaci, kterou oficiální statistika USA používá a ze které já vycházím. V údajích o HDP existuje jistá diskontinuita, neboť v roce 1997 se klasifikace odvětví změnila. Do tohoto roku se používala tzv. SIC klasifikace (Standard Industrial Classification), která vychází ze 75 odvětví. Od roku 1997 se používá tzv. NAICS klasifikace (North American Industry Classification System), která sbírá údaje dohromady za 81 odvětví. Tato odvětví dále seskupuje podle podobnosti zhruba do 21 nadřazených odvětví, která se liší podle používané klasifikace. Abych mohla přibližně srovnávat v čase, vyčlenila jsem 11 skupin odvětví, do kterých jsem všechna jednotlivá odvětví zařadila. Domnívám se, že tyto skupiny odvětví jsou více přehledné než výpis všech 75 resp. 81 odvětví a že zároveň neztrácejí vypovídající schopnost. I přes snahu o co největší komplementaritu je ovšem velmi těžké, vzhledem ke změně metodiky počítání HDP, vymezit odvětví tak, aby byla plně identická a tedy zcela srovnatelná. Přesto si myslím, že moje klasifikace zahrnuje jednotlivá odvětví tak, aby meziroční srovnání bylo co možná nejpřesnější.

Vytvořila jsem tabulky s podíly jednotlivých odvětví na HSP daných států v procentech. Následující tabulky č. 17, 18, 19 a 20 udávají tato data zvlášť pro roky 1980, 1990, 2000 a 2007. Tučně znázorňuji maxima v daném odvětví.

Tabulka č. 17: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 1980 v procentuálním vyjádření

Odvětví	1980					
	Kalifornie	Florida	Georgia	Severní Karolína	Jižní Karolína	USA
Primér (přírodní zdroje a těžba)	5,04	4,33	2,08	2,98	1,71	6,53
Stavitelství	4,97	6,57	4,49	3,94	3,74	4,74
Zpracovatelský průmysl	17,88	10,78	21,96	32,50	29,86	21,31
Obchod	17,50	18,60	19,37	15,64	15,94	16,24
Doprava a technická vybavenost	7,55	9,55	10,70	8,16	7,65	8,83
Finančnictví, pojišťovnictví, real estate	16,90	19,61	13,09	11,80	11,96	15,38
Školství	0,54	0,47	0,51	0,72	0,41	0,61
Zdravotnictví	4,71	5,04	3,27	3,31	2,88	4,46
Ubytovací a stravovací služby, volný čas	1,42	2,73	1,21	0,75	1,19	1,28
Ostatní služby	10,13	8,56	7,06	5,65	5,87	7,57
Veřejná správa	13,34	13,76	16,27	14,55	18,78	13,05

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Obecně platí, že z pohledu hrubého členění na sektory ve vyspělých zemích směřuje vývoj ke stále větší terciarizaci, neboť stále výkonnější primární a sekundární sektor, resp. možnost dovozu, dovolují uvolnit pracovní síly do nevýrobní sféry včetně kvartéru. Přesto se nedá říct, že by nejbohatšími regiony byly regiony nejvíce závislé na službách, protože samy služby nejsou většinou schopny generovat tak vysoký HDP, jako některá moderní odvětví průmyslové výroby.

Tabulka č. 17 udává odvětvovou skladbu pro rok 1980. Pro lepší představu zahrnuji do tabulek i data za celé Spojené státy, z čehož lépe vyniknou specifika každého státu. Ve všech státech je nižší podíl primárních činností, zemědělství a těžby, než jaký je federální průměr. Vysokého podílu (5 %) dosahuje v roce 1980 primér v Kalifornii, která je v rámci USA zemědělskou velmocí. McKnight (2001) uvádí, že osm z deseti zemědělsky nejproduktivnějších amerických okresů se nachází zde a že Kalifornie zaujímá v rámci USA první místo v produkci 58 zemědělských plodin. Důležitými plodinami jsou ovoce (citrusy, víno) a zelenina, významná je produkce mléka. Nezbytné je ovšem kvůli nedostatku srážek využívání závlah, na kterých je závislé především zemědělské San Joaquin Valley, jižní část údolí Central Valley (Velkého kalifornského údolí). Důležitá je i těžba ropy a zemního plynu. Jak je ale patrné z ostatních tabulek, podíl priméru v souvislosti s rozvojem jiných aktivit soustavně klesá.

Tradičně důležité je zemědělství i na Floridě. Vzhledem k subtropickému klimatu se zdejší zemědělství soustřeďuje na produkci tomu odpovídajících plodin. Nejtypičtější plodinou jsou různé druhy citrusů, jejich největším producentem je centrální Florida. Florida vyprodukuje 75 % všech amerických pomerančů a pokrývá asi 40 % celosvětové

produkce citrusových džusů (www.stateofflorida.com). Příznivé klima umožňuje též celoroční pěstování zeleniny. Pro Floridu je z primárních aktivit dále důležitá těžba fosfátů, která zde začala v roce 1888. Ta je náročná na spotřebu vody a zejména značně znečišťuje životní prostředí. Část objemu produkce se zde používá jako hnojivo, zároveň jsou fosfáty pro Floridu důležité exportní odvětví. Stejně tak důležité je pěstování cukrové třtiny a produkce cukru, rovněž náročné na spotřebu vody a životní prostředí. Počínající nedostatek sladké vody je kromě intenzivního zemědělství dále způsoben populačním boomem a urbanizací (bazény u rodinných domů, golfové hřiště..). Významnými odvětvími Floridy jsou stavitelství a obchod. Důležitost stavebnictví odpovídá obecně vysoké poptávce po obytných zařízeních a dalších budovách a infrastruktuře, související s turistickou a migrační atraktivitou a velkým populačním růstem Floridy. S cestovním ruchem přímo souvisí také vysoký podíl obchodu. Naopak podíl zpracovatelského průmyslu, již v roce 1980 značně nízký, stejně jako v ostatních státech i na Floridě klesá. Ze všech sledovaných států Florida rovněž vykazuje největší podíl zdravotnictví na svém HSP, protože pro Floridu je typická velká koncentrace obyvatel v důchodovém věku. Často jde o bohaté lidi, pro které jsou prvotřídní zdravotnictví a navazující služby snadno finančně dostupné.

Tabulka č. 18: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 1990 v procentuálním vyjádření

Odvětví	1990					
	Kalifornie	Florida	Georgia	Severní Karolína	Jižní Karolína	USA
Primér (přírodní zdroje a těžba)	3,02	2,48	2,22	2,54	1,56	3,92
Stavatelství	4,54	5,43	4,51	4,25	5,98	4,38
Zpracovatelský průmysl	14,72	9,48	18,56	30,29	25,32	18,09
Obchod	15,70	18,07	18,28	15,29	15,36	15,50
Doprava a technická vybavenost	7,12	8,62	10,56	8,08	8,40	8,57
Finančnictví, pojišťovnictví, real estate	21,86	19,78	14,58	12,14	12,23	17,57
Školství	0,50	0,47	0,53	0,52	0,35	0,68
Zdravotnictví	5,40	7,35	5,02	4,85	3,95	6,07
Ubytovací a stravovací služby, volný čas	1,70	2,94	1,23	0,84	1,37	1,48
Ostatní služby	13,43	10,97	9,85	7,35	7,76	10,69
Veřejná správa	12,01	14,41	14,66	13,86	17,71	13,05

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Ve všech státech, jakož i v průměru za celé USA, mezi lety kontinuálně roste podíl finančnictví, pojišťovnictví a služeb realitních kanceláří. Šlo o progresivní obor, zažívající přibližně od poslední čtvrtiny 20. století skutečný „boom“. Zde se ale ukazuje rozdíl mezi sledovanými státy. Zatímco v Kalifornii a na Floridě se odvětví této skupiny služeb podílejí na HSP státu největším procentem a vysoký podíl vykazují i v Georgii, v Severní a

Jižní Karolíně je zatím procento nižší. Přesto je město Charlotte v Severní Karolíně jedním z největším finančních center v zemi (Meinig 2004).

Do široké skupiny ostatních služeb jsem zařadila různé informační a vydavatelské služby, filmová odvětví, profesionální a technické služby, administrativní a další služby, přičemž největší skupinu tvoří profesionální a technické služby. Tato skupina má vysoký podíl na HSP hlavně v Kalifornii. Ve všech zkoumaných letech je tento podíl vyšší než průměr Unie, vliv mají především vyspělé profesionální a technické služby. I ve všech ostatních státech ale jejich význam roste, největší nárůst je patrný u Georgie.

Severní Karolína vykazuje nebývale vysoký podíl zpracovatelského průmyslu, který, i když již postupně klesá, dosahuje ve srovnání s celonárodním průměrem vysokých hodnot i v roce 2007 (23,4 %). Severní Karolína byla dlouho závislá na tradičním průmyslu generujícím nízké mzdy, hlavně na textilním průmyslu a výrobě nábytku. Textilní průmysl sem byl zpočátku přemístěn z Nové Anglie, neboť výrobní náklady zde byly pro výrobce mnohem výhodnější (levná pracovní síla). Obrovské zásoby dřeva v lesích daly vzniknout dřevařskému průmyslu a navazující výrobě nábytku. Regionem Severní Karolíny, nazývaným Piedmont, prochází rozsáhlý průmyslový pás, který zasahuje na severu do Virginie a na jihu do Jižní Karolíny. Centry jsou města Charlotte, Winston-Salem a Greensboro, avšak zahrnuje i menší města a venkovské areály. Tato oblast je největší koncentrací textilního, chemického a nábytkářského průmyslu v celých Spojených státech (McKnight 2001). Jak však vyplývá z porovnání tabulek pro roky 1990 a 2007, je v tomto období patrný znatelný pokles významu průmyslových odvětví. Nevýhodou původních tradičních odvětví je totiž přibližně od 90. let velká zahraniční konkurence levnějšího zboží. Dřívější komparativní výhoda Severní Karolíny – levná pracovní síla – již není tolik důležitá v kontextu levné zámořské konkurence, takže dnes již tyto odvětví tolik nedominují a průmysl je více diverzifikovaný (Graves 2004). Severní Karolína je tak jednou z posledních oblastí Spojených států, kde probíhá deindustrializace. Jde ovšem o redukce pracovních míst hlavně právě ve zmiňovaných tradičních odvětvích generujících nízké mzdy, důležitost progresivnějších odvětví roste. Dnes jsou podle podílu na tvorbě HSP nejdůležitějšími zpracovatelskými odvětvími průmysl potravinářský (hl. produkce tabáku), chemický a elektrotechnický a je zřetelný posun směrem ke službám. Snižování vlivu tradičních odvětví a tím i redukce pracovních míst má tudíž dopad právě na menší města okresů Piedmontu, zatímco růst odvětví založených na znalostech a růst služeb se soustřeďuje do větších metropolitních areálů. Ekonomicky nejsilnějšími regiony jsou Charlotte a Research Triangle a bude tomu tak pravděpodobně i nadále.

Také v Jižní Karolíně generuje zpracovatelský průmysl stále velké procento tamního HSP. Zde je pozoruhodný vysoký podíl veřejného sektoru, ze sledovaných států nejvyšší a vždy vyšší než celonárodní průměr. Hospodářský význam mají v Jižní Karolíně tamní vojenské základny, vysoký podíl může ale také svědčit o nedostatečně výkonných odvětví privátní sféry, neboť Jižní Karolína stále patří k ekonomicky slabším státům.

Naopak ze všech států nejnižších procentuálních podílů na HSP dosahují odvětví zpracovatelského průmyslu v silně terciarizované Floridě. Navíc je zde největším průmyslovým odvětvím potravinářský průmysl, který přímo navazuje na zemědělství. V dnešní době zde zpracovatelský průmysl vytváří téměř stejnou hodnotu jako již zmiňované stavebnictví, zatímco v průměru za USA převyšuje hodnota generovaná průmyslem stavebnictví zhruba čtyřikrát. V tomto srovnání a v orientaci na služby dle mého mínění tkví největší specifikum Floridy.

Georgia vykazuje v každém ze všech sledovaných států nejvyšší podíl dopravy a technické vybavenosti. Je významným dopravním uzlem a letiště v Atlantě patří spolu s letištěm v Chicagu k úplně největším na světě. Atlanta je skutečně metropolí federálního významu. Zároveň je jedním z největších amerických středisek obchodu, proto se i tento sektor podílí na HSP Atlanty vysokým podílem (např. centrála společnosti Coca-Cola).

Tabulka č. 19: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 2000 v procentuálním vyjádření

Odvětví	2000					
	Kalifornie	Florida	Georgia	Severní Karolína	Jižní Karolína	USA
Primér (přírodní zdroje a těžba)	2,07	1,37	1,41	1,60	1,14	2,25
Stavitelství	4,02	5,54	4,93	4,88	5,59	4,47
Zpracovatelský průmysl	14,22	6,36	15,80	24,45	20,91	14,63
Obchod	12,68	15,21	14,91	11,95	13,56	12,86
Doprava a technická vybavenost	3,99	5,22	6,25	4,47	5,10	5,04
Finančnictví, pojišťovnictví, real estate	20,52	21,41	16,26	17,56	15,29	19,81
Školství	0,65	0,62	0,56	0,64	0,46	0,81
Zdravotnictví	4,96	6,99	4,97	5,26	4,99	6,15
Ubytovací a stravovací služby, volný čas	3,62	5,56	3,23	2,91	4,16	3,59
Ostatní služby	22,69	19,57	19,84	14,01	13,30	18,75
Veřejná správa	10,59	12,15	11,86	12,27	15,51	11,64

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Nelze obecně stanovit, jaký poměr jednotlivých sektorů a odvětví by byl ideální. Jako doklad moderní diverzifikované ekonomiky bývá často označována vysoká míra terciarizace, přesto vysoký podíl nevýrobního sektoru nemusí vždy ukazovat na bezproblémové hospodářství. V některých případech může například značit odklon od

dřívější silné ekonomiky založené na rozvinutém průmyslu a tedy úpadek těchto odvětví. Domnívám se, že toto by mohl být případ Kalifornie, kterou v 90. letech postihl útlum dříve federální vládou hojně podporovaného průmyslu. Vysoký podíl terciéru také může ukazovat na přílišnou závislost na cestovním ruchu, což by mohl být případ Floridy. S cestovním ruchem souvisí celá řada odvětví – např. maloobchod, široké spektrum služeb, stavitelství a velkou část příjmů Florida získává právě z výdajů rekreantů a movitých důchodců. Takováto ekonomika je ovšem v případě krizí velmi zranitelná, neboť se předpokládá, že cestovní ruch zažívá útlum jako první.

Tabulka č. 20: Tvorba HDP podle skupin odvětví v roce 2007 v procentuálním vyjádření

Odvětví	2007					
	Kalifornie	Florida	Georgia	Severní Karolína	Jižní Karolína	USA
Primér (přírodní zdroje a těžba)	1,83	0,92	1,14	1,08	0,88	2,04
Stavitelství	2,90	4,73	3,33	3,21	3,97	3,12
Zpracovatelský průmysl	13,49	6,21	12,62	23,42	19,06	14,34
Obchod	14,13	16,35	16,44	13,66	16,20	14,21
Doprava a technická vybavenost	3,89	4,54	6,63	3,98	4,80	4,96
Finančnictví, pojišťovnictví, real estate	22,51	24,52	17,32	19,18	15,23	20,63
Školství	0,65	0,62	0,73	0,68	0,46	0,79
Zdravotnictví	5,60	7,10	5,69	6,01	5,84	6,67
Ubytovací a stravovací služby, volný čas	3,68	5,33	3,20	2,93	4,12	3,55
Ostatní služby	22,72	20,42	22,51	15,57	15,60	20,27
Veřejná správa	9,80	10,29	11,38	11,44	14,60	10,55

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Pro podrobnější představu o ekonomické struktuře států lze ještě podíl jednotlivých skupin odvětví na hrubém státním produktu srovnat s podílem těchto odvětví na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Přibližně se tak ukáže efektivita odvětví a jeho schopnost generovat vysoké příjmy. Předpokládám, že progresivnější odvětví, většinou koncentrovaná v metropolitních oblastech, budou vykazovat vyšší podíl na ekonomickém produktu než na pracovní síle. Data tomu odpovídají. Například skupina odvětví finančnictví, pojišťovnictví a realitních služeb se podílí v roce 2007 na HSP Kalifornie 22,5 procenty, zaměstnává ovšem pouze 7,5 % ekonomicky aktivních. Naopak ve sféře školství a zdravotnictví pracuje v Kalifornii 18,8 % ekonomicky činného obyvatelstva, na produktu státu ale přispívají jen něco přes 6 procent. Dalšími odvětvími, které generují nižší HDP, než jaký podíl zaujímají na zaměstnaném obyvatelstvu, jsou stavebnictví a široká skupina zahrnující ubytovací a stravovací služby, zábavu a volný čas. Zpracovatelský průmysl jako celek naopak tvoří větší produkt, než kolik by odpovídalo

procentu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Z toho lze soudit, že hodnoty HSP resp. osobních příjmů relativizované počtem obyvatel budou vyšší ve státech s rozvinutými progresivními službami na jedné a moderními odvětvími zpracovatelského průmyslu na druhé straně. Následující kapitola analyzuje právě tato data.

3.2.4 Vývoj hrubého státního produktu států na obyvatele v letech 1980 – 2007

Ukazatel HSP na obyvatele je, spolu s ukazatelem osobních příjmů, často používaným indikátorem životní úrovně obyvatel. Ačkoli jeho cílem není přímo tuto úroveň měřit a nepodchycuje vnitřní disparity jednotek, o vztahu ekonomiky státu a jeho populace, kvůli dostupnosti a srovnatelnosti dat, alespoň přibližně vypovídá. Relativizované hodnoty jsou nadto vhodné ke srovnávání mezi jednotlivými státy USA.

Tabulka č. 21 udává hodnoty HSP na obyvatele sledovaných států a modelových území pro jednotlivé roky a pořadí států vztažené ke všem státům (+ District of Columbia, jejíž rekordně vysoké hodnoty vyplývají z funkce administrativní jádrové oblasti hlavního města) Unie pro rok 2007. Pro lepší srovnatelnost udávám i hodnotu za celé USA.

Tabulka č. 21: HSP na obyvatele pro vybrané roky a pořadí států

Stát	HSP na obyvatele (v cenách 2000)							Pořadí
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	
Kalifornie	25 197	27 953	31 906	30 644	37 859	40 976	42 580	8.
Florida	20 823	23 001	24 591	25 420	29 370	33 260	33 512	36.
Georgia	19 894	24 306	26 430	29 410	35 344	35 423	35 344	26.
Sev. Karolína	20 574	23 932	26 049	28 685	33 878	35 757	37 133	22.
Jižní Karolína	16 465	19 208	22 557	24 362	27 965	28 838	28 913	47.
Vých. Sunbelt	19 991	23 041	25 231	26 914	31 698	33 766	34 160	xxx
Spojené státy	22 292	24 816	27 801	29 233	34 550	36 878	38 061	xxx

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Hodnoty HSP vztažené na obyvatele ukazují trochu jiné skutečnosti, než prostá absolutní data. V rámci USA obecně dosahují nejvyšších čísel malé státy s nízkým počtem obyvatel (viz kapitola č. 2.2.2). Také je známo, že HDP na hlavu má často inverzní vývoj k migraci, tedy státy, které vykazují velké populační zisky, nedosahují většinou nejvyšších hodnot. Tím se dá zčásti vysvětlit, proč Georgia a Florida, i přes rapidní ekonomickou dynamiku do roku 2007, vykazují nižší hodnoty než průměr USA. Přesto tento ukazatel hodně vypovídá i o jejich ekonomické úrovni, která zůstává zatím v Kalifornii vyšší. Vliv má struktura hospodářství. Ekonomika Floridy je založena hlavně na službách, které

ovšem většinou generují o něco menší produkt. V Georgii bude mít jistě vliv fakt, že mimo metropolitní oblast hlavního města Atlanty se tvoří pouze třetina jejího HSP, žije zde ovšem 45 % obyvatelstva. Vyšší hodnoty Severní Karolíny ukazují na dobrou ekonomickou úroveň státu. Jak již bylo zmíněno, nachází se zde více rovnocenných Metropolitních statistických oblastí s moderní strukturou průmyslu a služeb.

Tabulka č. 22 udává procentuální vývoj tohoto ukazatele v jednotlivých intervalech a celkový vývoj za celé sledované období.

Tabulka č. 22: Vývoj HSP na obyvatele pro jednotlivé časové intervaly

Stát	Vývoj (v %)						
	1980 - 1985	1985 - 1990	1990 - 1995	1995 - 2000	2000 - 2005	2005 - 2007	1980 - 2007
Kalifornie	10,94	14,14	-3,96	23,54	8,23	3,91	68,99
Florida	10,46	6,91	3,37	15,54	13,24	0,76	60,94
Georgia	22,18	8,74	11,28	20,18	0,22	-0,22	77,66
Severní Karolína	16,32	8,85	10,12	18,10	5,55	3,85	80,49
Jižní Karolína	16,66	17,43	8,00	14,79	3,12	0,26	75,60
Východní Sunbelt	15,26	9,51	6,67	17,77	6,53	1,16	70,88
Spojené státy	11,32	12,03	5,15	18,19	6,74	3,21	70,74

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Jak lze vidět, rozdíly v dynamice růstu relativizovaného ukazatele mezi státy v celém intervalu nejsou nijak velké, jsou však patrné v tempech růstu jednotlivých států v dílčích intervalech. Opět se ukazuje útlum kalifornského hospodářství začátkem devadesátých let, kdy HSP na hlavu dokonce klesá. V tomto období Kalifornie také výrazně ztrácí obyvatelstvo vnitřní migrací, což by vlastně mohlo mít čistě teoreticky na tento ukazatel pozitivní vliv. Nicméně Kalifornie i přes ztráty vnitřní migrací (podrobněji viz kapitola č. 3.4) dále populačně značně rostla přirozeným přírůstkem a především zahraniční migrací. Kromě začátku 90. let však vykazuje v ostatních obdobích poměrně vysoké nárůsty. Za celé sledované období jsou sice hodnoty pod celonárodním průměrem, avšak je třeba vzít v úvahu, že HSP na hlavu v Kalifornii bylo již na začátku zkoumaného období značně vysoké a v takových případech nijak závratný růst nelze očekávat.

Nejmenší procentuální nárůsty pod celonárodním průměrem vykazuje Florida. Opět bych uvedla souvislost na jedné straně s enormním populačním růstem, na druhé straně s terciarizovanou ekonomikou s menším zastoupením progresivních průmyslových odvětví vytvářejících velkou přidanou hodnotu.

Velkých výkyvů dynamiky tohoto ukazatele dosahuje Georgia. V některých intervalech narostlo HSP na obyvatele o 20 procent, v některých stagnovalo. Tento vývoj

svědčí o ne zcela bezproblémovém hospodářství tohoto, které je tvořeno dvěma oddělenými částmi – metropolitní Atlantou a zbytkem Georgie.

3.2.5 Hrubý státní produkt na obyvatele podle Metropolitních statistických oblastí

V kapitole 3.2.2 jsem se zabývala tvorbou HSP v Metropolitních statistických oblastech a tím, do jaké míry jsou v každém státě ekonomické činnosti koncentrovány. V této kapitole chci ukázat, jaké jsou mezi jednotlivými MSA rozdíly v relativizovaných hodnotách a jak se tvorbou produktu na obyvatele liší od průměru státu. Více do hloubky se problematikou vnitřní diferenciací zabývám u ukazatele osobních příjmů, protože data pro osobní příjmy, na rozdíl od HSP, jsou dostupná i pro okresy. Tyto řádovostní jednotky jsou pro analýzu vhodnější, neboť jich je více než MSA a pokrývají celá území států.

Tabulka č. 23 shrnuje z každého zkoumaného státu pět Metropolitních statistických oblastí s největšími hodnotami HSP na obyvatele v roce 2006 a udává jejich pořadí v rámci všech 363 amerických MSA. Oblasti příslušných států jsou barevně odlišeny.

Rozdíly v úrovni HSP na obyvatele jsou mezi jednotlivými MSA značně vysoké. Kalifornská MSA San Jose-Sunnyvale-Santa Clara je druhou americkou MSA s nejvyšší životní úrovní, sousední San Francisco-Oakland-Fremont je čtvrtá. Na území těchto oblastí se totiž nachází známé Silicon Valley, hlavní americké a v podstatě i světové centrum průmyslových odvětví high-tech. Sídli zde tisíce firem zabývajících se softwarem, nanotechnologiemi, programovacími jazyky a dalšími odvětvími souvisejícími s vědou a výzkumem. Mezi nejznámější patří Hewlett-Packard, který byl vůbec úplně první místní firmou, dále například Intel, Google, Apple, eBay a mnoho dalších. Sídli zde rovněž několik významných univerzit. Druhým obrovským centrem s velmi vysokými hodnotami je areál na jihu, zahrnující oblasti San Diego-Carlsbad-San Marcos a Los Angeles-Long Beach-Santa Ana. Zde je dnes hospodářství založeno na elektronice a dalších high-tech odvětví, výzkumu (známá univerzita UCLA) a rychle rostoucích službách (finančnictví, zdravotnictví). Odvrácenou stránkou úspěchu těchto MSA je znečištěné životní prostředí a extrémní sociální rozdíly.

Tabulka č. 23: HSP největších Metropolitních statistických oblastí a jejich pořadí v rámci USA

Metropolitní statistická oblast	2006	
	HSP na obyvatele v cenách 2001	Pořadí
San Jose-Sunnyvale-Santa Clara, CA (MSA)	76 290	2.
San Francisco-Oakland-Fremont, CA (MSA)	61 895	4.
San Diego-Carlsbad-San Marcos, CA (MSA)	47 156	27.
Los Angeles-Long Beach-Santa Ana, CA (MSA)	46 919	29.
Napa, CA (MSA)	45 136	35.
Fort Walton Beach-Crestview-Destin, FL (MSA)	42 805	50.
Orlando-Kissimmee, FL (MSA)	42 735	51.
Miami-Fort Lauderdale-Pompano Beach, FL (MSA)	40 277	69.
Naples-Marco Island, FL (MSA)	39 940	72.
Jacksonville, FL (MSA)	39 075	81.
Atlanta-Sandy Springs-Marietta, GA (MSA)	44 971	37.
Dalton, GA (MSA)	39 294	77.
Chattanooga, TN-GA (MSA)	33 050	153.
Savannah, GA (MSA)	32 643	160.
Warner Robins, GA (MSA)	29 896	200.
Columbia, SC (MSA)	34 918	129.
Greenville-Mauldin-Easley, SC (MSA)	34 233	136.
Charleston-North Charleston-Summerville, SC (MSA)	33 503	145.
Myrtle Beach-North Myrtle Beach-Conway, SC (MSA)	33 037	154.
Spartanburg, SC (MSA)	32 081	170.
Charlotte-Gastonia-Concord, NC-SC (MSA)	63 668	3.
Durham, NC (MSA)	54 323	8.
Winston-Salem, NC (MSA)	43 972	43.
Raleigh-Cary, NC (MSA)	42 435	52.
Greensboro-High Point, NC (MSA)	41 337	62.

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Rekordních hodnot HSP na hlavu dosahují i některé MSA v Severní Karolíně. Třetí je na celonárodním žebříčku MSA Charlotte-Gastonia-Concord, kterou prochází vyspělý průmyslový pás. Město Charlotte je jedním z největších amerických finančních center a jednou z nejrychleji rostoucích oblastí v zemi (Graves 2004). Osmá MSA Durham je jádrem výzkumného parku Research Triangle, předního americké centra aplikované vědy a progresivních high-tech technologií. Tento park je pro svoji velikost a úroveň často přirovnáván k Silicon Valley, po Silicon Valley je také druhý nejstarší.

Pět floridských MSA vykazuje hodnoty HSP na hlavu vyšší než jaký je celonárodní průměr, nejvyšších hodnot ale nedosahují. Největším výzkumným parkem je tzv. Central Florida Research Park, který se nachází v Orlandu. U Georgie se opět ukazuje kontrast mezi metropolí a zbytkem státu, tedy jasná dominance hlavního města Atlanty a jejího okolí. Tato MSA je úrovní ukazatele v rámci Unie na 37. místě, ostatní jsou na žebříčku

daleko níže. Naopak rozdíly mezi oblastmi Jižní Karolíny nejsou velké, HSP na obyvatele však není v žádné z nich nadprůměrné.

Právě rozdíly uvnitř států jednoduchým způsobem ukazuje tabulka č. 24. Porovnává u každého státu Metropolitní statistické oblasti s nejvyššími a nejnižšími hodnotami HSP na hlavu a udává jejich pořadí na žebříčku celých Spojených států. Používám nejjednodušší charakteristiku variability, kterou je rozpětí. Tato charakteristika je ovlivňována extrémními netypickými hodnotami a má tak pouze omezenou vypovídající hodnotu, přesto si lze udělat základní představu o vnitřní diferenciaci bohatství.

Tabulka č. 24: Metropolitní statistické oblasti s nejvyšší a nejnižší hodnotou HSP na obyvatele podle států v roce 2006

Metropolitní statistická oblast	2006			
	HSP na obyvatele v cenách 2001	Pořadí	Rozpětí	Násobek
San Jose-Sunnyvale-Santa Clara, CA	76 290	2.	56 748	3,90
Madera, CA	19 542	356.		
Fort Walton Beach-Crestview-Destin, FL	42 805	50.	27 857	2,86
Palm Coast, FL	14 948	362.		
Atlanta-Sandy Springs-Marietta, GA	44 971	37.	21 188	1,89
Valdosta, GA	23 783	317.		
Columbia, SC	34 918	129.	12 426	1,55
Anderson, SC	22 492	332.		
Charlotte-Gastonia-Concord, NC-SC	63 668	3.	37 181	2,40
Greenville, NC	26 487	272.		

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Vysoké rozpětí hodnot v případě Kalifornie svědčí o velkých rozdílech v distribuci tvorby produktu. V Kalifornii se nacházejí MSA, které patří v USA k úplně nejvyspělejším, na druhé straně vnitrozemská oblast Madera (a další podobné sousední) je až téměř na chvostu. Tato MSA prochází kalifornským Centrálním údolím, kde žije spousta ilegálních přistěhovalců. Ti pracují často načerno za nižší než minimální mzdy, např. jako zemědělství dělníci v méně obydleném údolí San Joaquin Valley, které i přesto, že se zde vyskytují zemědělsky nejproduktivnější okresy z celých Spojených států, patří k ekonomicky nejvíce zaostalým regionům (Cowan 2005).

Rozpětí mezi floridskými MSA je již menší. Sice zde ležící metropolitní oblast Palm Coast vykazuje úplně nejnižší hodnoty HSP na obyvatele ze všech, vedoucí oblast Fort Walton Beach-Crestview-Destin nepředstavuje žádný extrém tak jako nejvyspělejší oblasti Kalifornie. U Georgie je ukazatel velmi zkreslen hodnotou vedoucí MSA Atlanta-Sandy Springs-Marietta, ve které se koncentruje 68 % veškerého ekonomického produktu státu. I tak je variabilita ukazatele o mnoho menší než v případě Kalifornie.

Nejnižší variabilitu HSP na obyvatele mezi MSA, měřenou přes rozpětí, vykazuje ze sledovaných států Jižní Karolína. Nejvyspělejší MSA Columbia je až 129., zároveň ale poslední MSA nepatří v celonárodním pohledu k těm s úplně nejnižšími hodnotami. Jižní Karolína je ze všech těchto států ovšem nejméně urbanizovaná, proto předpokládám, že budou větší rozdíly patrné při pohledu na distribuci příjmů na úrovni okresů, protože budou zahrnuty i venkovské areály.

Zajímavým případem je Severní Karolína. Rozpětí absolutních hodnot je sice po Kalifornii druhé největší, hodnota ukazatele pro MSA Greenville, v rámci státu oblast s nejnižším HSP na hlavu, je však 26 487, což není číslo zásadně nízké. Pro představu, nižší hodnotu má 14 z 26 kalifornských a 7 z 20 floridských MSA. Zároveň se v Severní Karolíně nacházejí oblasti patřící v rámci Unie k nejvyspělejší. Dá se tedy usuzovat, že ekonomika státu bude vyspělá a růst bude distribuován rovnoměrněji než u ostatních.

Závěrem

Celá kapitola 3.2 se zabývala hrubým státním produktem. V první části jsem srovnávala HSP vybraných států a hodnotila vývoj HSP v intervalu 1980 – 2007. Dokázala jsem zde, že co do dynamiky Východní Sunbelt rostl rychleji než Kalifornie, přičemž Georgia a Florida vykazují rekordní hodnoty růstu. I Kalifornie, největší ekonomická jednotka USA, roste nadprůměrně rychle, je však patrné, že přibližně od roku 1990 svojí dominanci (chápanou jako podíl na celkovém HDP USA) zmenšuje.

Dále jsem analyzovala vnitřní distribuci tvorby ekonomického produktu, tj. jak je HSP uvnitř států koncentrován do Metropolitních statistických oblastí a jak jsou dominantní největší z nich. U Kalifornie platí, že je v jejích MSA vytvořen téměř všechny ekonomický produkt, i když 21 z jejích 58 okresů do nich nespádá. Tento fakt ukazuje, že se v této velké zemi nacházejí oblasti, kde žádná ekonomická aktivita téměř neprobíhá. Velmi vysoká koncentrace je patrná i u Floridy a Georgie. Hodnotila jsem také největší MSA a jejich ekonomický význam v rámci celých Spojených států.

Další kapitola analyzovala podíl jednotlivých odvětví na HSP států a vývoj těchto podílů v čase. Tím se také ukázalo, jak se jednotlivé státy odlišují svou ekonomickou strukturou, v čem má každý stát své silné a slabé stránky. Obecné rysy vývoje byly mezi státy většinou shodné (např. zvyšování podílu odvětví finančnictví a pojišťovnictví, snižování podílu zemědělství a zpracovatelského průmyslu), strukturální změny ale probíhají v každém státu v jiném období a každý stát má svá určitá specifika.

Hrubý státní produkt na obyvatele lépe vystihuje skutečnou životní úroveň obyvatel. Podle tohoto ukazatele si stále nejlépe vede Kalifornie, naopak Jižní Karolína, i přes jeho rychlý růst, patří i nadále k zaostalejším státům. V rámci Východního Sunbeltu je tedy v mnoha směrech stále státem, který ještě nedospěl k progresivnímu rozvoji a narozdíl od Floridy, Georgie a Severní Karolíny má pořád charakter tzv. „tradičního Jihu“.

Určitou představu o vnitřních rozdílech v životní úrovni poskytuje hodnocení HSP na obyvatele podle Metropolitních statistických oblastí. Ukazuje se, že některé kalifornské MSA patří v rámci USA k úplně nejvyspělejším, totéž platí o dvou MSA v Severní Karolíně. Pomocí jednoduché statistické metody rozpětí jsem analyzovala, jak velké jsou ve státech rozdíly mezi MSA s nejvyšší a MSA s nejnižší hodnotou. Hodnoty za Metropolitní statistické oblasti a jednoduchá charakteristika míry variability, tj. rozpětí, nám však o ekonomice a růstu uvnitř států dávají pouze dílčí obrázek, neboť nezahrnují celá území států, navíc data jsou dostupná pouze pro krátký časový interval. Proto za zásadní považuji analýzu delší časové řady osobních příjmů, které jsou k dispozici pro více statisticko-regionálních úrovní a zejména i pro nejnižší administrativní jednotky Spojených států, kterými jsou okresy.

3.3 OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ

Různé zdroje považují ukazatel osobních příjmů na hlavu za nejvýstižnější míru životní úrovně a kvality života. Úroveň místních veřejných služeb každého regionu závisí na schopnosti generovat příjmy z daní a schopnost generovat daně se odvíjí od ekonomického blahobytu místních obyvatel (Collins a Smith 2004). Podle definice Bureau of Economic Analysis jsou osobními příjmy všechny příjmy získávané všemi lidmi ze všech zdrojů. Počítají se jako suma mezd a platů, výnosů z nájemného, příjmů z dividend, příjmů z úroků a příjmů z převodů. Osobní příjmy určité oblasti jsou příjmy získávané všemi lidmi s trvalým bydlištěm v této oblasti, odhady osobních příjmů jsou tedy uváděny podle bydliště příjemců bez ohledu na to, kde pracují. Osobní příjem na obyvatele se získá vydělením celkových osobních příjmů obyvatel daného státu (oblasti) počtem zde trvale žijících obyvatel.

V americké literatuře má studium nerovností v osobních příjmech na hlavu silné zastoupení. Spojené státy totiž, ve srovnání z jinými vyspělými zeměmi, vykazují jednu z nejvyšších úrovní těchto nerovností. Problematikou diferenciací příjmů na celonárodní

úrovni v druhé polovině 20. století se zabývá např. G. A. Bernat (2001) nebo R. Kane (2001). Autoři obecně tvrdí, že studium otázky konvergence příjmů je podstatné, neboť příliš velké rozdíly v příjmech mezi státy USA jsou nežádoucí. Hlavními teoretickými koncepty, které se zabývají otázkou ekonomické konvergence a ze kterých většina autorů vychází, jsou neoklasický model růstu a skupina nových teorií růstu. Není cílem mé práce tyto modely popisovat (více viz např. Blažek a Uhlíř 2002), jen bych shrnula, že první jmenovaný model předpokládá konvergenci jakožto přirozený výsledek ekonomického růstu. Nicméně, jak si všímá G. A. Bernat (2001), tato neoklasická předpověď přinejmenším na mezinárodní úrovni zatím naplněna nebyla. Druhý významný teoretický proud – skupina tzv. nových teorií růstu – proto tvrdí, že nemožnost aplikace neoklasického růstového modelu na nedávný ekonomický vývoj svědčí o jeho fundamentálním nedostatku. Podle této skupiny modelů naopak může produkt na jednoho pracujícího růst rychleji v kapitálově bohatých ekonomikách než v kapitálově chudých, což může vést spíše k divergenci než ke konvergenci.

Zmiňované modely se dají aplikovat pouze tam, kde existuje možnost neomezeného pohybu zboží, pracovní síly a kapitálu. Podle R. Kanea (2001) jsou Spojené státy výborným příkladem tohoto bezbariérového prostředí. Studium otázky konvergence mezi jednotlivými státy USA proto také může ukázat, k čemu by teoreticky mohlo dojít na úrovni národních ekonomik v uskupeních jako je Evropská unie nebo severoamerická NAFTA (R. Kane 2001).

Výsledky výzkumů G. A. Bernata (2001) a R. Kanea (2001), a nejen jejich, protože otázkou konvergence ekonomického vývoje se zabývá řada dalších badatelů, se však značně liší. Za zlomový rok je obecně považován rok 1979. V období před tímto rokem byla více autory dokázána tendence ke konvergenci a rok 1979 i Bernat (2001) uvádí jako rok, od kterého již tato tendence není patrná. Podle autora ke konvergenci dochází od roku 1950 přibližně do konce 70. let, poté již není patrný žádný trend. V USA se však měnily geografické vzorce. Zatímco v roce 1950 bylo pět z deseti států s nejvyššími osobními příjmy na západě, na prahu nového tisíciletí byly ze západu pouze dva státy. Absence konvergence po roce 1979 avšak podle Bernata neznamenaá absolutní odmítnutí neoklasického modelu. Těžko jde totiž rozlišit, nakolik se jedná skutečně o jasný vývoj a nakolik je to způsobeno dalšími vlivy. Naopak Kane (2001) došel ve svém výzkumu k závěru, že mezi regiony USA ke konvergenci stále dochází.

Otázkou konvergence se budu více zabývat na vnitrostátní úrovni pro každý ze států modelových území s cílem odhalit vnitřní disparity. Většinou se tvrdí, že příjmy na

obyvatele v rámci Spojených států mají tendenci ke konvergenci s tím, jak se zvyšuje celková úroveň příjmů. Pokud by toto tvrzení šlo aplikovat na nižší řádovostní úroveň, můžeme předpokládat, že růst ukazatele na státní úrovni bude mít za následek konvergenci ukazatele mezi jednotlivými okresy. Zajímá mě tedy, zda dochází ke konvergenci na úrovni okresů a jak jsou změny geograficky rozmístěny. Takováto analýza je v kontextu tématu mé práce dle mého mínění důležitá proto, že může odhalit skutečná jádra ekonomického úspěchu na jedné a problémové regiony na druhé straně a tím lépe případně doložit, jestli jsou státy Východního Sunbeltu opravdu novými centry americké ekonomiky.

Nejprve ale, než se soustředím na nižší řádovostní úroveň, je třeba zabývat se rozdíly v osobních příjmech na obyvatele mezi sledovanými státy.

3.3.1 Vývoj osobních příjmů na obyvatele států v letech 1980 – 2007

Jak bylo zmíněno již v kapitole č. 2.2.2, většinou platí, že státy s vysokým HSP na obyvatele mají i vysokou hodnotu osobních příjmů na hlavu a naopak. Rozdíl je, že Bureau of Economic Analysis zveřejňuje data pro osobní příjmy pouze v běžných cenách, neočištěných o inflaci, budu tedy pracovat s nimi.

Tabulka č. 25 udává hodnoty osobních příjmů na obyvatele sledovaných států, modelových území a USA pro jednotlivé roky. Dále hodnoty států počítá jako procento hodnoty celé Unie, názorně tedy ukazuje, které státy mají nadprůměrné hodnoty, které podprůměrné a jak se tento ukazatel mění v čase.

Tabulka č. 25: Osobní příjmy na obyvatele států a jejich podílové indexy

Stát	Osobní příjmy na hlavu v běžných cenách						
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007
<i>Kalifornie</i>	11 951	16 956	21 638	24 161	32 467	37 418	41 805
Florida	9 933	14 698	19 564	22 691	28 512	34 709	38 417
Georgia	8 420	13 137	17 603	21 677	27 990	31 260	33 499
Severní Karolína	8 195	12 699	17 246	21 295	27 067	31 002	33 735
Jižní Karolína	7 743	11 666	15 894	19 124	24 425	28 292	31 103
<i>Východní Sunbelt</i>	8 943	13 513	18 290	21 749	27 735	32 366	35 387
<i>Spojené státy</i>	10 114	14 758	19 477	23 076	29 847	34 690	38 615
Kalifornie/USA (%)	118,2	114,9	111,1	104,7	108,8	107,9	108,3
Vých. Sunbelt/USA (%)	88,4	91,6	93,9	94,2	92,9	93,3	91,6
Florida/USA (%)	98,2	99,6	100,4	98,3	95,5	100,1	99,5
Georgia/USA (%)	83,3	89,0	90,4	93,9	93,8	90,1	86,8
Severní Karolína/USA (%)	81,0	86,0	88,5	92,3	90,7	89,4	87,4
Jižní Karolína/USA (%)	76,6	79,0	81,6	82,9	81,8	81,6	80,5

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Z velikosti příjmů na obyvatele jsou patrné podobné skutečnosti jako v kapitole 3.2.4. Ze sledovaných států dosahuje nejvyšších hodnot Kalifornie, která je také jako jediná nad úrovní Unie ve všech sledovaných letech. Florida ovšem není o moc pozadu a celý interval se pohybuje těsně okolo celonárodní hodnoty. U Floridy je zajímavý rozdíl mezi hodnotou HSP a příjmu na hlavu. Zatímco podle HSP na obyvatele je v rámci Unie v roce 2007 až na 36. místě, podle relativizované hodnoty příjmů by byla na místě 21. Woodruff (2007) tuto anomálii vysvětluje tím, že vyšší umístění podle osobních příjmů na hlavu odráží velké zastoupení obyvatel v důchodovém věku. Osobní příjmy totiž zahrnují také dávky ze sociálního zabezpečení a vládní program zdravotního pojištění Medicare, který je více využíván právě seniory.

Region Východní Sunbelt jako celek tedy sice úrovně Kalifornie ani USA nedosahuje, oproti roku 1980 se však unijnímu průměru přiblížil. To platí i pro všechny zde zastoupené státy. Naopak Kalifornie, jejíž hodnota příjmů na obyvatele byla v roce 1980 na úrovni 118 % hodnoty USA, dnes již takový náskok nemá a relativně k průměru Unie svoji pozici oslabuje. Nápadné je, že u všech sledovaných států došlo od roku 2005 ke zmenšení indexu. Domnívám se, že to zřejmě indikuje začínající krizi.

Tabulka č. 26 udává procentuální vývoj ukazatele osobních příjmů na hlavu v jednotlivých intervalech a celkový vývoj za celé sledované období.

Tabulka č. 26: Vývoj osobních příjmů na obyvatele pro jednotlivé časové intervaly

Stát	Vývoj (v %)						
	1980 - 1985	1985 - 1990	1990 - 1995	1995 - 2000	2000 - 2005	2005-2007	1980 - 2007
Kalifornie	41,88	27,61	11,66	34,38	15,25	11,72	249,80
Florida	47,97	33,11	15,98	25,65	21,73	10,68	286,76
Georgia	56,02	34,00	23,14	29,12	11,68	7,16	297,85
Severní Karolína	54,96	35,81	23,48	27,10	14,54	8,82	311,65
Jižní Karolína	50,67	36,24	20,32	27,72	15,83	9,94	301,69
Východní Sunbelt	51,10	35,35	18,91	27,52	16,70	9,33	295,67
Spojené státy	45,92	31,98	18,48	29,34	16,23	11,31	281,80

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Tabulka č. 26 je ve shodě s tím, co se všeobecně tvrdí. Příjmy států s vyšším základem na začátku sledovaného období, v tomto případě tedy Kalifornie, rostou následně pomaleji než státy, které měly na začátku nižší hodnoty. Podle této logiky by tedy mělo docházet ke konvergenci. Ze všech států modelových území jediná Kalifornie vykazovala podprůměrný nárůst osobních příjmů na obyvatele. Největší zpomalení je patrné v první polovině 90. let a začátkem nového tisíciletí. Ze států Východního Sunbeltu ukazatel příjmů nejvíce rostl v Severní Karolíně. Ta dosahuje rovněž velmi vysokého procentuálního růstu absolutních i relativních hodnot HSP, přičemž výchozí hodnoty u všech těchto ukazatelů nepatřily nikdy zdaleka k nejnižším. Ekonomika Severní Karolíny je tedy skutečně výkonná a růst dynamický.

3.3.2 Distribuce osobních příjmů na úrovni okresů jednotlivých států

V kapitole 3.3.1 jsem srovnala vývoj osobních příjmů na hlavu podle jednotlivých států. Tato čísla ovšem nic nevyovídají o distribuci uvnitř státu, nelze z nich tedy poznat, jak je bohatství vnitřně diferencováno a jestli není výsledek celého státu například zkreslen extrémními hodnotami několika málo okresů, což by se například u Kalifornie dalo předpokládat. Navíc, jelikož jsou velké rozdíly mezi jednotkami nežádoucí, zajímá mě, které státy jsou na tom z tohoto pohledu lépe. Proto považuji za důležité analyzovat data pro nižší řádovostní úroveň, čímž se ukáže, jak je ve skutečnosti ekonomický výsledek vnitřně distribuován.

Ke zkoumání změn používám několik statistických a grafických metod, které by mi měly dohromady poskytnout reprezentativní výsledek. Z čísel pro jednotlivé okresy počítám rozpětí, mezikvartilové rozpětí, směrodatnou odchylku, variační koeficient a užívám metodu přepočtu statistických průměrů, vše pro roky 1980 a 2007. Také

porovnávám míry růstu u okresů, které začínaly s relativně vysokou hodnotou osobních příjmů s okresy, které vykazovaly hodnoty nízké, čímž měřím tzv. pohyblivost. Tyto statistické metody jsou mírami variability, jejichž pomocí se pokusím o analýzu vnitřní diferenciací zkoumaného jevu.

Variační rozpětí je nejjednodušší metoda zjišťování variability uvnitř souboru jednotek. V našem případě představuje rozdíl mezi jednotkou (okresem) s nejvyšší hodnotou osobních příjmů na obyvatele a jednotkou s nejnižší hodnotou. Nevýhodou je, že je ovlivňována netypickými extrémními hodnotami, proto se v praxi moc nepoužívá, přesto je užitečná právě svým poukazováním na propast mezi nejbohatšími a nejchudšími okresy. Ovlivňování extrémů se vyhneme použitím mezikvartilového rozpětí. Tato charakteristika není již tolik zkreslena netypickými hodnotami, neboť vyjadřuje šířku intervalu obsahujícího prostřední polovinu pozorování (Zvára 2003), přesto dobře vyjadřuje změnu v distribuci v čase. Další často používanou mírou variability je variční koeficient. Počítá se jako poměr směrodatné odchylky a průměru a je vyjádřen v procentech. Používá se k porovnání variability souboru s nestejnými průměry, což se pro naše srovnávání hodí. Čím větších hodnot variační koeficient nabývá, tím větší je variabilita sledovaného ukazatele. Obvykle se udává, že hodnota pod 20 % značí homogenní, nad 20 % heterogenní soubor. Grafickou metodu srovnání pomocí přepočtu statistických průměrů jsem převzala od Collinse a Smitha (2004). Více je rozebrána v příslušné části. Způsobem zjišťování pohyblivosti je porovnávání procentuálních růstů regionů s nízkými příjmy s regiony s vysokými příjmy. V mé práci okresy podle hodnoty ukazatele rozdělují na kvartily a porovnávám růst dolního a horního kvartilu.

Pomocí všech těchto statistických metod se snažím především zjistit, zda během sledovaného období dochází ke konvergenci osobních příjmů a potom které oblasti se na produktu státu podílejí nejvíce. Dále státy z hlediska vnitřní diferenciací navzájem porovnávám. Kapitola 3.3.3 poté diskutuje změny v geografickém rozmístění.

Variační rozpětí

Jednoduchý ukazatel míry variability, variační rozpětí, je užitečný k měření rozdílu mezi nejbohatším a nejchudším okresem. Tyto údaje ukazuje tabulka č. 27. Z každého ze sledovaných států udává okres s nejvyšší a okres s nejnižší hodnotou osobních příjmů na hlavu v běžných cenách, rozpětí je pak vyjádřeno jejich podílem. Tímto jednoduchým srovnáním je vidět, jak je který stát ovlivněn extrémů.

Tabulka č. 27: Variační rozpětí osobních příjmů na obyvatele v roce 1980 a 2007

Stát	Rozpětí 1980			Rozpětí 2007		
Kalifornie	Marin	17 691	2,17	Marin	91 483	3,91
	Yuba	8 142		Kings	23 418	
Florida	Palm Beach	12 945	2,94	Collier	63 276	3,69
	Union	4 400		Hamilton	17 142	
Georgia	Fayette	11 532	3,30	Fulton	54 215	3,06
	Clay	3 495		Wheeler	17 718	
Severní Karolína	Forsyth	10 499	2,01	Mecklenburg	45 483	2,09
	Jones	5 225		Warren	21 770	
Jižní Karolína	Beaufort	9 484	1,94	Beaufort	45 427	2,23
	Lee	4 886		Marlboro	20 384	

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

V roce 1980 dosahuje tento ukazatel nevyšších hodnot v Georgii. Jak již bylo nastíněno výše, Georgia je specifická koncentrací ekonomických aktivit do metropolitní Atlanty a rozdíly jsou patrné hlavně především mezi urbanizovaným severem a venkovskými okresy na jihu. V obou letech je na prvním místě okres právě z oblasti Atlanty, na posledním je pokaždé některý z venkovských okresů. V literatuře, která si všímá regionálních disparit, je rozšířené dělení státu na „dvě Georgie“ (např. Kassis a Boldt 2005; Collins a Smith 2004). V roce 2007 je však rozpětí již o něco menší, použití tohoto ukazatele by tedy v případě Georgie implikovalo zmenšování vnitřních rozdílů.

Státem s nejvyrovnanějším ukazatelem variačního rozpětí pro oba roky je Severní Karolína, i když zde rozpětí mírně vzrostlo. Osobní příjmy na obyvatele v nejvyspělejších okresech jsou zhruba dvojnásobkem okresu s nejnižší hodnotou, což svědčí o rovnoměrnější distribuci. Kalifornie naopak vykazuje největší nárůst rozdílu mezi okresy s krajními hodnotami. V obou letech je na první pozici okres Marin, ležící severně od známého mostu Golden Gate Bridge v San Francisku, který je především rezidenční čtvrtí bohatých obyvatel. Velikostí osobních příjmů se jedná o jednu z nejvyspělejších oblastí celých Spojených států. Rozpětí pro rok 2007 je ze sledovaných států v Kalifornii největší. Z toho jednoduchého ukazatele ovšem nelze vyčíst, nakolik dochází skutečně ke zvyšování variability mezi okresy a nakolik má vliv jen několik málo extrémů, ke kterým může Marin patřit.

Variační rozpětí se významněji zvýšilo i v případě Floridy. V obou letech jsou na prvním místě okresy z vyspělých MSA na jihu státu, na posledním okresy z venkovské části na severu. V roce 1980 byla podle této míry variability Florida až za Georgií, v současnosti vykazuje proti mému očekávání tento ukazatel vyšší. V porovnání s ostatními státy je rozpětí v Jižní Karolíně na začátku i konci intervalu poměrně nízké.

Tento fakt svědčí o rovnoměrnějším rozdělení příjmů mezi okresy, navíc okres s nejnižší hodnotou je v obou letech vždy nad úrovní nejchudšího okresu v Georgii i na Floridě. Na druhou stranu ale může tato vyrovnanost i poukazovat na celkově méně výkonnou ekonomiku státu. Lépe situaci a souvislost objasní analýza mezikvartilového rozpětí.

Mezikvartilové rozpětí

Mezikvartilové rozpětí eliminuje vliv krajních často extrémních hodnot a dává lepší představu o tom, jak je ukazatel osobních příjmů na obyvatele distribuován mezi většinou ostatních jednotek. Variační řada se dá rozdělit na čtyři části, čímž získáme tzv. kvartily, které jsou tři. Nejznámější je medián, který udává prostřední hodnotu a dělí celek na dvě poloviny. Dolní kvartil odděluje čtvrtinu nejmenších hodnot od tří čtvrtin hodnot největších, analogicky horní kvartil vyděluje čtvrtinu největších hodnot (Zvára 2003). Znamená to tedy, že mezi dolním a horním kvartilem leží prostřední polovina hodnot.

Z těchto hodnot počítám mezikvartilové rozpětí, které je pro sledované státy zobrazeno v tabulce č. 28. Tabulka z každého státu udává pro dva sledované roky okres nacházející se svou hodnotou osobních příjmů na hlavu na dolním a na horním kvartilu, rozpětí je pak vyjádřeno jejich podílem. U Severní Karolíny jsou pro každý kvartil zobrazeny okresy dva, protože v jejím případě se hodnota kvartilů získala jako průměr hodnot dvou za sebou následujících okresů.

Tabulka č. 28: Mezikvartilové rozpětí osobních příjmů na obyvatele v roce 1980 a 2007

Stát	Mezikvartilové rozpětí 1980			Mezikvartilové rozpětí 2007		
Kalifornie	Sonoma	11 527	1,22	San Diego	44 430	1,59
	San Luis Obispo	9 452		San Bernardino	28 024	
Florida	Duval	9 411	1,46	Miami-Dade	36 081	1,51
	Wakulla	6 428		Putnam	23 914	
Georgia	Pike	7 381	1,26	Camden	28 288	1,24
	Mitchell	5 840		Terrell	22 735	
Severní Karolína	Davidson	8 072	1,27	Nash	31 374	1,21
	Nash	8 115		Gaston	31 585	
	Halifax	6 383		Caswell	25 917	
	Jackson	6 384		Ashe	25 962	
Jižní Karolína	Newberry	7 994	1,25	Calhoun	31 156	1,32
	Edgefield	6 382		Hampton	23 584	

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Mezikvartilové rozpětí lépe než prosté variační rozpětí vyjadřuje, jak je ukazatel osobních příjmů diferencován v polovině „průměrných“ okresů. Logicky navíc nemůže

dosahovat tak vysokých hodnot a právě rozdíl mezi ním a mezi prostým variačním rozpětím poukazuje na to, jak který stát ovlivňují netypické extrémní hodnoty a jak tedy může být charakteristika prostého rozpětí zavádějící.

Mezikvartilové rozpětí se od roku 1980 snížilo v Georgii a v Severní Karolíně, v ostatních třech státech vzrostlo. V Kalifornii narostlo z hodnoty 1,22 na hodnotu 1,59. Ukazuje se tedy, že i když pomineme rekordní hodnoty okresů v okolí San Franciska, variabilita se zvyšuje i v průměrné polovině okresů v souboru. Stále se zvětšují rozdíly mezi bohatými okresy převážně na pobřeží a chudším kalifornským vnitrozemím. V Kalifornii se tedy vyskytují obrovské sociální rozdíly. Žijí tu jak nejbohatší lidé světa, tak spousta často ilegálních přistěhovalců pracujících za nižší než minimální mzdy.

U Floridy srovnání dvou zkoumaných druhů rozpětí ukazuje na poněkud jiné skutečnosti. Mezikvartilové rozpětí sice vzrostlo, v porovnání s nárůstem klasického rozpětí je však změna o hodně mírnější. Dá se tedy usuzovat, že po odečtení krajních hodnot je distribuce příjmů na obyvatele vyrovnanější než v Kalifornii. V Jižní Karolíně tento ukazatel také vzrostl, svojí úrovní je ale stále nižší než u Kalifornie a Floridy. Navíc zde není patrný velký rozdíl mezi oběma druhy rozpětí, což potvrzuje předpokládaný fakt, že se v Jižní Karolíně nevyskytují žádné okresy s extrémními hodnotami a distribuce bohatství je více vyrovnaná. To však neznamená, že by byla Jižní Karolína příkladem vyspělého státu s nízkými rozdíly. Pořád totiž platí, že v ní jen málo okresů převyšuje průměrnou hodnotu ukazatele celé Unie.

Snížení mezikvartilového rozpětí u Georgie a Severní Karolíny interpretuji jako důkaz jejich pozitivního ekonomického vývoje ve sledovaném čase. U Georgie došlo eliminací krajních hodnot k podstatnému zúžení rozpětí, ukazuje se tedy, že okresy Atlanty mají na ekonomiku státu opravdu velký vliv a celkový výsledek dosti zkreslují. Nicméně snížení variability mezi střední polovinou okresů vidím jako projev šíření růstu i do jiných oblastí. Severní Karolína vykazuje hodnoty poměrně nízké pro oba druhy rozpětí, u mezikvartilového došlo k mírnému snížení a v roce 2007 vykazuje ze sledovaných států nejnižší hodnotu této charakteristiky. Tento fakt dokládá, že je Severní Karolína v rámci USA ekonomicky vyspělým státem s poměrně malými regionálními rozdíly.

Variační koeficient

Pro průkaznější charakteristiku vnitřní distribuce ukazatele osobních příjmů na obyvatele používám rovněž variační koeficient. Ten vyjadřuje v procentech podobnost

jevů a je vhodný k porovnávání variability souborů s nestejnými průměry (Zvára 2003). Proto ho lze dobře využít při srovnávání států v našich modelových územích. Počítá se jako podíl směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Směrodatná odchylka v podstatě vyjadřuje průměrnou odchylku hodnot (v našem případě hodnot příjmů na hlavu v jednotlivých okresech) od aritmetického průměru souboru, tedy průměru příjmů na hlavu všech okresů. Jednoduše řečeno říká, o kolik průměrně se náhodně vybraný okres liší svojí hodnotou od průměru. Pokud směrodatnou odchylku vydělíme průměrem, získáme procentuální údaj o této variabilitě. Většinou se udává, že hodnota do 20 % značí spíše homogenní soubor, nad 20 % spíše heterogenní.

Podíváme se tedy, jakých hodnot variačního koeficientu dosahují ve sledovaném intervalu naše státy. Mé výpočty shrnuje tabulka č. 29, pro úplnější obraz zahrnuje i velikost směrodatných odchylek.

Tabulka č. 29: Hodnota směrodatné odchylky a variačního koeficientu států v roce 1980 a 2007

Stát	Směrodatná odchylka (v USD)		Variační koeficient	
	1980	2007	1980	2007
Kalifornie	1 862	13 303	17,3%	36,1%
Florida	1 996	11 314	24,6%	35,7%
Georgia	1 318	5 381	19,5%	20,5%
Severní Karolína	1 144	4 716	15,7%	16,1%
Jižní Karolína	1 116	5 026	15,8%	18,2%

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Jednotlivé státy se velikostí variačního koeficientu značně liší, a to především v roce 2007. U žádného nedošlo ke snížení koeficientu, opět je ale třeba zdůraznit, že i tato charakteristika podléhá ovlivnění ojedinělými extrémními hodnotami. Nejstálejší je variační koeficient v případě Severní Karolíny a Georgie, u kterých došlo k nejmenšímu nárůstu. U Georgie je poněkud překvapující poměrně nízká hodnota této charakteristiky, z kontextu dřívějších dat, ukazujících na velký rozdíl mezi metropolí a zbytkem země, bych předpokládala větší heterogenitu.

Největší heterogenitu, měřenou variačním koeficientem, vykazují Kalifornie a Florida. U Kalifornie došlo navíc k jejímu největšímu nárůstu. Při podrobnějším studiu se tedy ukazuje, že oba tyto státy zahrnují oblasti jak velmi bohaté, tak velmi chudé. Příjmová nerovnost je ovšem obecně problémem především ekonomicky vyspělých států a možnosti jejího řešení zůstávají velkou otázkou, která má závažné politické, mezinárodně-politické, ekonomické a jiné aspekty globálního charakteru. Nutnost se jimi zabývat prokazuje

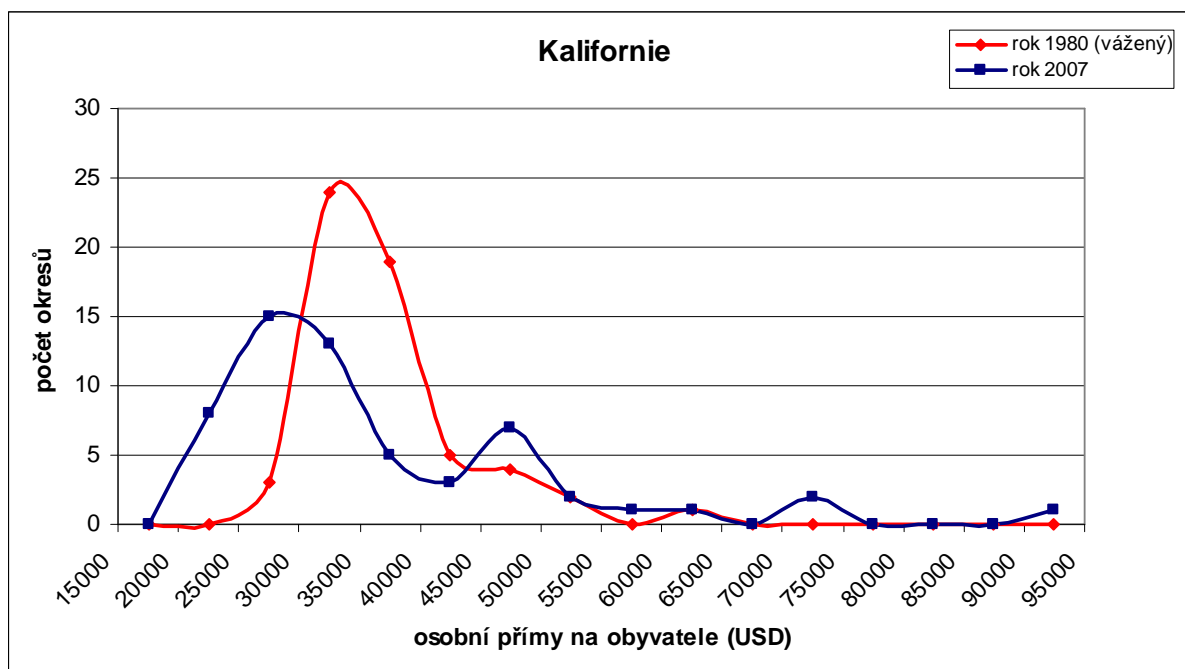
dnešní hospodářská krize. Velký vliv na distribuci příjmů má mimo jiné i migrace, která nerovnosti často posiluje.

Srovnání pomocí přepočtu statistických průměrů

Ke grafické analýze změn vnitřní variability osobních příjmů na hlavu jsem vybrala metodu srovnání pomocí přepočtu statistických průměrů (anglicky mean-centering), kterou využívají a dobře popisují např. Collins a Smith (2004). Tato metoda umožňuje přímé porovnání variability ukazatele mezi lety od sebe dosti vzdálenými. Toho docílíme tak, že hodnotu pro každý okres v roce 1980 zvětšíme stejným procentuálním růstem, aby se průměrná hodnota roku 1980 rovnala průměrné hodnotě roku 2007 a získáme tak pro rok 1980 vážené hodnoty. Přitom ale zůstane zachována variabilita roku 1980, takže můžeme vnitřní distribuce v obou letech přímo graficky srovnat a podchytit změny. Můžeme tedy v rámci grafu porovnat změnu vnitřní variability pro každý stát, zároveň grafy odhalí, jak se distribuce liší mezi státy.

Následujících pět grafů představuje tuto metodu pro každý z pěti sledovaných států.

Graf č. 1: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi kalifornskými okresy v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

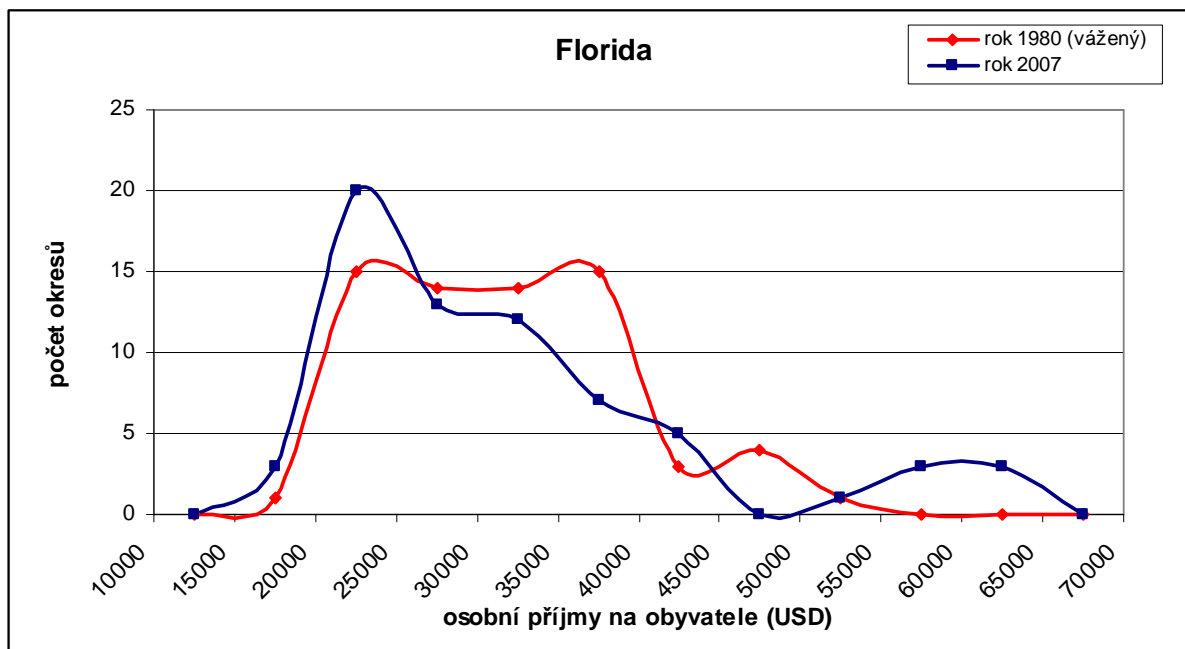

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

V případě Kalifornie jsou ze srovnání distribuce osobních příjmů na obyvatele mezi okresy v prvním a posledním roce intervalu patrné velké změny a graf v podstatě demonstruje, že ke konvergenci skutečně nedochází. V roce 1980 byly okresy více koncentrovány v prostřední části a na začátku a na konci spektra se jich nacházelo podstatně méně než v roce 2007. V roce 2007 je interval širší a zahrnuje více okresů s relativně nižší i vyšší hodnotou příjmů na hlavu. Rozložení je méně plynulé a četnosti v jednotlivých intervalech nižší. Potvrzují se tedy výsledky, na které poukazovaly i ostatní použité statistické metody. Rozdíly v distribuci příjmů podle okresů se v případě Kalifornie zvyšují.

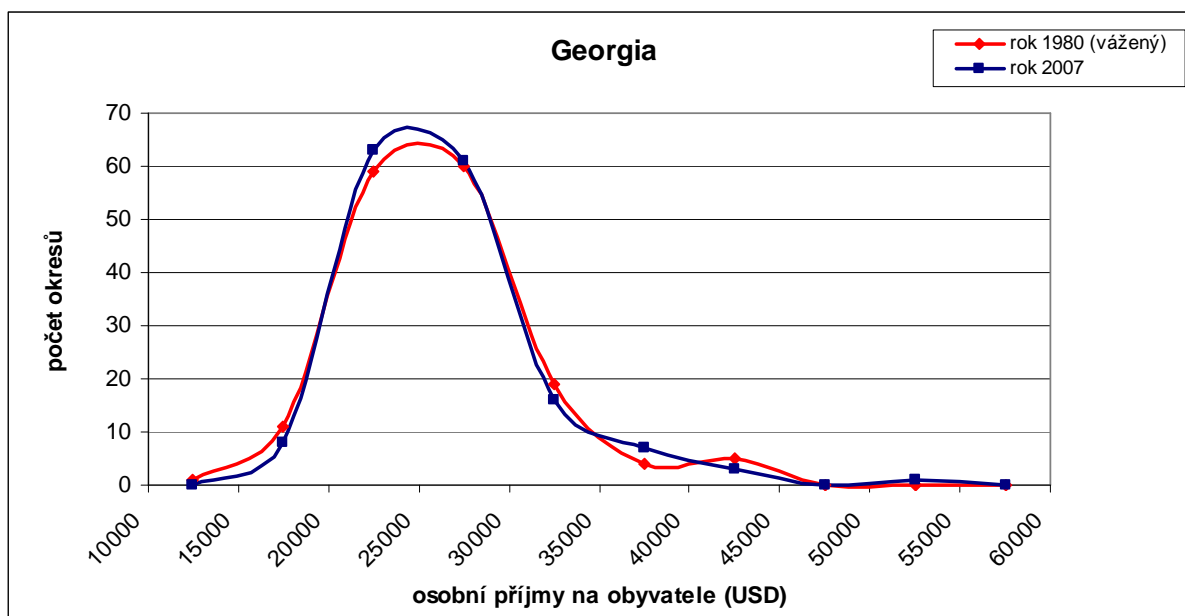
I u Floridy (graf č. 2) se křivka četností okresů v jednotlivých intervalech podstatně změnila. Sice je rozložení uprostřed intervalu více plynulé, zvětšila se však šíře celkového intervalu a na pravém konci se objevují okresy s extrémními hodnotami. Na druhou stranu se také více okresů posunulo směrem k nižším hodnotám. Je tedy zřejmé, že i v případě Floridy dochází ke zvětšování variability ukazatele osobních příjmů na hlavu mezi okresy, což potvrzují i předešlé výpočty.

Graf č. 2: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi floridskými okresy v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Graf č. 3: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Georgie v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

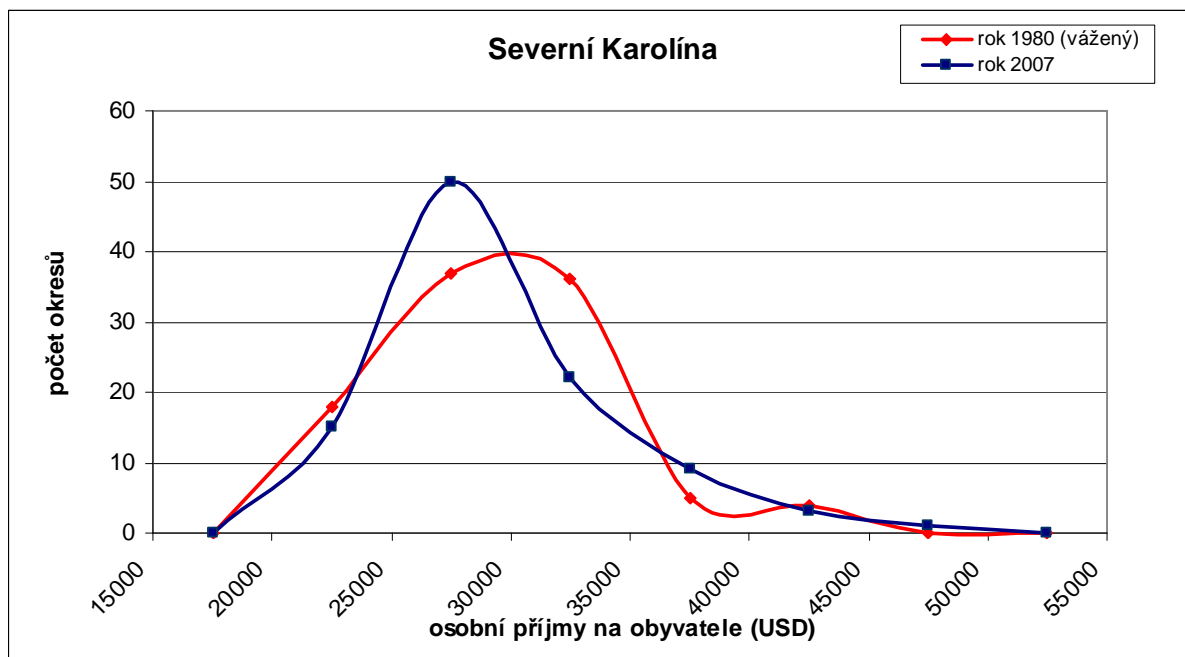
Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Georgia je dosti odlišný případ. Křivka pro rok 2007 je velmi podobná křivce pro rok 1980, což obecně vypovídá o stabilitě v rozložení. O něco méně okresů se nachází v roce 2007 na levém konci intervalu a středové hodnoty vykazují naopak vyšší četnost, což by mohlo implikovat mírnou konvergenci mezi většinou okresů. Na pravé straně je však interval v roce 2007 mírně rozšířen, projevuje se zde totiž opět vliv okresů v MSA Atlanty.

Stabilnější rozložení než Kalifornie a Florida vykazují i Severní a Jižní Karolína (grafy č. 4 a 5). V případě Severní Karolíny je v roce 2007 rozložení méně plošší než v roce 1980 a interval mezi 25 až 30 tisíci dolarů dosahuje vyšší četnosti. Tento fakt svědčí o snižování rozdílů mezi průměrnými okresy. Pravá strana intervalu je o něco širší, přechod je ovšem plynulejší než v roce 1980. Zároveň se o trochu zúžila levá strana. Dá se tedy usuzovat, že vývoj u Severní Karolíny směřuje k mírné konvergenci.

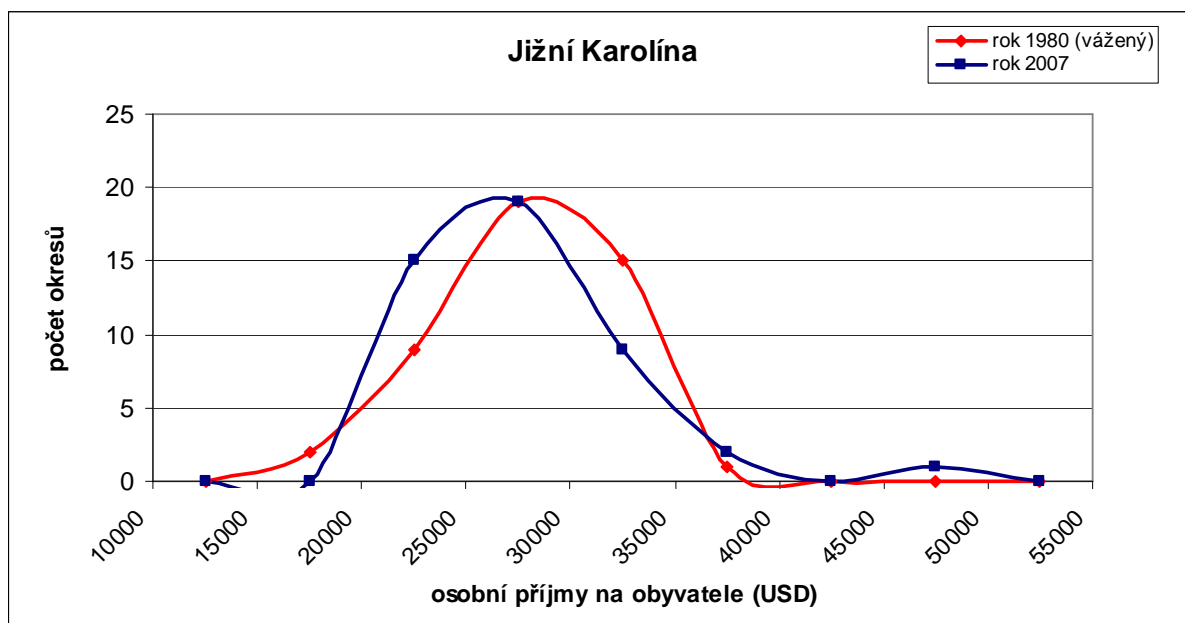
Trochu odlišnou má křivku Jižní Karolína. Zřetelný je posun koncentrace do nižších hodnot, na úplném levém kraji se však v roce 2007 již žádné okresy nenacházejí. Jako u ostatním států, je i zde interval rozšířený směrem doprava, objevuje se tedy více krajních netypických okresů s vysokými hodnotami příjmů na obyvatele. Z grafu pro Jižní Karolínu se tedy jasný závěr ohledně konvergence udělat nedá.

Graf č. 4: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Severní Karolíny v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Graf č. 5: Distribuce osobních příjmů na hlavu mezi okresy Jižní Karolíny v roce 2007 a vážená hodnota roku 1980

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Z porovnání všech grafů je zjevné, do jaké míry jsou sledované státy z pohledu vnitřní distribuce osobních příjmů odlišné. Ekonomicky nejsilnější státy, kterými jsou Kalifornie a Florida, mají větší počet okresů s extrémními hodnotami a vykazují tak větší

nerovnosti v distribuci příjmů než ostatní státy. Zároveň u nich není patrná žádná konvergence, tedy snižování těchto rozdílů. Naopak, jak lze shrnout i z ostatních použitých statistických metod, tyto rozdíly se stále zvyšují. Z grafů je patrné, že nejvíce ke konvergenci dochází mezi okresy Severní Karolíny a omezeně i v Georgii. Z grafu pro Jižní Karolínu nelze vyčíst žádný jednoznačný trend.

Pohyblivost

Dalším způsobem zjišťování změn v distribuci příjmů je měření pohyblivosti. Tento koncept předpokládá, že ke konvergenci dochází, když regiony s počátečními vyššími hodnotami rostou relativně pomaleji než regiony s počátečními nižšími hodnotami. Mnoho ekonomů považuje pohyblivost za důležitější než různá měření rozpětí. Je pro ně podstatnější, zda se chudší regiony dokáží rychle přibližovat hodnotám bohatých regionů, než momentální hodnota rozdílů mezi nimi (Bernat 2001). Způsobem zjišťování této pohyblivosti je porovnat procentuální růsty regionů s nízkými příjmy a regionů s vysokými příjmy. Ke konvergenci dochází, pokud regiony s podprůměrnými příjmy rostou rychleji než regiony s nadprůměrnými příjmy (Bernat 2001). Mnoho autorů dokázalo, že k takto měřené konvergenci dochází na různých úrovních pro různé státy, Spojené státy nevyjímaje. Mne zde zajímá, jestli tento závěr platí i pro data na úrovni okresů. Z již zjištěného předpokládám, že minimálně v případě Kalifornie tomu tak nebude.

Okresy pro každý stát jsem rozdělila podle velikosti osobních příjmů na hlavu v roce 1980 do kvartilů. Dolní kvartil obsahuje čtvrtinu všech okresů, které mají nejnižší hodnotu ukazatele, horní naopak čtvrtinu okresů s nejvyššími příjmy. Poté jsem pro horní a dolní kvartil vypočítala průměrný procentuální růst ze všech zahrnutých okresů. Takto porovnávám jejich celkový procentuální přírůstek do roku 2007. Výpočty shrnuje tabulka č. 30.

Tabulka č. 30: Míry růstu okresů dolního a horního kvartilu, rozdíly od průměrného růstu státu

Stát	Vývoj osobních příjmů na obyvatele 1980 - 2007 (v %)				
	průměr státu	dolní kvantil	horní kvantil	dolní kvartil/průměr státu (v %)	horní kvartil/průměr státu (v %)
Kalifornie	249,8	216,9	278,7	86,8	111,6
Florida	286,8	303,6	309,4	105,9	107,9
Georgia	297,9	329,2	277,0	110,5	93,0
Severní Karolína	311,7	333,1	296,1	106,9	95,0
Jižní Karolína	301,7	305,1	287,6	101,1	95,3

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Ze srovnání měr růstu okresů s nízkými a okresů s vysokými hodnotami vychází každý stát s jiným výsledkem. Nejvíce specifická je Kalifornie. Zde nedochází k tomu, že by zaostalejší regiony rostly rychleji než vyspělejší, konvergence tedy nenastává ani z pohledu mobility. Naopak, tři okresy, které v roce 1980 vykazovaly nejvyšší hodnoty příjmů na obyvatele, zažily ve sledovaném období i úplně nejdynamičtější růst. Jsou jimi okresy Marin, San Francisco a San Mateo, které se všechny nachází v oblasti sanfranciské zátoky. Tento areál je možné považovat za ekonomické jádro celé Kalifornie. A platí i analogie, že okresy s nejnižšími počátečními hodnotami většinou vykazovaly i velmi nízký procentuální nárůst. I z tohoto ukazatele se tedy dá usuzovat, že vnitřní rozdíly jsou v Kalifornii skutečně velké a určitě se nijak nesnižují, spíše nadále rostou.

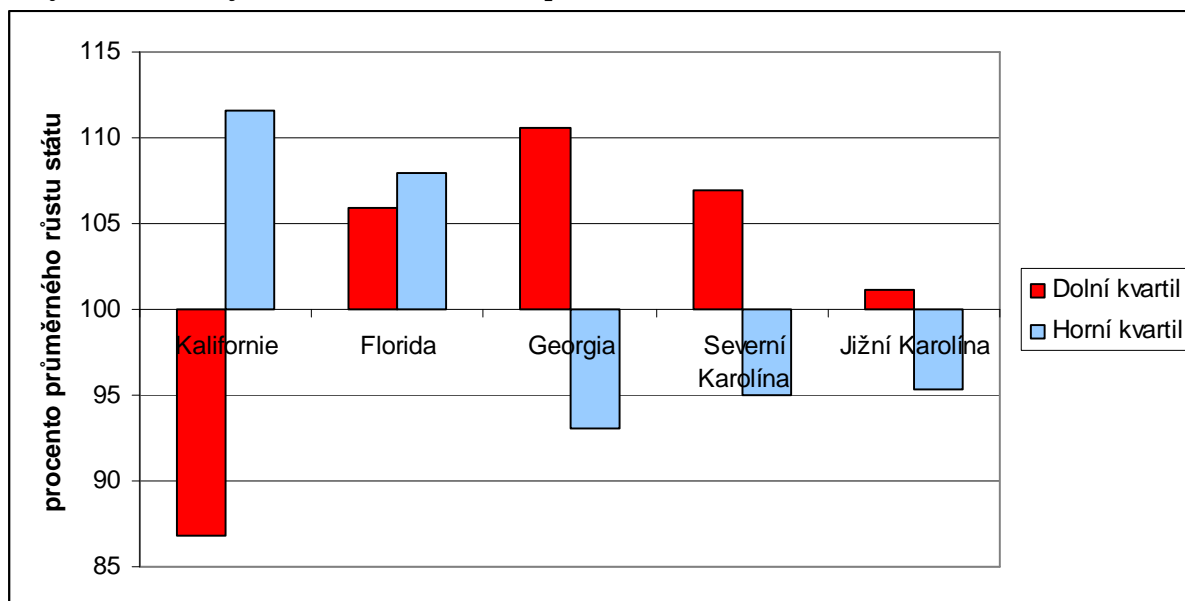
Ani mezi okresy Floridy podle měření pohyblivosti ke konvergenci nedochází, rozdíly tu však nejsou tak velké jako v případě Kalifornie. Zajímavé je, že nad průměrnou hodnotou růstu ukazatele se nachází jak horní, tak dolní kvartil. Znamená to, že okresy s počátečními nižšími hodnotami rostou nadprůměrně rychle, nejvyspělejší okresy ale rostou ještě rychleji. Podprůměrný růst tak bude vykazovat střední polovina floridských okresů.

Georgia je odlišný případ. Ze všech sledovaných států splňuje předpoklad, že by nejzaostalejší regiony měly růst rychleji než ty nejbohatší, nejlépe. Čtvrtina okresů s počátečními nízkými hodnotami roste nadprůměrně, horní čtvrtina okresů podprůměrně. Navíc platí, že Clay, okres v roce 1980 s nejnižšími osobními příjmy na obyvatele, rostl ve sledovaném intervalu ze všech okresů nejrychleji. Při tomto zobecnění se tedy dá konstatovat, že Georgia je na dobré cestě k tomu, že se v literatuře v budoucnu přestane dělit na „dvě Georgie“. Podobný závěr formulovali i Collins a Smith (2004).

Pro Severní Karolínu rovněž platí, že státy s počátečními nižšími příjmy vykazovaly naprůměrný růst, zatímco státy s vyššími příjmy růst podprůměrný. Konvergence, na kterou ukazovaly výše použité statistické metody, je tedy potvrzena i metodou měření pohyblivosti. Podobný výsledek je vidět i v případě Jižní Karolíny. Okresy s nejnižšími příjmy rostly rychleji než ty s nejvyššími, nicméně v tomto případě není rozdíl nijak veliký. Dolní kvartil navíc roste jen nepatrně rychleji než průměr, předpokládám tedy, že v rámci Jižní Karolíny bude nadprůměrně růst především skupina okresů, která měla počáteční hodnoty spíše okolo průměru.

Všechny tyto závěry názorně demonstuje graf č. 6.

Graf č. 6: Růst krajních kvartilů ve vztahu k průměrnému růstu státu

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Závěrem

V celé kapitole 3.3.2 jsem se zabývala vnitřní distribucí osobních příjmů na obyvatele v pěti sledovaných státech. Použila jsem pět statistických a grafických metod, jejichž pomocí jsem analyzovala míru variability co nejpřesněji. Výsledky si tedy shrňme.

Nezákladnější obraz vnitřní diferenciaci určitého ukazatele poskytuje jeho variační rozpětí, v našem případě jsme počítala variační rozpětí ukazatele příjmů na hlavu mezi okresy sledovaných států. Ukázalo se, že v roce 1980 vykazovala největší variabilitu Georgia, která je známá tím, že oblast Atlanty je suverénní ekonomické jádro a ostatním oblastem státu se tento náskok zatím nepodařilo dosáhnout. Nicméně rozpětí se do roku 2007 znatelně zmenšilo, ke snižování rozdílů tedy dochází. Zcela opačným případem je Kalifornie, ve které došlo k největšímu nárůstu tohoto rozpětí. V Kalifornii jsou mezi jednotlivými okresy obrovské rozdíly a podle všeho se dále zvětšují. Vysokou hodnotu rozpětí vykazuje i Florida, ve které se také zvětšuje. Nižší variabilita, měřená tímto ukazatelem, je patrná v Jižní a především Severní Karolíně, i když i u nich došlo k nárůstu rozpětí. Variační rozpětí se tedy snížilo pouze v případě Georgie.

Ukazatel mezikvartilového rozpětí eliminoval vliv extrémních hodnot a tím ukázal, jak je distribuován v prostřední polovině hodnot. Zde rozdíly mezi roky a státy již nejsou tak vysoké, přesto je stále zřejmé, že v Kalifornii i na Floridě jsou příjmy distribuovány

méně rovnoměrně. Hodnota ukazatele se snížila v Georgii a Severní Karolíně, nejvíce narostla opět v Kalifornii.

Variační koeficient je ještě přesnější metodou měření variability, protože bere v úvahu všechny jednotky (tj. okresy), ne pouze krajní hodnoty ať už celého intervalu, nebo dolního a horního kvartilu. Moje výpočty opět prokázaly, že největší heterogenity dosahují okresy v Kalifornii a na Floridě. Georgiu, Jižní a Severní Karolínu můžeme považovat za homogennější.

Graficky jsem pro každý stát míru variability a její změny v čase znázornila pomocí metody přepočtu statistických průměrů. I tato metoda potvrdila výsledky metod předešlých. Konvergence se potvrdila v případě Georgie a Severní Karolíně, z průběhu křivek Jižní Karolíny a Floridy by se dala zjistit konvergence alespoň u některých okresů. Změna křivky u Kalifornie mezi sledovanými lety ovšem svědčí spíše o divergenci.

Změnu v pohyblivosti někteří autoři považují za nejdůležitější míru variability. To, jestli chudší regiony dohánějí rychlostí růstu bohatší, je pro ně podstatnější než momentální velikost rozdílů. Z grafu č. 6 ale opět jasně plyne, že mezi lety 1980 a 2007 u Kalifornie nemůže být o tomto typu konvergence řeč. Naopak, nadále zde rychle rostou již vyspělé regiony, ty zaostalejší rostou podprůměrně. U Floridy vypadá situace o něco pozitivněji. Rozdíly se nezvětšují již tak dramaticky a i dolní kvartil okresů roste nadprůměrně. Data pro Jižní Karolínu, Severní Karolínu a především Georgii potvrzují tendenci ke konvergenci.

V následující kapitole více prozkoumám geografické aspekty těchto změn.

3.3.3 Geografické vzory rozložení příjmů na obyvatele na úrovni okresů

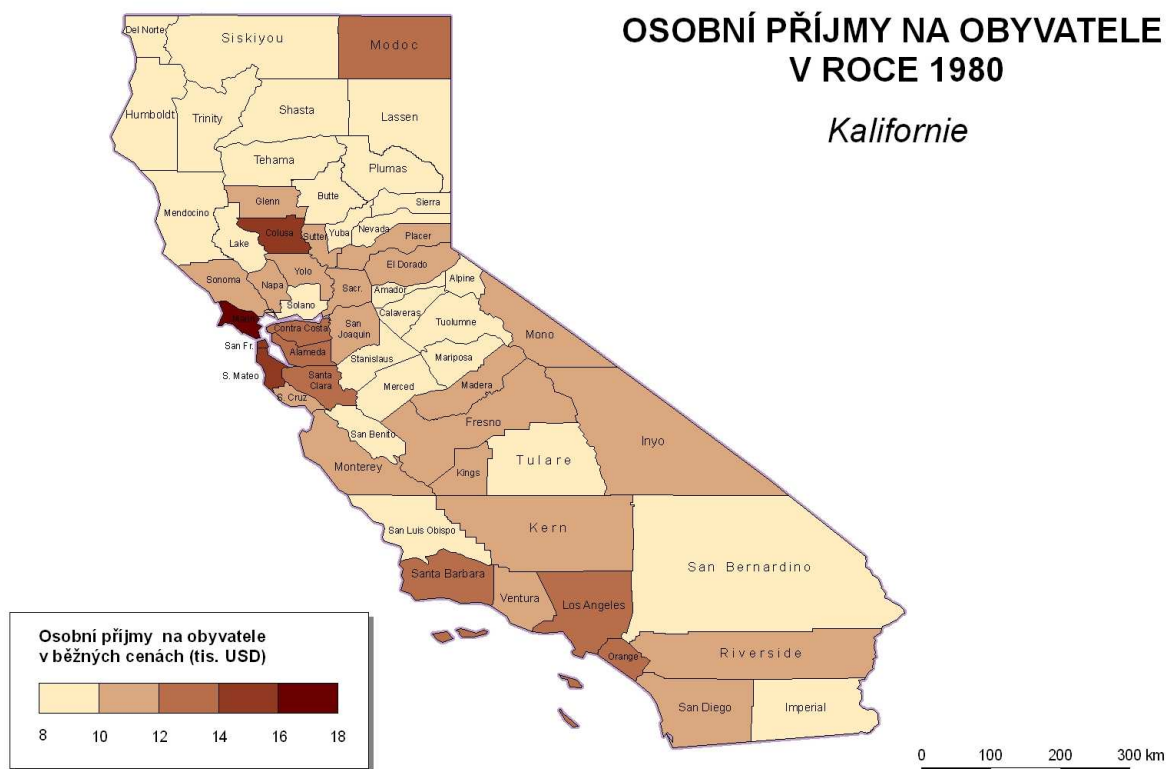
Abych mohla lépe analyzovat geografické změny v rozložení příjmů na obyvatele, vytvořila jsem pro každý z pěti států dvě mapky pro krajní roky zkoumaného intervalu. Okresy jsem rozdělila do pěti intervalů. Graficky tak demonstruji, zda a jak se za sledovaných sedmadvacet let v každém státě proměnila geografická distribuce příjmů na obyvatele. Jsem si ovšem vědoma, že mapky nejsou úplně srovnatelné, neboť příjmy jsou udávány v běžných cenách. Snažila jsem se ale intervaly vymezit z frekvenční křivky přibližně tak, aby co nejvíce odhalovaly zákonitosti distribuce a aby zároveň vynikly extrémy. Z předchozí kapitoly již víme, ve kterých státech se rozdíly mezi okresy zvětšují a v kterých zmenšují. Tyto výsledky ovšem nic neříkají o tom, jestli jsou např. ekonomicky nejzaostalejšími po celý interval stejné okresy, nebo jestli dochází ke změnám. Mapky tedy

podají lepší představu o tom, jak vlastně tato distribuce příjmu ve sledovaném období probíhala. Zjištěné skutečnosti se pokouším více objasnit.

Ačkoli je **Kalifornie** státem s velkými změnami všech zkoumaných statistických ukazatelů a došla jsem k závěru, že mezi jednotlivými okresy se rozdíly obecně stále zvětšují, geografické vzory rozložení jsou přesto poměrně stabilní. Osobní příjmy na obyvatele pro roky 1980 a 2007 ukazují mapky č. 5 a 6.

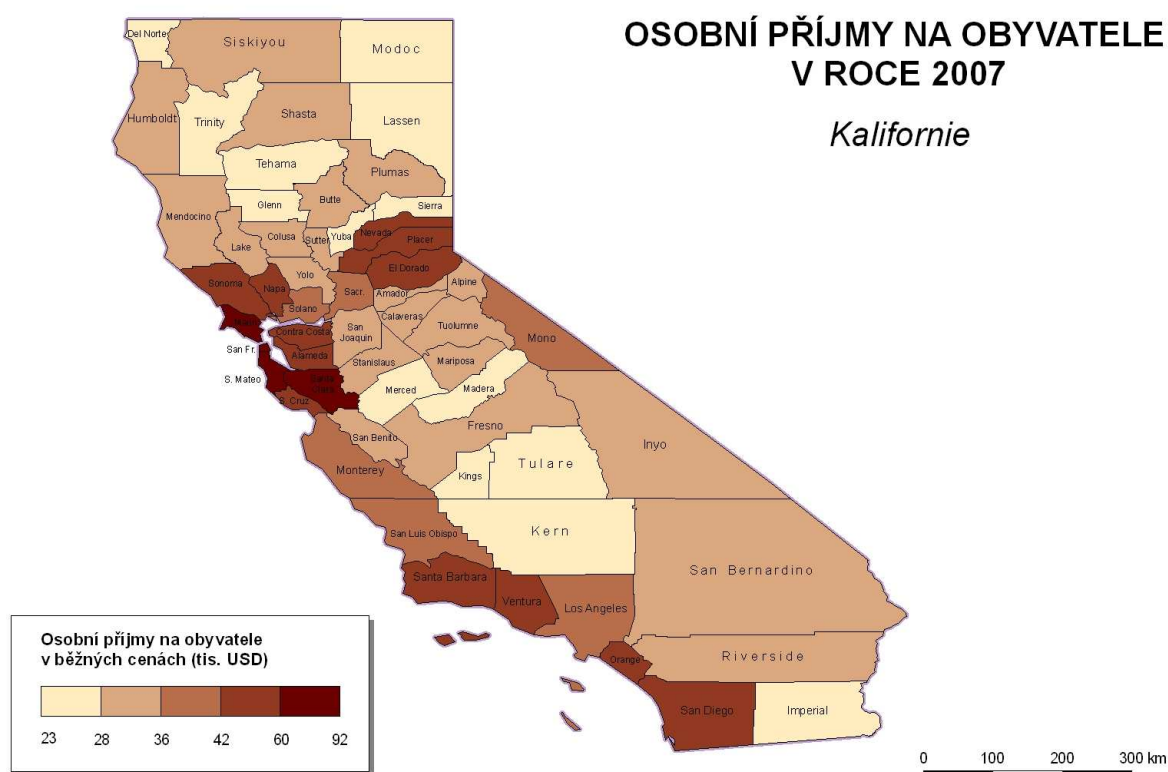
Podle očekávání se okresy s nejvyššími příjmy nacházejí kolem sanfranciské zátoky, což platí pro oba roky. Okresy Marin, San Mateo a San Francisco skutečně dosahují extrémních hodnot, především v roce 2007. K tomuto nejvyššímu intervalu se ani žádný další okres neblíží. Podél téměř celého pobřeží Kalifornie se ale do roku 2007 vytvořil kompaktnější pás okresů s vysokými hodnotami, ze kterého více vyčnívá především jen nejsevernější chudý okres Del Norte. I ve vnitrozemí se odehrály nějaké změny. Směrem od sanfranciské zátoky na západ se utvořila rozvinutá zóna s vysokými příjmy, pokračující přes Sacramento až k hranicím s Nevadou, za níž navazuje město Reno, tzv. „malé Las Vegas“. Okresy jako El Dorado a Placer patří k rychle rostoucím, neboť se staly suburbanizační lokalitou metropolitní oblasti Sacramento. Z tohoto vývoje těží i některé přilehlé venkovské okresy, které si na žebříčku příjmů na hlavu polepsily.

Mapka č. 5: Kalifornie – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Mapka č. 6: Kalifornie – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Naopak vývoj není pozitivní v okresech Centrálního kalifornského údolí, hlavně v jeho jižní části, v údolí San Joaquin Valley. Ta se rozkládá na území osmi okresů od San Joaquin až po Kern. Sice se zde nacházejí jedny ze zemědělsky nejproduktivnějších okresů celých Spojených států, podle ekonomických indikátorů jde ovšem o jeden z ekonomicky nejzaostalejších regionů. Příjmy jsou nízké, míra chudoby a nezaměstnanost vysoká (Cowan 2005). Podle Meiniga (2004) je tato oblast velmi odlišná od zbytku Kalifornie a je pro ni charakteristická přítomnost venkovských komunit a náboženských sekt. V nedávné době se sem ale začalo stěhovat hispánské obyvatelstvo, často zemědělství dělníci, což tento tradiční obraz pozměňuje.

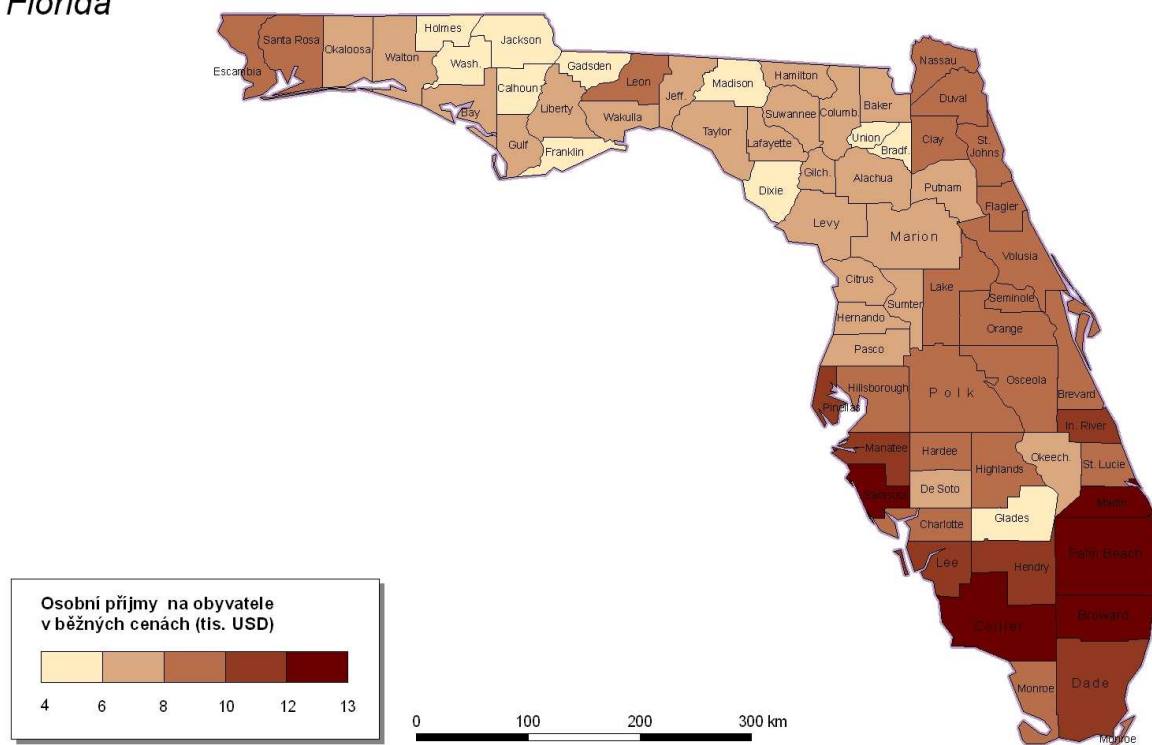
Na vysokou hodnotu příjmů na obyvatele v roce 1980 venkovského okresu Modoc na severovýchodě státu má pravděpodobně vliv přítomnost velkého množství vládních agentur, které v té době generovaly vysoké příjmy. Dnes je sice stále podstatná část ekonomiky závislá na vládních zařízeních, ostatním okresům ale nemůže konkurovat.

Geografické rozmístění osobních příjmů na obyvatele podle okresů **Floridy** ukazují mapky č. 7 a 8.

Mapka č. 7: Florida – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 1980

Florida

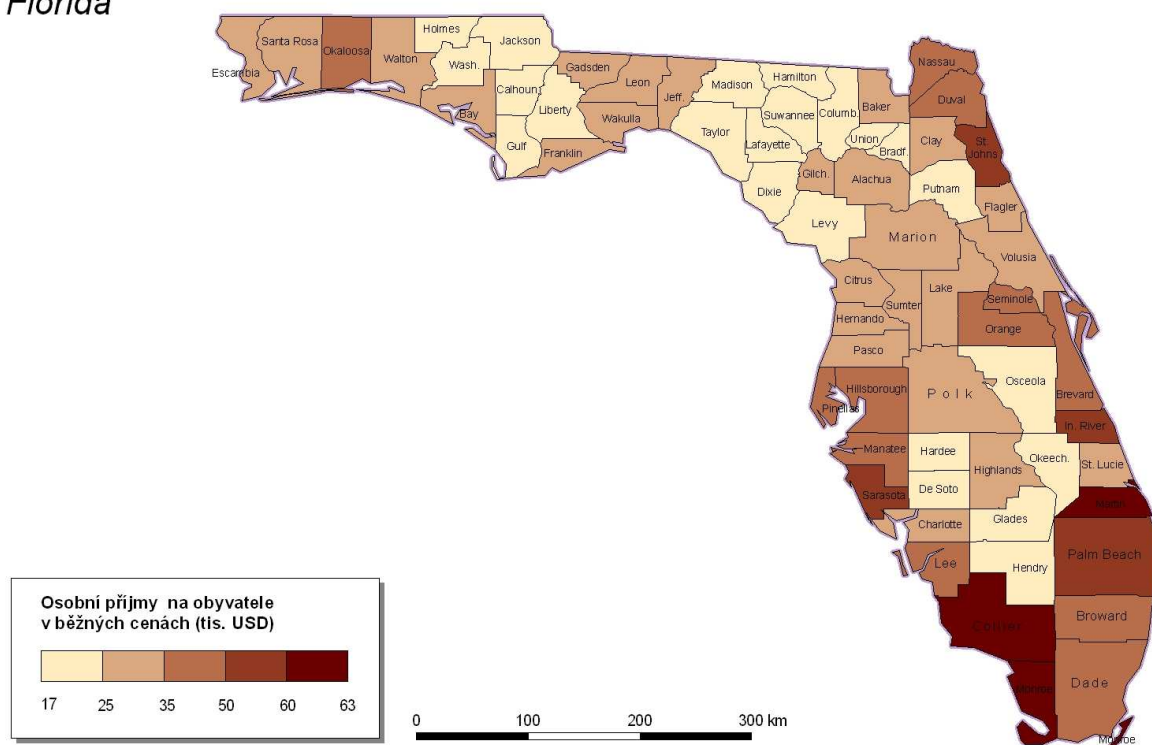

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Mapka č. 8: Florida – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 2007

Florida

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

V případě Floridy je patrné, že k určitým změnám ve sledovaném období došlo. Okresy se zdají být v roce 2007 více diferencované a je také patrnější rozdíl mezi pobřežím a vnitrozemím. Částečně se proměnila struktura jak nejbohatších, tak nejchudších okresů. Nejvyšší hodnoty jsou v obou letech soustředěny v oblastech na jihu. Velký posun nastal v případě okresu Monroe, který se z 22. dostal až na třetí příčku, což by mělo být zásluhou značného nárůstu cestovního ruchu. Tento okres zahrnuje i ostrovy Florida Keys a jeho centrem je město Key West, o kterém se tvrdí, že jako v jediném městě Spojených států (kromě Havaje) nikdy nemrzne. Není ovšem součástí žádné Metropolitní statistické oblasti, jde pouze o oblasti mikropolitní. Úplně nejvyšších hodnot dosahují v roce 2007 okresy Collier a Martin, v roce 1980 byl na prvním místě okres Palm Beach, který je dnes na pátém místě. Vliv má jistě značný nárůst imigrace – zejména kubánské. Všechny tyto okresy mají společnou značnou turistickou atraktivitu a bohaté rekreační vyžití. Největší rekreační střediska jsou koncentrována při východním pobřeží. Nejznámější pláže se nacházejí ve velké MSA Miami Beach-Fort Lauderdale-Pompano Beach, do které spadá i okres Palm Beach. Na pobřeží Mexického zálivu je populární pláž v Naples v okrese Collier, údajně jedna z nejkrásnějších na světě. Velmi navštěvovaný je z jižní Floridy i národní park Everglades. Rezidencí nejbohatších obyvatel je město Palm Beach Garden v okrese Palm Beach, známé jako golfový ráj. Přesto je ze srovnání kartogramů patrné, že okresy Palm Beach a Broward, rozkládající se v populačně největší floridské MSA Miami Beach-Fort Lauderdale-Pompano Beach, již relativně svoji dominanci ztrácejí s tím, jak se růst šíří do jiných, často menších suburbanizovaných oblastí.

Po okresu Monroe jsou podle ukazatele příjmů na obyvatele nejrychleji rostoucími okresy Indian River a St. Johns, které si na žebříčku polepsily. Okres Indian River s městem Vero Beach se z velké části specializuje na cestovní ruch a na profesionální služby poskytované jeho velké populaci bohatých seniorů. Okres St. Johns je součástí MSA Jacksonville v severní Floridě, přičemž pro město Jacksonville plní rezidenční funkci. Velký růst zažívá především suburbanizací v posledních deseti letech.

Okresy s nejnižšími hodnotami se v obou letech koncentrují na z velké části venkovském severu státu. Patří sem okresy Union a Calhoun na severu Floridy, které měly nejnižší hodnoty v roce 1980, a tamtéž také například Hamilton a Lafayette, které vykazují nejnižší hodnoty v roce 2007. Do roku 2007 je patrný znatelný nárůst počtu okresů s nízkými hodnotami osobních příjmů na obyvatele i v centrální Floridě na sever od nejvyspělejších oblastí na jihu, někdy nazývané floridský Heartland. Tato oblast má venkovský charakter a je pro ni typická stále důležitá role zemědělství a těžba fosfátů.

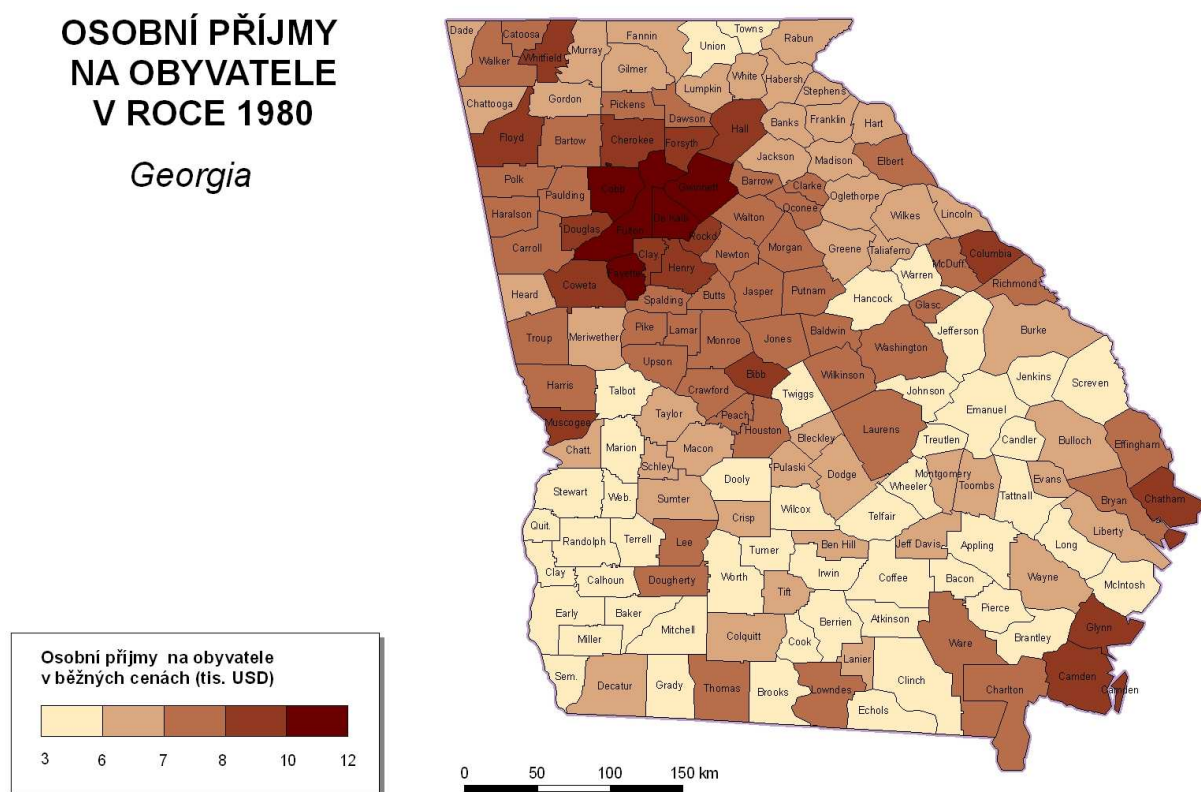
Venkovský okres Glades vykazuje velmi nízké hodnoty v obou letech, do roku 2007 se ovšem hodnoty relativně k ostatním floridským regionům snížily v okresech Hardee, Hendry, De Soto a dalších. Tento vývoj svědčí o rozevírání nůžek mezi atraktivními pobřežními lokalitami a vnitrozemím, které stále jakoby patří k „tradičnímu Jihu“.

Geografické rozdíly v distribuci osobních příjmů na obyvatele mezi okresy **Georgie** graficky prezentují mapky č. 9 a 10. Výše jsem zmínila, že Georgie se v podstatě skládá ze dvou odlišných částí – oblasti kolem metropole Atlanty a zbytku státu, nebo obecněji rozvinutého severu a převážně venkovského jihu. Ekonomika státu jako celku v posledních desetiletích dynamicky roste, růst je ale stále velmi regionálně koncentrován.

V roce 1980 byly nejvyšší hodnoty soustředěny výhradně v MSA kolem hlavního města Atlanty. MSA Atlanta-Sandy Springs-Marietta má v r. 2008 5,4 mil., rozlohou je obrovská, zabírá celkem 28 okresů a ovlivňuje téměř celou severní polovinu státu. Ovšem pouze 5 okresů Georgie má v roce 1980 vyšší hodnotu osobních příjmů na obyvatele než je průměr USA, což svědčí o menší vyspělosti většiny území Georgie. Vysoké příjmy na obyvatele kromě oblasti metropole dále vykazují okres Chatham (v MSA Savannah), okresy Glynn a Camden (v okolí města Brunswick), Whitfield (na severu v blízkosti MSA Chattanooga), Columbia (v MSA okolo Augusty) a také Bibb, centrální okres města Macon. Platí tedy, že vysoké hodnoty jsou vázány výhradně na větší města, 89 ze 159 okresů je ovšem povahou venkovských.

Téměř všechny okresy s nízkými hodnotami se v roce 1980 nacházejí v jižní polovině státu, úplně nejnižší hodnoty jsou převážně soustředěny na málo zalidněném venkovském jihozápadě. V severní části Georgie vykazují nízké hodnoty příjmů na obyvatele v roce 1980 venkovské okresy Towns a Union. Pravděpodobně to souvisí s jejich nízkou ekonomickou aktivitou danou tím, že tudy prochází pohoří Blue Ridge a rozkládá se zde nejvyšší hora Georgie Brasstown Bald.

Mapka č. 9: Georgia – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

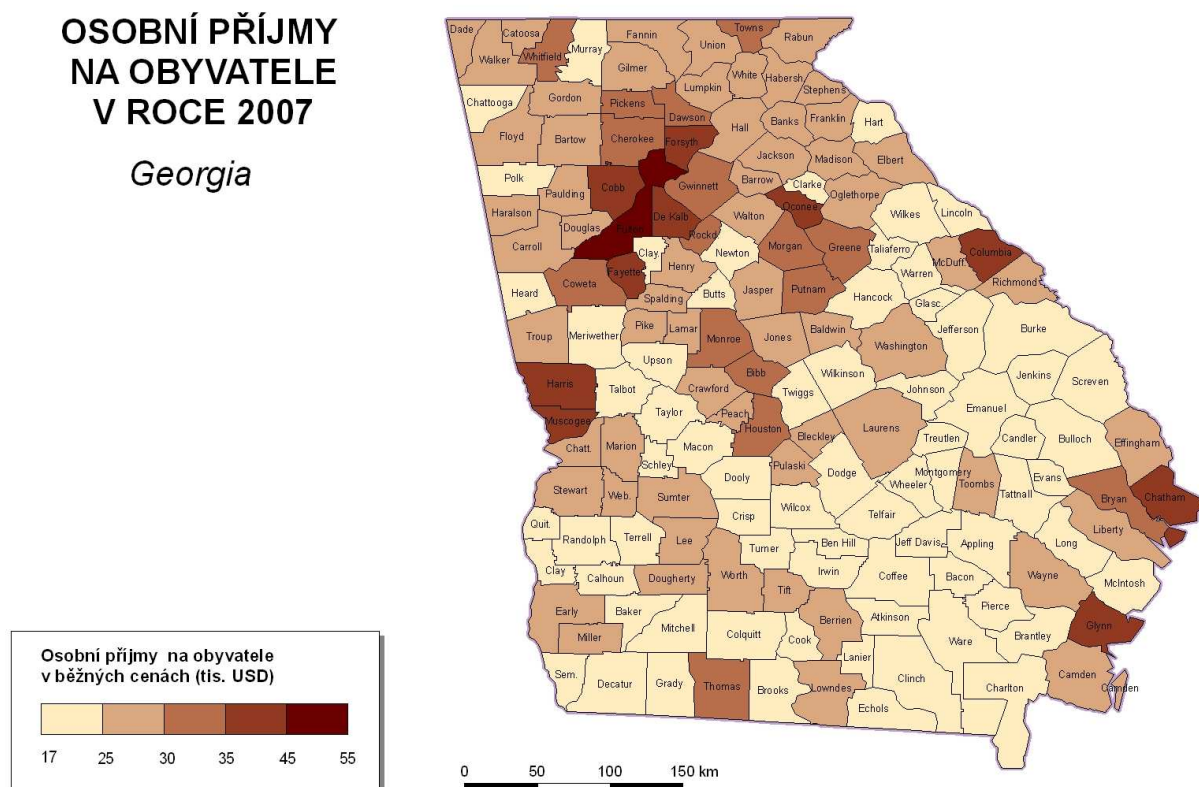
Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

V roce 2007 zůstávají hlavní rysy geografického rozložení příjmů podobné. Jak už ale bylo řečeno výše, u Georgie platí, že rychleji rostou ty okresy, které měly počáteční hodnoty nižší. Toto se například projevilo v případě severních okresů Towns a Union, které se z 153., respektive 150. místa dostaly až na 25., respektive 42. místo. A okres Clay na jihozápadě, který byl v roce 1980 na úplně poslední příčce, je v roce 2007 na 89. místě.

Nejbohatšími okresy ovšem zůstávají okresy Atlanty a okolí. Na prvním místě je okres Fulton, který tvoří jádrovou oblast Atlanty a má ze všech okresů největší počet obyvatel, následuje sousední okres Cobb. Na rozdíl od roku 1980 je ale na třetím místě okres neležící v blízkosti Atlanty. Je jím Oconee, který je součástí MSA Athens-Clarke County na východě státu. Polepšil si i okres Columbia při Augustě na hranicích s Jižní Karolínou, který se dostal ze 16. na šesté místo. Oproti roku 1980 jde o poměrně velkou změnu, protože první okres mimo metropoli a její zázemí byl v roce 1980 až na devátém místě (Chatham). V případě Georgie je tedy vidět určitý posun směrem k ostatním velkým městům a nejvyšší hodnoty příjmů na obyvatele již nejsou soustředěny výhradně do Atlanty. Naopak, dokonce i v blízkosti Atlanty se objevují okresy s nízkými příjmy na obyvatele, což naznačuje prohlubování jisté sociální diferenciacce. K podobnému závěru,

tedy že jsou vysoké hodnoty ukazatele o něco méně koncentrovány, docházejí i Collins a Smith (2004). Přesto je ale jasně patrné, že nejméně vyspělými okresy zůstávají okresy v jižní polovině státu, převážně venkovské zemědělské. Do spodního intervalu skutečně náleží většina těchto jižních okresů, výjimky tvoří některé okresy v MSA Savannah a MSA Brunswick. Rozdělení Georgie na sever a jih je proto stále aktuální.

Mapka č. 10: Georgia – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

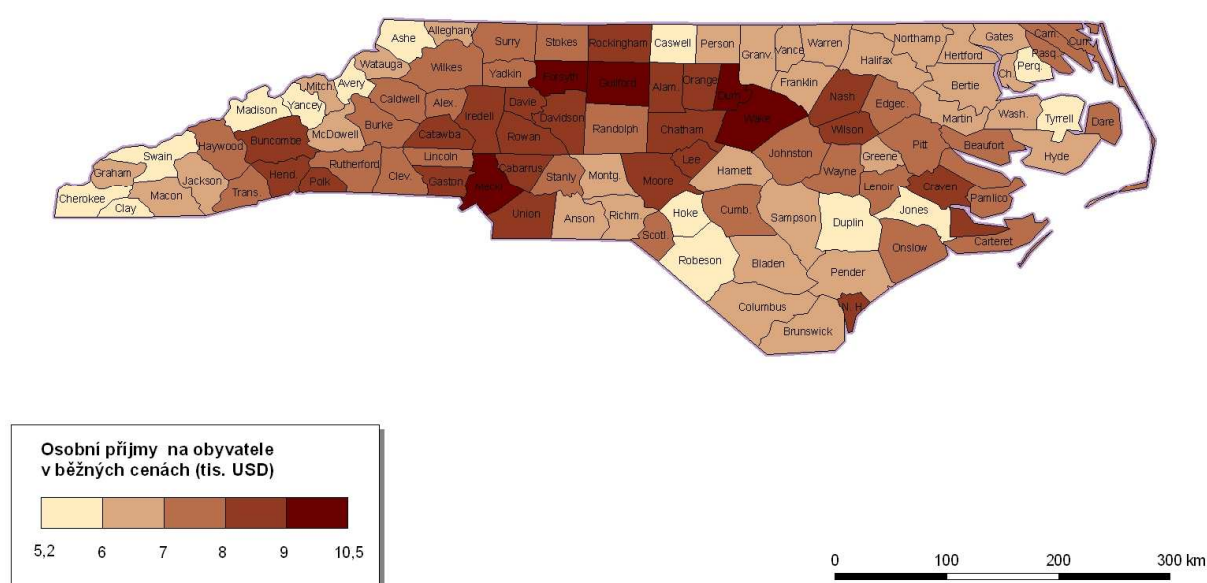
Distribuci osobních příjmů na obyvatele mezi stovkou okresů Severní Karolíny ukazují mapky č. 11 a 12. **Severní Karolína** vychází ze statistických výpočtů jako stát s poměrně nízkými geografickými rozdíly. Proto také, když v mapkách zachovávám počet pěti intervalů, rozdělení vypadá poněkud rovnoměrněji než u ostatních států. Nicméně, například Graves (2004) předpovídá do budoucna další změny v distribuci v souvislosti s ekonomickými změnami, neboť strukturální změny a deindustrializace zde začaly později než ve většině ostatních států USA a jejich následky se tedy ještě dají očekávat. Platí, že geografické rozmístění průmyslu (v případě Severní Karolíny tradiční zpracovatelský s velkým využitím pracovní síly, generující spíše nižší mzdy) je jiné než rozmístění

moderní ekonomiky založené na znalostech. Zatímco první se nachází tradičně v menších městech, druhý jasně upřednostňuje metropolitní oblasti. Pokračování strukturálních změn tedy může mít na ekonomickou geografii Severní Karolíny ještě další dopad a některé změny jsou patrné i ve sledovaném období.

Mapka č. 11: Severní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 1980

Severní Karolína

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Vysoké příjmy se v roce 1980 koncentrují především do regionu nazývaného Piedmont zabírající střed státu od severu na jih. Nejvyšších hodnot dosahují okresy Forsyth (MSA Winston-Salem), Mecklenburg (centrální okres města Charlotte), Wake (centrální okres hlavního města Raleigh), Guilford (MSA Greensboro-High Point) a Durham (centrální okres MSA Durham). Městy Charlotte, Winston-Salem a Greensboro prochází rozsáhlý průmyslový pás a podle McKnighta (2001) je tato oblast největší koncentrací textilního, chemického a nábytkářského průmyslu v celých Spojených státech. V okresech Wake a Durham, mezi městy Raleigh, Durham a Chapel Hill, se rozkládá vyspělé vědeckovýzkumné centrum Research Triangle.

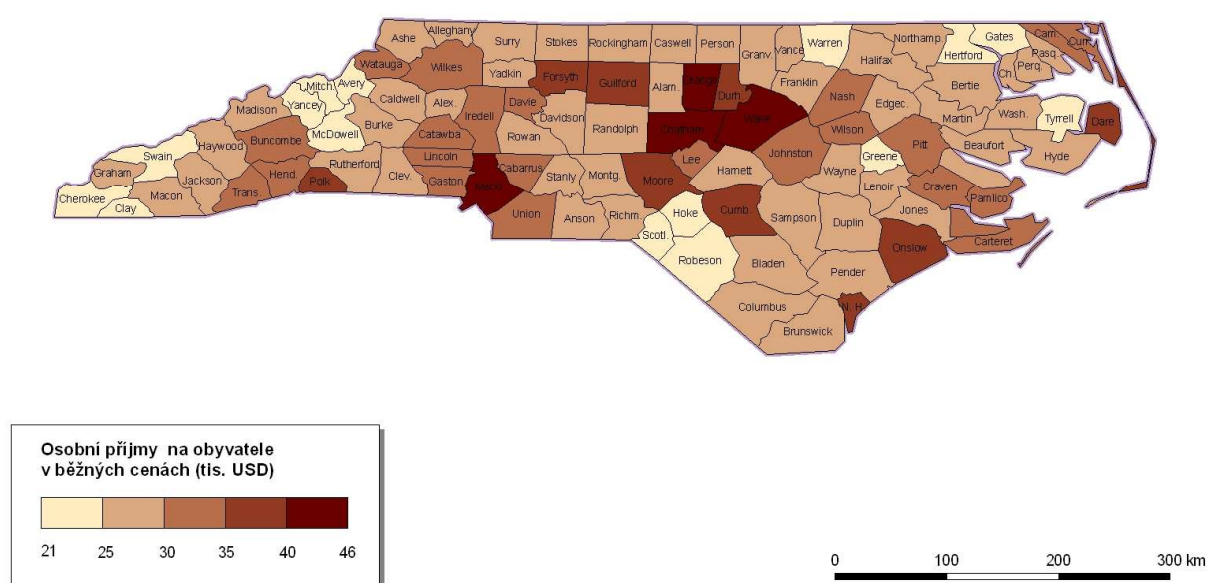
Naopak nejnižších hodnot příjmů na obyvatele dosahují převážně okresy na západě státu, kudy prochází pohoří Blue Ridge, a také některé venkovské okresy na jihovýchodě a

severovýchodě. Ze zaostalejší horské oblasti na západě vystupují okresy Polk, Henderson a Buncombe s poměrně vysokými hodnotami. Specializují se především na cestovní ruch a spolu s některými přímořskými okresy jsou populární destinací staršího obyvatelstva, stěhujícího se za odpočinkem v důchodu.

Mapka č. 12: Severní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 2007

Severní Karolína

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

V souvislosti se zmiňovanou deindustrializací a zvětšováním významu progresivních odvětví založených na vědomostech a inovacích jsou na konci sledovaného období patrné některé změny v distribuci. Změny nastaly hlavně v průmyslovém pásu na sever a severovýchod od města Charlotte. Nejvyšších hodnot již nedosahují průmyslové okresy v MSA Winston-Salem a Greensboro-High Point, ale dominanci zvětšuje právě dynamické Charlotte s okresem Mecklenburg, jedno z největších finančních center a jednou z nejrychleji rostoucích metropolitních oblastí v celých Spojených státech (Graves 2005). Nově dosahují nejvyšších hodnot také okresy Orange a Chatham, nacházející se v zázemí Research Triangle. Na čtvrté pozici je vyspělý okres Wake. Z 54. pozice se na jedenáctou dostal okres Dare při pobřeží, atraktivní přímořský resort. Nízké hodnoty

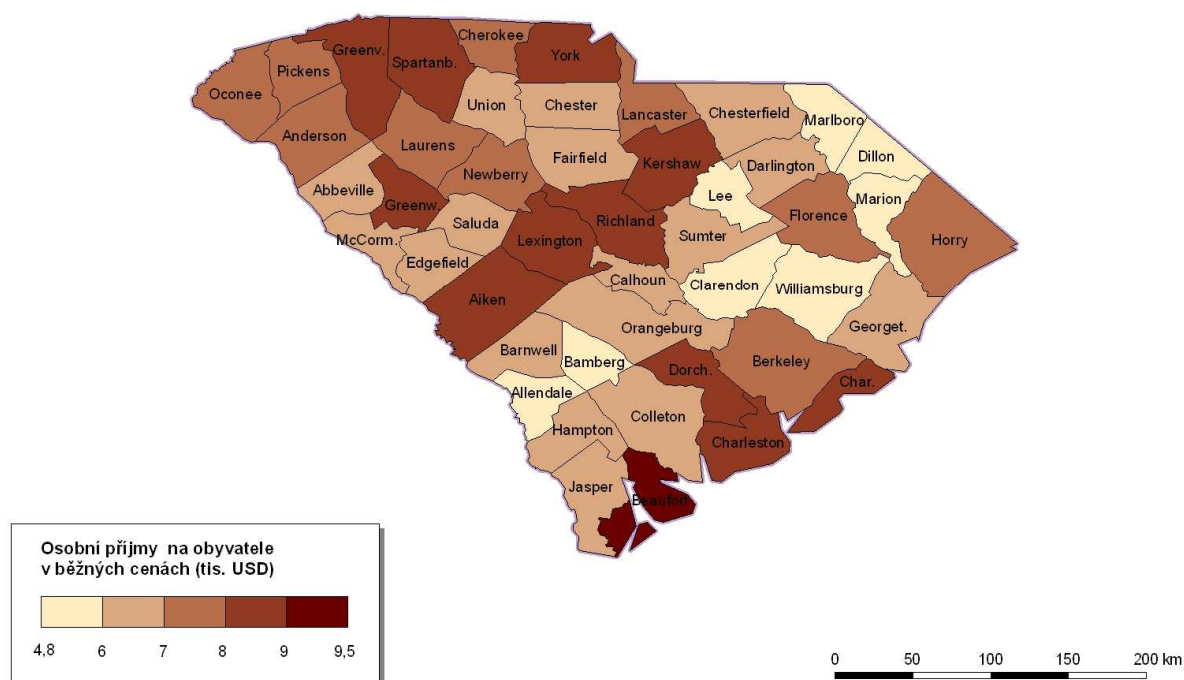
zůstávají soustředěny v okresech horského pásma a na severovýchodě a jihovýchodě, jež jsou v kontextu státu dlouhodobě periferie.

Posledním státem, u kterého analyzuji geografickou distribuci příjmů na obyvatele a její změnu, je **Jižní Karolína**, stát s nejmenším počtem obyvatel a okresů. Údaje pro okresy Jižní Karolíny prezentují mapky č. 13 a 14.

Mapka č. 13: Jižní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 1980

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 1980

Jižní Karolína

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Změny geografických vzorců distribuce osobních příjmů na obyvatele jsou v případě Jižní Karolíny menší než u ostatních sledovaných států. Jižní Karolína je státem, ve kterém překvapivě nevykazuje pro oba dva roky nejvyšší hodnoty hlavní město ani žádné jiné velké sídlo. Nejvyšších hodnot příjmů na obyvatele dosahuje okres Beaufort na jihovýchodě, který se rozprostírá při pobřeží oceánu a na přilehlých ostrovech. Největšími městy okresu jsou Beaufort a Hilton Head Island, která patří mezi vzkvétající turistické destinace. Internetové stránky obchodní komory města Beaufort (www.beaufortsc.org) citují několik zdrojů, podle kterých se město řadí mezi nejlepší americká místa na důchod, nejkrásnější malá města, nejlepší kulturní destinace či nejlepší místo na rybaření. Ve městě

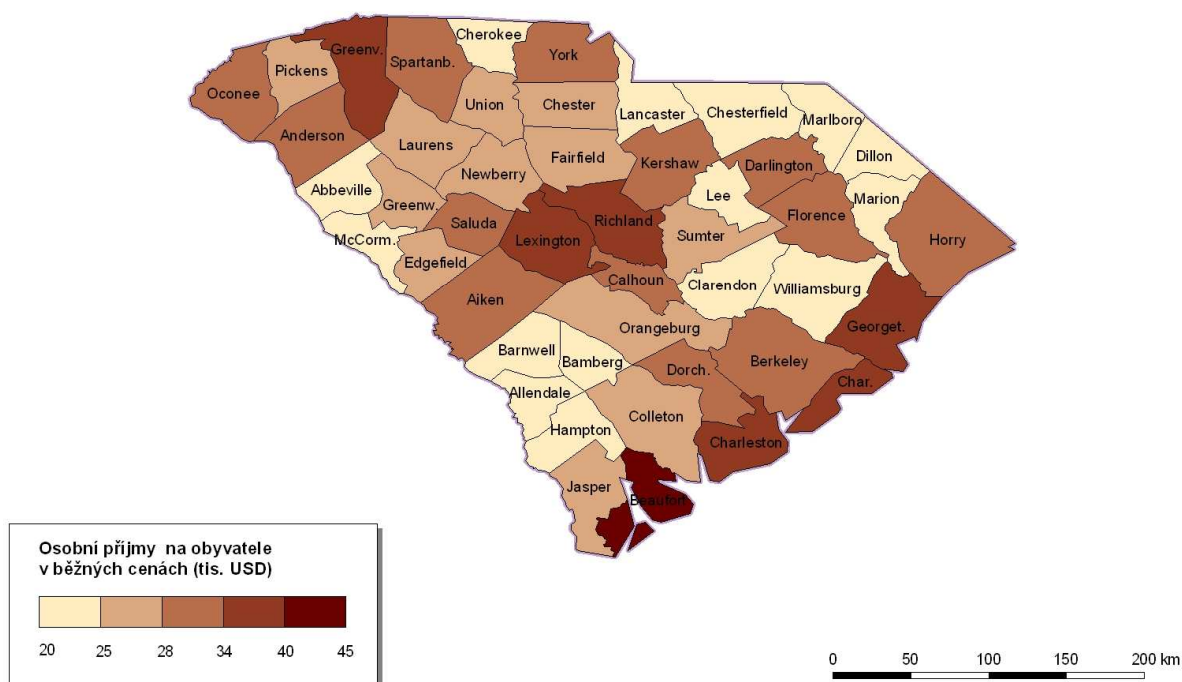
se nachází také velká vojenská základna. V případě Jižní Karolíny je tedy nejvyspělejší okreseš okreseš zaměřený převážně na cestovní ruch a služby.

Druhým nejvyspělejší a zároveň nejlidnatějším okreseš byl v roce 1980 okreseš Greenville, který je součástí severozápadní MSA Greenville-Mauldin-Easley. Třetím v pořadí byl okreseš Richland, centrální okreseš hlavního města Columbia a stejnojmenné MSA. Columbia má obrovský ekonomický potenciál, sídlí zde Universita Jižní Karolíny, zaměřená na výzkum. Na čtvrté pozici je sousední okreseš Lexington. Nejnížších hodnot příjmů dosahují venkovské okreseš, rozprostřené ve vnitrozemí mezi vyspělou metropolí a atraktivním pobřežím.

Mapka č. 14: Jižní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v roce 2007

OSOBNÍ PŘÍJMY NA OBYVATELE V ROCE 2007

Jižní Karolína

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

I v roce 2007 si nejvyšší hodnotu zachovává atraktivní přímořský okreseš Beaufort. Ze sedmé na druhou pozici se ovšem dostává okreseš Charleston se stejnojmenným historickým přístavním městem s populačně největší MSA Charleston-North Charleston-Summerville. Okreseš je rovněž součástí turisticky atraktivního atlantského pobřeží a zdá se tedy, že ekonomicky získává tato část státu čím dál větší váhu. Sousední okreseš Georgetown se dokonce dostal z 23. až na pátou pozici a je tak nerychleji rostoucím okreseš. Vysoké

hodnoty si však nadále zachovávají okresy Greenville, Lexington a Richland. Méně vyspělé okresy jsou, stejně jako v roce 1980, koncentrovány převážně směrem na jihozápad a východ od metropole.

Závěrem

Kapitola 3.3.3, zabývající se geografickým rozložením příjmů na úrovni okresů sledovaných států a jeho změnami, odhalila zajímavé skutečnosti. Ukázala, jak jsou v kterých státech dominantní metropole, kde jsou naopak vyspělejší (měřeno podle osobních příjmů na obyvatele) jiná větší města, a kde jsou třeba nejvyšší hodnoty soustředěny do menších měst, například turistických resortů.

V případě Kalifornie není překvapující, že jasně dominantní roli mají dvě velké aglomerace na pobřeží Pacifiku. Relativně k tomu ovšem roste ekonomický význam hlavního města Sacramento a jeho širokého zázemí, táhnoucího se až k hranicím s Nevadou. Naopak špatně se vyvíjí oblast nazývaná San Joaquin Valley, která je vedle Apalačského regionu v mnoha ohledech (struktura a sociální úroveň obyvatelstva, agrární charakter – možný jen zavlažováním, avšak výkonný) nejzaostalejší oblastí Spojených států.

Na Floridě se ekonomická jádra nacházejí také při pobřeží, mezi sledovanými lety je ale patrný určitý posun z východního pobřeží směrem k pobřeží Mexického zálivu. Útlumový region se rozkládá ve vnitrozemí floridského poloostrova, přičemž rozdíly mezi touto oblastí a vyspělým pobřežím se zvětšují. Úplně nejnižší hodnoty ukazatele jsou však v obou letech soustředěny na venkovském severu, za jehož hranicemi (tj. hranicemi Floridy) jsou rovněž málo rozvinuté oblasti.

Georgia je stát, ve kterém velkou dominanci vykazuje metropole. Její MSA zahrnuje 28 okresů a tím i značné území státu. Přesto jsou během posledních desetiletí patrné změny, které tuto dominanci zmenšují. Rostou některá další velká města mimo metropoli a navíc se v hranicích MSA Atlanty objevují okresy s nízkými hodnotami příjmů na obyvatele. Přesto ale jen k málo změnám dochází v jižní zaostalejší polovině státu.

Změny v Severní Karolíně nastaly v důsledku sektorových změn ekonomiky. Tradiční průmyslový pás, procházející středem státu od severu na jih, prodělal částečnou deindustrializaci a hodnoty příjmů na obyvatele se tak v některých částech snížily. Dominantními oblastmi jsou v současnosti hlavně areály měst Charlotte, Raleigh a jejich zázemí. Rostou některé turisticky atraktivní přímořské regiony.

V Jižní Karolíně se vysoké hodnoty příjmů na obyvatele koncentrují především do velkých měst, výjimku ovšem tvoří přímořské okresy, které těží z cestovního ruchu. Silnou pozici si udržuje hlavní město Columbia ve středu a Greenville na západě státu, historické město Charleston při pobřeží patří k nejrychleji rostoucím městům.

3.4 VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY OBYVATELSTVA STÁTŮ MODELOVÝCH ÚZEMÍ

Populační růst je důležitou socioekonomickou charakteristikou geografických oblastí. Pokud porovnávám ekonomiky států, je potřeba zahrnout i tento ukazatel, neboť s ekonomickým vývojem přímo souvisí. Nejde mi o vyčerpávající popis všech komponent populačního růstu a souvisejících charakteristik, k tématu obyvatelstva USA vznikají na katedře jiné práce a tomuto tématu jsem se širěji věnovala již ve své bakalářské práci. Zde bych ráda poukázala zejména na to, co je pro státy zkoumaných modelových území typické. Z kapitoly č. 2.2.1 již víme, že obyvatelstvo všech sledovaných států roste nadprůměrně rychle, některé přímo rekordně. Tyto údaje shrnuje tabulka č. 31.

Tabulka č. 31: Počet obyvatel, vývoj počtu obyvatel a podíl na obyvatelstvu USA sledovaných států

Stát	Obyvatelstvo (v tisících)							Vývoj (v %)	Podíl na obyv. USA (v %)	
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980 - 2007	1980	2007
Kalifornie	23 668	26 441	29 758	31 697	33 872	35 990	36 553	54,44	10,45	12,12
Florida	9 746	11 351	12 938	14 538	15 982	17 736	18 251	87,26	4,30	6,05
Georgia	5 463	5 963	6 478	7 328	8 186	9 108	9 545	74,71	2,41	3,16
Sev. Karolína	5 882	6 254	6 632	7 345	8 049	8 679	9 061	54,05	2,60	3,00
Jižní Karolína	3 122	3 303	3 486	3 749	4 012	4 255	4 408	41,19	1,38	1,46
Vých. Sunbelt	24 213	26 871	29 535	32 960	36 230	39 778	41 265	70,42	10,69	13,68
Spojené státy	226 546	237 924	248 718	266 278	281 422	295 896	301 621	33,14	100	100

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Kalifornie i Východní Sunbelt vykazují vysoké hodnoty populačního růstu. Skutečný populační „boom“ zažívala Florida, ve které během sledovaných 27 let přibýlo dalších téměř 90 procent stávajícího obyvatelstva, tj. nárůst přibližně o 8,5 mil. obyvatel. I růst Kalifornie je ovšem pozoruhodný, neboť zde se populace navýšila o téměř 13 milionů.

Populační růst ovlivňuje přirozená měna a migrace, ta se dělí na vnitřní a zahraniční. Přirozená měna v rámci USA nemůže dosahovat příliš odlišných hodnot, proto

se jí blíže nezabývám. Dále vycházím z faktu, že zahraniční migrace je sice kontroverzní téma a na ekonomiku států má podstatný vliv, samotné její směry jsou ale spíše dány tradicí (tradiční vstupní brány, přítomnost etnických komunit), geografickou blízkostí (imigrace z Mexika) a náhodnými vlivy, než přitažlivostí konkrétního státu (Frey 2004). Ze všech demografických komponent se proto budu nejvíce zabývat vnitřní migrací, protože úzce souvisí s ekonomickou situací. **Vnitřní migrace** přímo vypovídá o pohledu obyvatel na dané státy, lidé se stěhují, protože předpokládají, že jim nová lokalita přinese nové výhody, pracovní příležitosti, či kvalitní prostředí pro život. Pro americkou společnost byla vždy charakteristická vysoká mobilita obyvatelstva, směry vnitřní migrace jsou tedy podle mě důležitou socioekonomickou charakteristikou států. Budu analyzovat data na úrovni států, přičemž na úrovni okresů se pokusím zjistit, jak spolu souvisejí migrační proudy a velikost osobních příjmů na obyvatele, jejichž diferenciací jsem se zabývala v kapitole č. 3.3.3. Dále v této kapitole jako pomocný ukazatel, kterým chci vyjádřit životní náklady, používám střední cenu nemovitostí. Vycházím z předpokladu, že náklady na život jsou důležitým důvodem stěhování. Jde samozřejmě o zjednodušení, neboť životní náklady ovlivňují i další podstatné charakteristiky, alespoň přibližnou představu ovšem tento samotný ukazatel poskytnout může.

Vnitřní migrace je ukazatel, ve kterém se Kalifornský Sunbelt výrazně odlišuje od Východního Sunbeltu. Zatímco státy Východního Sunbeltu z ostatních států Unie získávají značné množství nových obyvatel, Kalifornie je naopak jejich velkým zdrojem. Odlivu obyvatelstva z Kalifornie přibližně od 70. let 20. století si všímá Meinig (2004). Lidé opouštěli především velká města, důvodem byl podle tohoto autora na jedné straně strach z rostoucí kriminality, na druhé straně růst vlivu environmentalismu, který kladl důraz na atraktivní nepoškozené životní prostředí. Kalifornčané se tak začali ve velkém stěhovat, a to především do okolních států. Z této emigrace nejvíce získávala města Portland, Seattle, také „megaoáza“ Phoenix a města v horském Coloradu. Spíše neočekávaný byl fenomenální růst Las Vegas v Nevadě, hlavního amerického města hazardních her a zábavního průmyslu vůbec. Toto město v poušti je totiž paradoxně také místem s jedněmi z největších environmentálních problémů (např. sucho, vzdálené zdroje pitné vody).

I přes silný emigrační proud Kalifornie vykazuje čisté migrační zisky ještě v 80. letech, neboť i nadále přitahovala velké množství nových obyvatel z ostatních částí USA. Od roku 1990 se ovšem poprvé dostává do ztrát a tento vývoj trvá do současnosti. Data shrnuje tabulka č. 32, která začíná rokem 1985, protože až od tohoto roku jsou data plně

k dispozici. Kromě čísel za čistou vnitřní migraci udává i pořadí států podle této migrace mezi 50 (+ District of Columbia) státy Unie.

Tabulka č. 32: Čistá vnitřní migrace a pořadí států v rámci Unie

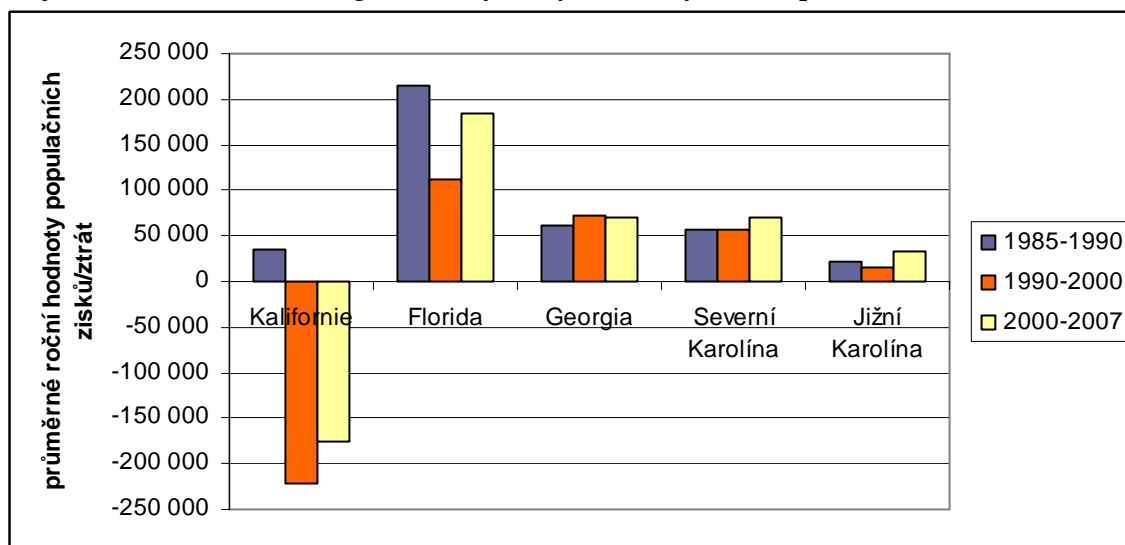
Stát	Čistá vnitřní migrace			Pořadí v rámci USA podle zisku/ztrát		
	1985-1990	1990-2000	2000-2007	1985-1990	1990-2000	2000-2007
Kalifornie	173 586	-2 208 709	-1 223 992	7.	51.	50.
Florida	1 071 682	1 124 535	1 286 175	1.	1.	1.
Georgia	302 597	723 338	484 919	2.	2.	5.
Sev. Karolína	280 882	580 687	490 907	3.	5.	4.
Jižní Karolína	109 341	154 225	228 133	10.	11.	7.

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; pozn.: pořadí 1. znamená největší čisté migrační zisky, pořadí 51. největší čisté migrační ztráty, zpracovala: Z. Lukešová

Tabulka dokazuje, jak se vnitřní migrace států Východního Sunbeltu a Kalifornie liší, přičemž k akceleraci těchto rozdílů došlo v 90. letech. Suverénně nejziskovějším státem je Florida, která je po celé období na první pozici. Florida je z hlediska vnitřní migrace dlouhodobě mimořádně atraktivní a velký vliv zde má hlavně migrace staršího obyvatelstva za odpočinkem do atraktivních oblastí. Noví obyvatelé přicházejí nejčastěji ze Severovýchodu a Středozápadu USA, největšími zdroji jsou konkrétně hlavně velkoměsta států New York, Illinois, New Jersey, Ohio a Pennsylvánie. Velkým zdrojem je ale i Kalifornie.

Vysoké zisky vykazují i ostatní tři státy Jižního Atlantiku. Od roku 2000 si trochu pohoršila Georgia, v žebříčku se před ni dostaly státy Arizona, Texas a Severní Karolína. Naopak Jižní Karolína se v posledním intervalu dostala už na sedmé místo. Zato Kalifornie byla v 90. letech státem s největšími absolutními ztrátami a v novém tisíciletí ji předstihl pouze stát New York. Graf č. 7 vypočítává z absolutních čísel pro každý interval průměrné roční hodnoty migračních zisků či ztrát.

Graf č. 7: Průměrné roční migrační zisky/ztráty sledovaných států podle tří intervalů

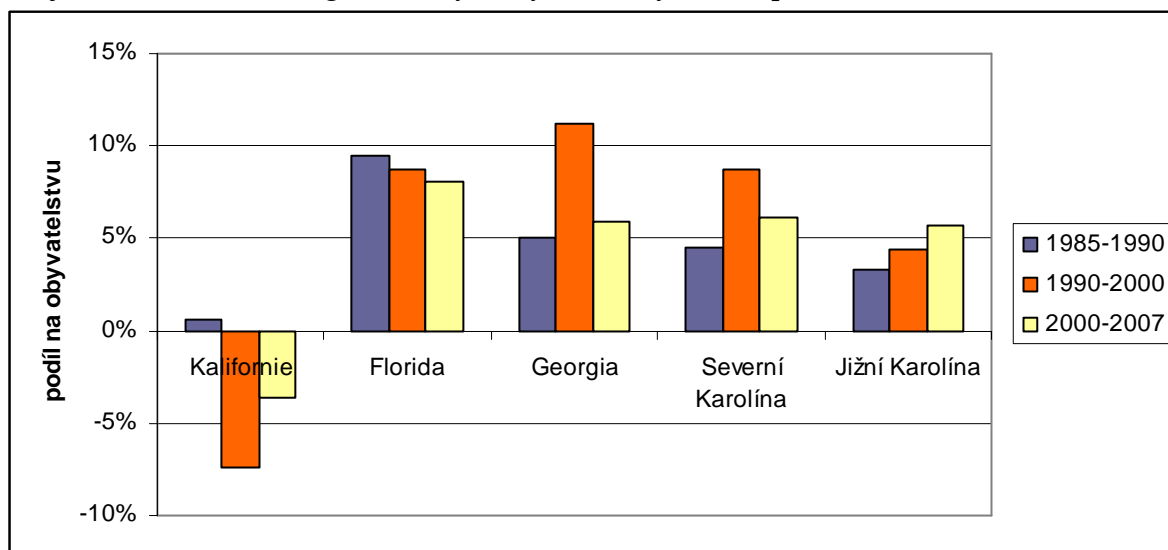

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Graf č. 7 znázorňuje změny v tempu růstu v čase. Nejvíce vyrovnané jsou migrační zisky v Georgii a Severní Karolíně, což svědčí o stabilní přitažlivosti těchto států. U Kalifornie je patrné zmírnění emigrace od počátku nového tisíciletí. Větších výkyvů dosahují migrační zisky v případě Floridy, která zažívala největší „boom“ vnitřní migrace v 80. letech. V 90. letech se imigrace zmírnila, přesto ovšem byla svojí absolutní velikostí největší mezi státy Unie. Od roku 2000 opět narůstá.

Aby více vynikl skutečný vliv vnitřní migrace na každý stát, je třeba data vztáhnout na velikost stávající populace. Graf č. 8 v procentech udává, jaký podíl na populaci migrační zisk nebo ztráta během sledovaných intervalů představuje. Výchozí hodnotou je vždy celkový počet obyvatel v prvním roce daného intervalu. Ačkoli v absolutních číslech svými ztrátami dominuje Kalifornie a čistá emigrace 2,2 milionů obyvatel v 90. letech představuje pro Kalifornii ztrátu 7,5 procenta vlastních obyvatel, větší vliv na změnu počtu obyvatel má migrace v Georgii, Floridě a Severní Karolíně, tedy v populačně menších státech. Obrovský příliv obyvatelstva do Georgie během 90. let představuje pro stát zisk přibližně 11 procent úrovně roku 1990. Florida v pouze pětiletém intervalu 1985 – 1990 zvětšila vnitřní migrací populaci dokonce o 9,5 procent, což je číslo značící skutečně nebývalou přitažlivost. Roste vliv vnitřní imigrace v Jižní Karolíně, procentuální hodnota za sedm let nového tisíciletí již překročila zisk státu za celá devadesátá léta. U Kalifornie se absolutní čísla i procentuální hodnoty ztrát v novém tisíciletí sice o něco zmenšily, přesto je skutečně zřejmé, že vnitřní migrace je diferencující charakteristika, která tento stát jasně odlišuje od států Východního Sunbeltu.

Graf č. 8: Procentuální migrační zisky/ztráty sledovaných států podle tří intervalů

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Na stěhování má jistě určitý vliv, jak už jsem zmínila, cena bydlení. Tento ukazatel je důležité zmínit proto, že ceny domů se mezi jednotlivými státy USA velmi liší. Jsem si vědoma toho, že cena bydlení vyjadřuje životní náklady jen přibližně, navíc je nižší většinou tam, kde jsou i nižší příjmy na obyvatele. Přesto je rozpětí cen domů v rámci USA podstatně vyšší než jaké jsou rozdíly v příjmech, dá se z toho tedy usuzovat, že ceny mohou mít na domácí migraci vliv.

Tabulka č. 33 udává střední hodnotu (medián) ceny domů států modelových území, vývoj těchto cen a pořadí států v rámci Spojených států v roce 2006.

Tabulka č. 33: Mediánová cena domu pro roky 2000 a 2006, vývoj a pořadí států

Stát	Medián ceny domu (USD)		Nárůst (v %)	Pořadí v rámci USA
	2000	2006	2000 - 2006	2006
Kalifornie	211 500	535 700	153,29	1.
Florida	105 500	230 600	118,58	17.
Georgia	111 200	156 800	41,01	27.
Severní Karolína	108 300	137 200	26,69	33.
Jižní Karolína	94 900	122 400	28,98	37.
USA	119 600	185 200	54,85	xxx

Zdroj: The 2009 Statistical Abstract, www.census.gov/compendia/statab/; Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Střední ceny domů dosahují mezi jednotlivými státy značných rozdílů. Výrazně největších hodnot dosahují v Kalifornii, kde je bydlení ze všech států Unie nejdražší a představuje dokonce až několikanásobky cen v jiných státech (vliv na celkovou hodnotu mají jistě velké předražené nemovitosti MSA Los Angeles a San Fracisca). Zajímavé však

je, že v Kalifornii tyto ceny do roku 2007 nadále nejrychleji rostly. Mohlo by se předpokládat, že bydlení bude drahé ve vyspělých migračně atraktivních státech, to ale určitě neplatí všude. Naopak – vyspělá Florida se nachází na žebříčku překvapivě až v druhé desítky, a co je důležité, bydlení je dražší ve většině států Severovýchodu. Takže senioři, kteří tvoří podstatnou skupinu nově příchozích a stěhují se sem právě ze Severu, mohou svůj původní dům prodat za více peněz a zůstanou jim tak nemalé úspory použitelné na živobytí a rekreační vyžití. Ještě levnější je bydlení v ostatních ekonomicky dynamických státech Východního Sunbeltu.

Takovými výhodami tedy Kalifornie nedisponuje, přičemž je pravděpodobné, že nízké ceny bydlení jsou pro americkou společnost, pro kterou je vysoká mobilita a chuť se stěhovat typická, důležitým motivačním faktorem při změně bydliště. Vysoké ceny tedy jsou pravděpodobně jedním z důvodů, proč od 90. let zažívá Kalifornie velké vystěhovalectví. Z tohoto faktu „těží“ sousední Nevada a Arizona, kde od stejného období populace bezprecedentně roste.

Otázkou je, proč jsou ceny relativně nízké v nejvyspělejších státech Jihoatlantské oblasti. Vliv má možná skutečnost, že konkrétně Florida je na celém terciérním sektoru dost závislá, a tak je v jejím zájmu udržovat příliv nových obyvatel a tím zajistit stabilní příjmy do státní pokladny. A pokud se chce člověk stěhovat na odpočinek „za sluncem“ a rozhoduje mezi Kalifornií a Floridou, je poloviční cena domu určitě výhodou. Nutné je však dodat, že tento ukazatel prochází v současnosti obrovskými změnami, proto se cenám bydlení obecně více věnuji v kapitole 3.6 o ekonomické krizi.

Čísla vnitřní migrace pro státy dobře ukazují rozdíly mezi nimi, samozřejmě ale migrační zisky či ztráty jsou v rámci každého státu značně vnitřně diferencovány. U některých států platí, že nejvíce získávají velká města a vylidňuje se venkov, u některých naopak zažívají velkoměsta vlnu vystěhovalectví. Toto platí zejména pro města, která jsou sužována problémy jako je živelný rozvoj zástavby, znečištěné ovzduší a kriminalita. Tyto rozdílnosti se snažím odhalit pomocí analýzy dat vnitřní migrace za okresy. Ačkoli jsou data pro tuto řádovostní úroveň dostupná až od roku 1990, určitý obraz poskytují.

Tabulka č. 34 ukazuje, jak jsou migrační zisky uvnitř států koncentrovány. Pro dva intervaly udává v každém státě počet okresů, které vykazují zisky vnitřní migrací, a počet těch, které vykazují migrační ztráty.

Tabulka č. 34: Počet ziskových a ztrátových okresů vnitřní migrací sledovaných států

Stát	1990 – 2000		2000 – 2007	
	Ziskové	Ztrátové	Ziskové	Ztrátové
Kalifornie	26	32	31	27
Florida	61	6	59	8
Georgia	128	31	96	63
Severní Karolína	87	13	63	37
Jižní Karolína	32	14	22	24

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Podle očekávání má nejhorší bilanci Kalifornie. Z jejích 58 okresů jich 32 mělo v 90. letech záporné saldo vnitřní migrace. V novém tisíciletí se poměr obrátil ve prospěch ziskových okresů, přesto stát jako celek ztrácí vnitřní migrací statisíce obyvatel (Je však nutné zdůraznit, že celkový počet obyvatel samozřejmě roste). Ostatní státy měly v 90. letech migrační bilanci opačnou, u Floridy byl poměr ztrátových a ziskových okresů dokonce jedna ku deseti. Velkou převahu ziskových okresů vykazovala i Georgia a Severní Karolína. U všech států Východního Sunbeltu nicméně došlo v druhém intervalu ke snížení počtu ziskových okresů. V případě Floridy jde pouze o snížení mírné, u Jižní Karolíny se však poměr obrátil ve prospěch ztrátových okresů. Tato skutečnost svědčí o tom, že největší živelný „boom“ přílivu obyvatel mají tyto státy možná již za sebou.

Pro demonstraci geografických vzorců vnitřní diferenciací domácí migrace jsem pro každý stát seřadila okresy podle migračních zisků. Následujících pět tabulek ukazuje začátky a konce tohoto žebříčku a průměrné roční zisky/ztráty v daném intervalu.

Tabulka č. 35 představuje osm okresů s největšími zisky a osm okresů s největšími ztrátami vnitřní migrací pro **Kalifornii**. Vzorec vnitřní migrace je v případě Kalifornie jasný. Nejvíce obyvatel v obou intervalech ztrácejí velké aglomerace Los Angeles a San Franciska a jedná se skutečně o vysoká čísla. Tato města po desetiletí přitahovala obrovské množství imigrantů z ostatních států Unie i ze zahraničí. Docházelo tak k živelnému rozšiřování zastavěných ploch, tzv. „urban sprawl“, měnící stávající strukturu využití půdy, a k navazujícím ekologickým problémům. Města trpí smogem, dopravními zácpami, kriminalitou a vyznačují se velmi drahým bydlením. Důvodem emigrace místních může být tedy hledání lepšího životního prostředí, levnějšího bydlení a celkový růst atraktivity sousedních států (Oregon, Washington, státy Horské oblasti). Vliv má jistě také celkové zpomalení ekonomického růstu regionu v 90. letech anebo přílišná hispanizace měst, neboť pro imigranty z vnějšku zůstává Kalifornie nejatraktivnější destinací a jednou ze „vstupních bran“. A jak je dokázáno, Kalifornii opouští především bílé obyvatelstvo (Frey, 2004).

Tabulka č. 35: Kalifornie – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací

1990 – 2000		2000 – 2007	
Okres	Roční průměr	Okres	Roční průměr
Riverside	19 475	Riverside	52 508
Placer	5 891	San Bernardino	16 141
Contra Costa	3 457	Placer	10 267
El Dorado	2 814	Kern	7 453
Sonoma	2 218	San Joaquin	6 068
Madera	1 408	Sacramento	5 902
Nevada	1 391	Stanislaus	2 593
Shasta	1 332	Shasta	2 037
San Mateo	-6 151	Monterey	-7 996
Monterey	-6 952	San Francisco	-11 956
San Francisco	-9 381	San Mateo	-12 483
Alameda	-10 320	San Diego	-16 173
San Diego	-15 091	Alameda	-23 114
Santa Clara	-19 548	Orange	-31 911
Orange	-21 780	Santa Clara	-32 375
Los Angeles	-173 410	Los Angeles	-132 153

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Na druhé straně jsou v Kalifornii okresy, které, i když v nižší míře, obyvatelstvo nadále vnitřní migrací získávají. Pravděpodobně to jsou okresy, které získávají obyvatelstvo právě z již „přeplněných“ aglomerací při pobřeží. V obou intervalech získává nejvíce okres Riverside, přičemž od roku 2000 se jeho přírůstky značně zvýšily. Okres leží mimo největší kalifornskou aglomeraci Los Angeles, přitom ale dostatečně v její blízkosti, takže jeho populační přírůstky se dají vysvětlit pokračující suburbanizací do jejího širšího zázemí. Obyvatelé jsou stále v dosahu výhod velkoměsta, nevýhody ale již mizí. Roste i sousední San Bernardino. Další rostoucí okresy se nacházejí v široké zóně na východ od aglomerace San Fransicka. Tato rozvojová zóna se táhne přes Metropolitní oblast hlavního města Kalifornie, Sacramento, a pokračuje až k hranicím s Nevadou, kde na ni navazuje město Reno. Obyvatelstvo vnitřní migrací získává i jinak ekonomicky značně zaostalá zemědělská oblast údolí San Joaquin, jejíž výhodou je podstatně levnější bydlení. Podle Cowana (2005) ovšem přitahuje především méně vzdělanou manuální pracovní sílu, často hispánského původu.

Diferenciaci domácí migrace v rámci **Floridy** ukazuje tabulka č. 36. Na rozdíl od Kalifornie je velká většina floridských okresů ziskových (v 90. letech bylo ztrátových pouze šest, v intervalu 2000 – 2007 osm) a rozdíly nejsou tak veliké. Obyvatelstvo, stejně jako v případě Kalifornie, ztrácí nejvíce centrální okresy velkoměst. Okres Miami-Dade je součástí největší floridské MSA Miami-Fort Lauderdale-Pompano Beach. Okres Duval tvoří jádro MSA Jacksonville. Úbytkové jsou dále okresy centrální Floridy Hardee, Hendry

a De Soto, které tvoří vnitřní periferii a vyznačují se nízkými osobními příjmy na obyvatele. Tyto úbytky jsou ovšem pouze v řádech stovek za rok, tedy téměř zanedbatelné. Většina floridských okresů je tedy přírůstkových, což svědčí o její mimořádné atraktivitě. Platí, že nejvíce obyvatel získávají okresy v blízkosti velkoměst. Zajímavý je obrat v případě okresu Broward, který byl v 90. letech nejvíce ziskový, v současnosti ale obyvatelstvo domácí migrací ztrácí. Tento okres je součástí MSA Miami-Fort Lauderdale-Pompano Beach a zasahuje i do její centrální části. Podstatně ziskovým je i sousední Palm Beach. Je to okres s moderními rezidencemi a zajímavostí je, že se zde nachází více golfových hřišť než v jakémkoli jiném americkém okrese (www.stateofflorida.com). Okres Pasco plní suburbanizační roli pro druhou největší floridskou MSA Tampa-St. Petersburg-Clearwater, stejně tak Hillsborough. Lee, nejziskovější okres v novém tisíciletí, celý zaujímá středně velkou MSA Cape Coral-Fort Myers při východním pobřeží poloostrova. Je tedy vidět, že v případě Floridy rostou i větší města.

Florida je často označována jako stát důchodců, neboť je oblíbenou migrační destinací staršího obyvatelstva. Florida jim nabízí příjemné klima po celý rok, rozvinutý terciérní sektor i přijatelné ceny. Zatímco střední věk (medián) byl pro rok 2007 podle údajů statistického úřadu ve Spojených státech 36,6 let, na Floridě dosahoval 39,9 let a stále se zvyšuje (pro srovnání – střední věk v Kalifornii je pouhých 34,7 let, zásluhou mj. hlavně hispánské imigrace). V některých okresech dosahuje extrémních hodnot – například v okrese Charlotte je to 51,5 let, v Sarasotě 49,9 let, v okrese Citrus 49,7 let. Po celém území státu jsou rozmístěny tzv. „důchodcovské komunity“, což jsou někdy celá města vybavená tak, aby co nejvíce splňovala požadavky starších obyvatel. Popularitu tohoto fenoménu v USA dokládá fakt, že existují katalogy těchto míst s popisem jejich výhod, aby si mohl každý co nejlépe vybrat. Tím se jejich popularita znásobuje. Ale zatímco v některých státech je těchto komunit jen několik a lokalizují se například jen v atraktivní pobřežní části, na Floridě jsou velmi různorodé a rozkládají se od Key Westu na úplném jihu přes vnitrozemí až na sever k Tallahassee.

Specifikem Floridy je, že ačkoli zde žije velký podíl staršího obyvatelstva, odlišuje se od ostatních států se starším obyvatelstvem. V jiných částech USA totiž platí, že oblasti s vysokým podílem seniorů jsou spíše chudší venkovské periferní okresy a velká část jejich staršího obyvatelstva v nich žije od narození. To na Floridu se důchodci aktivně stěhují a navíc se často jedná o bohaté občany.

Tabulka č. 36: Florida – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací

1990 - 2000		2000 - 2007	
Okres	Roční průměr	Okres	Roční průměr
Broward	16 875	Lee	19 094
Palm Beach	14 245	Pasco	17 312
Pasco	6 939	Hillsborough	13 552
Lake	6 706	Lake	12 948
Lee	6 686	Palm Beach	11 095
Volusia	6 524	Polk	9 922
Brevard	6 458	Marion	9 796
Marion	5 685	Orange	9 278
xxxxx	xxxxx	Gadsden	-8
xxxxx	xxxxx	Gulf	-53
De Soto	-91	DeSoto	-204
Hendry	-140	Hardee	-250
Hardee	-155	Hendry	-353
Monroe	-430	Monroe	-1 254
Duval	-943	Broward	-3 166
Miami-Dade	-26 231	Miami-Dade	-33 224

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Tabulka č. 37 shrnuje údaje o vnitřní migraci pro okresy **Georgie**. Zde nebudou číselné rozdíly tak výrazné, protože Georgii tvoří celkem 159 okresů. Je to téměř třikrát tolik, než kolik okresů má několikanásobně populačně větší Kalifornie. Přesto jsou geografické vzorce vnitřní migrace jasně čitelné.

Všechny nejvíce ziskové okresy jsou bez výjimky součástí pětimilionové MSA Atlanta-Sandy Springs-Marietta. Tato skutečnost svědčí o velké dominanci hlavního města, kterou dokládají i různá další čísla z jiných kapitol. Navíc je tento vzorec, jak vyplývá z porovnání obou intervalů, značně stabilní v čase. Pro Georgii tedy neplatí vzorec, kdy metropole vnitřní migrací ztrácí a získávají města jejího širšího zázemí, i když přitom i Atlantu postihují problémy jako živelný růst, znečištěné ovzduší a chátrání centra (Kassis a Boldt, 2005). Nejvíce rostoucí okresy Gwinnett, Cobb, Henry, Forsyth, Cherokee a další, jsou totiž přímo součástí Atlanty. Přesto existují výjimky, protože nejvíce ztrátový okres DeKalb a od roku 2000 i Fulton se přímo v Atlantě také nacházejí. Naopak, na rozdíl od Floridy, zde obyvatelstvo vnitřní migrací ztrácí okresy středně velkých měst. Ztrátový Richmond je součástí MSA Augusta-Richmond County (0,5 mil. obyv. v r. 2008) při hranicích s Jižní Karolínou, okresy Muscogee a Chattahoochee jsou součástí MSA Columbus, Dougherty je součástí Albany.

Tabulka č. 37: Georgia – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací

1990 - 2000		2000 - 2007	
Okres	Roční průměr	Okres	Roční průměr
Gwinnett	14 232	Gwinnett	11 604
Cobb	8 258	Henry	7 722
Henry	5 081	Forsyth	6 595
Forsyth	5 014	Cherokee	6 342
Cherokee	4 188	Paulding	5 244
Paulding	3 465	Newton	3 967
Coweta	3 198	Douglas	3 506
Fayette	2 816	Coweta	3 081
Clarke	-458	Dougherty	-745
Chattahoochee	-581	Bibb	-790
Chatham	-1 027	Chattahoochee	-937
Liberty	-1 136	Liberty	-1 105
Dougherty	-1 159	Muscogee	-1 163
Muscogee	-1 756	Richmond	-1 506
Richmond	-1 899	Fulton	-2 037
DeKalb	-3 133	DeKalb	-9 150

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Atlanta je tudíž skutečně velmi dominantní, což je patrné i z toho, že druhá největší MSA Augusta-Richmond County má jen desetinu obyvatel MSA Atanty. Otázkou ale zůstává její populační vývoj do budoucna, jelikož v současnosti již Atlanta musí řešit problémy, které ekonomický růst a vysoké zalidnění doprovází. Jde především o nedostatky v dopravě a infrastruktuře. Ty by podle autorů Kassise a Boldta (2005) mohly další růst metropole značně ztížit. A porovnání dvou sledovaných intervalů na menší zisky v novém tisíciletí již ukazuje.

Diferenciaci domácí migrace podle okresů **Severní Karolíny** dokumentuje tabulka č. 38. V případě Severní Karolíny obecně platí, že rostou velká ekonomicky vyspělá města a ztrácejí malá města a venkovské regiony. Nejvíce rostoucí okresy Wake a Mecklenburg jsou přímo centrálními okresy velkoměst a ze všech okresů mají největší počet obyvatel. V tom je tedy Severní Karolína podobná Georgii, naopak se odlišuje od Kalifornie, kde centra měst nejvíce ztrácí. Okres Wake je součástí MSA Raleigh-Cary (1,1 mil. obyv. v r. 2008) a Mecklenburg je součástí MSA Charlotte-Gastonia-Concord (1,7 mil.), přičemž obě tyto oblasti jsou hospodářsky nejvyspělejšími jádry Severní Karolíny. Kromě samotných velkoměst rostou suburbanizací i jejich zázemí. Z tabulky se k tomuto typu řadí okresy Cabarrus, Union a Iredell, které tvoří zázemí oblasti města Charlotte, Brunswick ležící v zázemí MSA Wilmington (centrálním okresem této metropolitní oblasti je rovněž rychle rostoucí New Hanover) a Johnston, který je zázemím pro MSA Raleigh-Cary.

Tabulka č. 38: Severní Karolína – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací

1990 - 2000		2000 - 2007	
Okres	Roční průměr	Okres	Roční průměr
Wake	11 665	Wake	16 097
Mecklenburg	8 619	Mecklenburg	11 845
New Hanover	2 719	Union	6 609
Johnston	2 533	Brunswick	3 524
Union	2 447	New Hanover	3 391
Guilford	2 349	Johnston	3 337
Cabarrus	2 212	Cabarrus	3 114
Iredell	2 110	Iredell	3 107
Montgomery	-78	Vance	-315
Washington	-119	Burke	-385
Halifax	-138	Halifax	-413
Wayne	-234	Lenoir	-557
Craven	-317	Edgecombe	-605
Edgecombe	-501	Robeson	-615
Cumberland	-4 897	Wayne	-790
Onslow	-5 400	Cumberland	-2 408

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Ztrátové okresy se soustřeďují především v severovýchodní části státu, která se dá nazvat obecně spíše venkovskou a útlumovou. Sem spadají např. okresy Edgecombe, Halifax, Craven, Lenoir a Washington. Největšími zdroji imigrantů jsou však okresy Cumberland a Onslow, ve kterých leží největší vojenské základny. Specifikem Severní Karolíny, které ovšem není zachyceno v tabulce, je přítomnost rekreačních okresů při pobřeží na východě a v horách na západě, které jsou, i když charakterem venkovské, migračně ziskové. Analogicky s Floridou přitahují především obyvatele důchodového věku. Těmito okresy jsou hlavně Currituck, Dare a Brunswick při pobřeží a Henderson v podhůří velkého a hojně navštěvovaného NP Great Smoky Mountains s centrem Asheville.

Nejméně zalidněným státem a zároveň státem s nejmenším počtem okresů je ze sledovaných států **Jižní Karolína**. Směry vnitřní migrace naznačuje tabulka č. 39. I v případě Jižní Karolíny platí, že populačně rostou velká města, distribuce zisků vnitřní migrací však není přespříliš koncentrovaná. Okres Lexington je součástí MSA hlavního města Columbia (0,7 mil.), York patří k vnitrozemské MSA Charlotte-Gastonia-Concord, jejíž větší část se nachází v Severní Karolíně. Okres Horry leží také při hranicích se Severní Karolínou, ovšem při pobřeží. Tato oblast, pro kterou jsou typické krásné písčné pláže, je jednou z nejpopulárnějších turistických destinací Spojených států. Je součástí menší MSA Myrtle Beach-North Myrtle Beach-Conway. Zároveň, stejně jako v případě některých přímořských okresů Severní Karolíny, je tento okres typickou destinací pro starší obyvatelstvo, stěhující se za odpočinkem do atraktivních oblastí. Proto vykazuje

velké populační zisky. Další ziskové okresy z tabulky leží převážně také ve větších městech nebo v jejich blízkosti.

Tabulka č. 39: Jižní Karolína – okresy s největšími zisky a ztrátami vnitřní migrací

1990 - 2000		2000 - 2007	
Okres	Roční průměr	Okres	Roční průměr
Lexington	2 978	Horry	6 595
Horry	2 966	York	5 086
York	2 001	Greenville	3 561
Greenville	1 928	Dorchester	3 153
Beaufort	1 495	Richland	3 037
Spartanburg	1 472	Beaufort	2 470
Anderson	1 344	Lexington	2 290
Pickens	1 068	Charleston	2 052
Orangeburg	-115	Darlington	-213
Bamberg	-134	Saluda	-214
Marlboro	-138	Union	-252
Williamsburg	-168	Chester	-302
Richland	-185	Williamsburg	-333
Berkeley	-278	Marion	-361
Sumter	-564	Orangeburg	-534
Charleston	-3 498	Sumter	-740

Zdroj: US Census Bureau. www.census.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Ziskové a ztrátové okresy jsou však v Jižní Karolíně více proměnlivé než v ostatních sledovaných státech. V 90. letech totiž byly ve ztrátách i okresy Charleston a Richland, které podle údajů pro druhý interval vykazují naopak poměrně vysoké zisky. Jsou to jádrové oblasti měst Charleston a Columbia. Tato skutečnost ukazuje, že urbanizace v Jižní Karolíně nadále pokračuje a ještě nedosáhla svého vrcholu. Ze všech sledovaných států je zde zatím nejnižší. Sumter je okres stejnojmenné MSA, ležící v blízkosti MSA Columbia, v jejíž prospěch pravděpodobně ztrácí obyvatelstvo. Dalšími ztrátovými okresy jsou typické venkovské okresy Williamburg a Marion s nízkými příjmy na obyvatele.

Závěrem

V této kapitole jsem se snažila charakterizovat populační dynamiku sledovaných států. Všechny rostou nadprůměrným až rekordním tempem a přibývá v nich tak velké množství nových obyvatel. Jako hlavní diferencující ukazatel jsem analyzovala vnitřní migraci, protože se domnívám, že ze všech populačních komponent nejlépe odhaluje, jak je který stát pro obyvatele „přitažlivý“. V tomto ukazateli je patrný jasný rozdíl mezi

Kalifornií a státy Východního Sunbeltu. Kalifornie zažívá v absolutních číslech největší ztráty (od roku 2000 vykazuje větší ztráty pouze stát New York), ve státech Východního Sunbeltu, především na Floridě, v Georgii a Severní Karolíně, přibývá naopak domácí migrací největší počty obyvatel.

Pro lepší poznání těchto migračních proudů jsem analyzovala data za okresy, která odhalují, jak je vnitřní migrace diferencována na mikroregionální úrovni v rámci každého státu. I vzorce vnitrostátních směrů jsou mezi jednotlivými státy různé, přičemž největší rozdíly jsou opět patrné mezi Kalifornií a ostatními státy. V Kalifornii nejvíce ztrácí několikamilionové aglomerace při pobřeží. Na Floridě také ztrácí centrální okres největší MSA, celkově je ale ve ztrátách pouze malý počet okresů a jiná velkoměsta tedy získávají. V Georgii se jasně projevuje Atlanta nejen jako dominantní ekonomické jádro, ale i jako populační magnet. V případě Severní i Jižní Karolíny rostou domácí migrací vesměs velká města, atraktivní jsou ovšem i některé okresy při pobřeží, které součástí žádné velké MSA ale nejsou.

Distribucí cizinců jsem se stručně zabývala v kapitole č. 2.2.1 a není cílem práce toto téma více rozebírat. Jen bych uvedla, že všechny sledované státy získávají zahraniční migrací velké množství obyvatel, vzorce této migrace se však od domácí migrace značně liší. Například Frey (2004) soudí, že zatímco vnitřní migrace má především pragmatické důvody, příchozí ze zahraničí mají tendenci vyhledávat takové destinace, kde již existují jim příbuzné komunity, které jim budou minimálně v začátcích nápomocné. Imigranti ze zahraničí se tak nejvíce soustřeďují do tradičních vstupních bran, mezi které z našich oblastí patří Kalifornie a Florida. Státy touto migrací získávají jak žádané kvalifikované pracovní síly např. z Asie (zejména Kalifornie), tak nevzdělané obyvatelstvo, které vytváří značné požadavky na sociální systém. Charakter vnitřní migrace je ovšem jiný. Migranti v rámci Unie jsou obecně mladší, vzdělanější a motivovanější lidé s větším sklonem k riskování než běžná populace (Frey 2002). Bývají to tedy často kreativní jedinci, kteří jsou pro ekonomiku svého státu prospěšní. Druhou skupinou jsou většinou bohatí lidé důchodového věku, kteří se na stáří stěhují do environmentálně atraktivních oblastí, nabízejících seniorům prvotřídní služby, které si mohou finančně dovolit.

Tabulka č. 4 v kapitole č. 2.2.1 naznačuje, že je mezinárodní migrace často protikladem migrace domácí, tedy že státy, které přitahují velké množství cizinců, vlastní obyvatelstvo ztrácejí. Toto tvrzení ovšem nelze zobecňovat. Lze soudit, že to platí pro státy s největšími aglomeracemi – Kalifornie (Los Angeles, San Francisco), New York, Illinois (Chicago) aj. Naopak například Florida a Texas přitahují obě skupiny migrantů.

Spíš bych tedy usuzovala, že existuje rozdíl mezi velkými městy a předměstími a obecně platí, že cizinci se koncentrují v centrálních částech velkoměst, která se vyznačují multikulturním prostředím, kdežto vnitřní migrací nejvíce získávají předměstské lokality.

Okres Los Angeles tak od roku 2000 získal čistou mezinárodní migrací téměř 700 tisíc nových obyvatel, na Floridě je s téměř 300 tisíci imigrantů neziskovější okres Miami-Dade /velký počet Kubánců). V Georgii nejvíce získávají okresy Atlanty – DeKalb, Gwinnett a Fulton. V Severní Karolíně to jsou okresy Mecklenburg a Wake, v Jižní Karolíně okres Greenville.

3.5 DALŠÍ EKONOMICKÉ UKAZATELE

Pro lepší charakteristiku ekonomiky a zároveň životní úrovně obyvatel sledovaných států hodnotím ještě další dva sociálně a politicky citlivé ukazatele. Jsou jimi chudoba a nezaměstnanost. Budu je srovnávat na úrovni států a v případě chudoby se také pohledem na nižší mikroregionální úroveň pokusím vymezit v každém státě problémové regiony.

3.5.1 Chudoba

Pro určování chudoby používá americká statistika tzv. *hranice chudoby*. Jedná se o částku v dolarech, která se liší podle velikosti a skladby rodiny nebo podle věku jednotlivce pro ty, kteří v domácnosti nežijí s rodinnými příslušníky nebo žijí sami. Pokud je rodinný příjem nižší než práh chudoby pro danou rodinu, každý člen této rodiny je považován za chudého. Analogicky – pokud je příjem jednotlivce nižší než daný práh chudoby pro jeho věkovou kategorii, podle definice žije v chudobě. Hranice chudoby se samozřejmě v čase mění, proto budu jako výstižný srovnatelný ukazatel používat míru chudoby. Ta udává procento obyvatel, které žije daný rok v chudobě. Jako chudé oblasti se pak nazývají místa, v nichž žije pod hranicí chudoby nejméně 20 % obyvatel.

Jako zdroj dat pro hodnocení na úrovni federace používám tzv. Current Population Survey realizovaný v rámci US Census Bureau, který sleduje odhady chudoby od roku 1980. Pro okresní úroveň používám jako zdroj tzv. „Small Area Income & Poverty Estimates“, který jako jediný zpracovává odhady dat i pro mikroregionální úroveň.

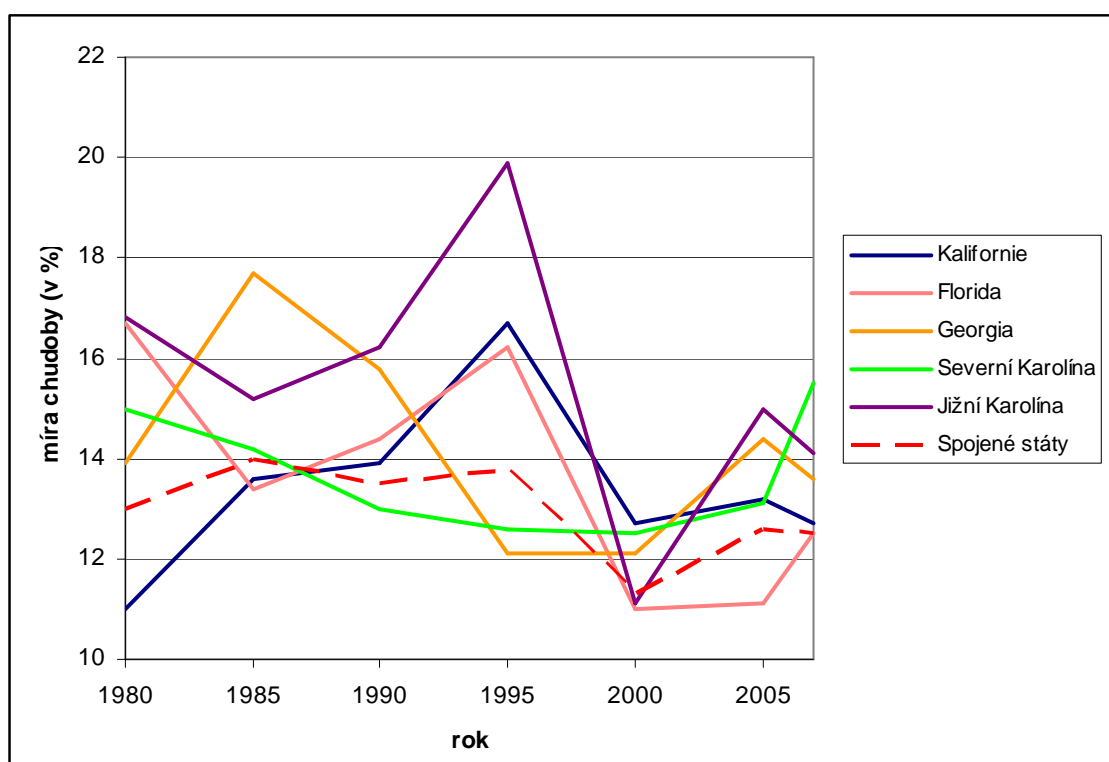
Tabulka č. 40 udává míru chudoby sledovaných států a celých USA pro vybrané roky v intervalu 1980 až 2007, data graficky znázorňuje graf č. 9.

Tabulka č. 40: Obyvatelstvo pod hranicí chudoby sledovaných států mezi lety 1980 a 2007

	Obyvatelstvo pod hranicí chudoby (v %)						
Stát	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007
Kalifornie	11,0	13,6	13,9	16,7	12,7	13,2	12,7
Florida	16,7	13,4	14,4	16,2	11,0	11,1	12,5
Georgia	13,9	17,7	15,8	12,1	12,1	14,4	13,6
Severní Karolína	15,0	14,2	13,0	12,6	12,5	13,1	15,5
Jižní Karolína	16,8	15,2	16,2	19,9	11,1	15,0	14,1
<i>Spojené státy</i>	<i>13,0</i>	<i>14,0</i>	<i>13,5</i>	<i>13,8</i>	<i>11,3</i>	<i>12,6</i>	<i>12,5</i>

Zdroj: US Census Bureau, Poverty. <http://www.census.gov/hhes/www/poverty/poverty.html>;
zpracovala: Z. Lukešová

Graf č. 9: Vývoj podílu obyvatelstva pod hranicí chudoby sledovaných států mezi lety 1980 a 2007

Zdroj: US Census Bureau, Poverty. <http://www.census.gov/hhes/www/poverty/poverty.html>;
zpracovala: Z. Lukešová

Míra chudoby mezi pětiletými intervaly značně kolísá, kolísání je ovšem podle států dosti rozdílné. Sledované státy se mezi sebou nejméně liší kolem roku 2000, nejvíce během 90. let. Poměrně vyrovnaná je křivka pro Spojené státy – v žádném ze sledovaných roků nedosahuje míra chudoby extrémních hodnot a pohybuje se mezi 11 a 14 procenty. V Kalifornii byla míra chudoby v 80. letech vesměs pod celonárodním průměrem, státu se ekonomicky dařilo a příliv imigrantů z Latinské Ameriky, kteří jsou spolu s Afroameričany skupinou s největším zastoupením chudého obyvatelstva, ještě nedosáhl rozměrů 90. let. Od roku 1990 se však míra chudoby v Kalifornii znatelně zvětšuje a v roce 1995 činí již

16,7 procent. Pokud jde o podrobnější údaje, v roce 1993 by žilo v Kalifornii pod hranicí chudoby celých 18,2 % populace. Tento fakt jen dokazuje hospodářské problémy Kalifornie začátkem 90. let a je i důsledkem značné imigrace včetně té ilegální. Koncem 20. století ale dochází ke zmírnění a v roce 2007 byla míra chudoby v Kalifornii jen mírně nad průměrem Unie.

Značné kolísání je patrné i ve východní části Sunbeltu. Nejvyrovnaněji vypadá křivka v případě Severní Karolíny. Od začátku 80. let klesá a tento vývoj trvá i celá 90. léta, kdy ekonomika Severní Karolíny dynamicky roste. Od roku 2000 ovšem míra chudoby začíná narůstat a dostává se přibližně na hodnotu roku 1980. Tento vývoj souvisí se strukturálními změnami, kterými stát prochází ve srovnání s jinými státy dosti pozdě, až přibližně v posledním desetiletí (Graves 2004). V některých regionech upadá dříve dominantní zpracovatelský průmysl, což se projevuje vyšší nezaměstnaností a následnou chudobou.

Poměrně pozitivní je vývoj na Floridě. Stejně jako v případě Kalifornie zde začátkem 90. let docházelo k nárůstu chudoby, hodnoty však byly nižší. Začátkem nového tisíciletí vykazuje navíc Florida ze všech sledovaných států nejnižší hodnoty, a to i pod celonárodním průměrem. Mírný nárůst je patrný v intervalu 2005 – 2007, přesto je konečná hodnota ze všech států stále nejnižší.

Georgia je stát, ve kterém je míra chudoby během celého období nadprůměrná. Chudoba zde dosahovala nejvyšších hodnot přibližně v polovině 80. let a stejně jako v případě Kalifornie byla vysoká i v krátkém období roku 1992 – míra chudoby byla 17,7 procent. Relativně nízké hodnoty jsou patrné v druhé polovině 90. let, od roku 2000 kolísá.

Jižní Karolína vykazuje téměř po všechny sledované roky nejvyšší míru chudoby. Graf ovšem poněkud zkresluje vysoká hodnota v roce 1995, která představovala anomálii, neboť rok předtím byla míra chudoby jen 13,8 %, v roce 1996 dokonce jen 13 procent. V roce 2000 byla chudoba na minimu, poté opět dochází k nárůstu.

Celkově nelze z tohoto vývojového ukazatele na úrovni států vyvodit jednoznačné závěry, neboť podléhá velkému kolísání během let a nevykazuje žádný jednoznačný trend. Lze ovšem tvrdit, že všechny sledované státy, u kterých již byla vícekrát dokázána značná hospodářská dynamika, jsou zároveň státy s nadprůměrně velkými sociálními nerovnostmi. Za jedinou výjimku by se dala považovat Florida, kde je míra chudoby od roku 2000 nižší než průměr USA.

Údaje za okresy do jisté míry korespondují s daty za příjmy počítanými na obyvatele. Nízká míra chudoby je většinou v oblastech s vysokými příjmy a naopak. Tento

poznatek ale nelze úplně zobecňovat a platí více na mikroregionální úrovni než na úrovni států. Pro zajímavost – jádrová oblast hlavního města District of Columbia má ze všech států nejvyšší osobní příjmy na hlavu. Zároveň zde však dosahuje míra chudoby 18 procent, což je po státě Mississippi druhé nejvyšší číslo.

Tabulka č. 41 tedy pro každý stát udává pět okresů s nejnižší a pět okresů s nejvyšší mírou chudoby.

Tabulka č. 41: Okresy s nejnižší a nejvyšší mírou chudoby sledovaných států v roce 2007

Kalifornie	Míra chudoby 2007 (%)	Florida	Míra chudoby 2007 (%)	Georgia	Míra chudoby 2007 (%)	Severní Karolína	Míra chudoby 2007 (%)	Jižní Karolína	Míra chudoby 2007 (%)
Placer	6	St. Johns	6,7	Forsyth	5,2	Union	7,9	Beaufort	10,4
San Mateo	6	Clay	8	Fayette	5,3	Camden	8,3	Berkeley	10,6
Marin	6,8	Sarasota	8,1	Cherokee	6	Wake	8,5	Dorchester	10,7
El Dorado	8,2	Martin	8,5	Columbia	6,8	Dare	9,2	Lexington	10,9
Santa Clara	8,3	Brevard	8,6	Paulding	6,9	Davie	9,3	York	12,1
Modoc	19,6	Calhoun	23,3	Wheeler	31	Tyrrell	25,1	Lee	26,2
Fresno	20	Hardee	24	Clay	31,7	Scotland	25,5	Bamberg	27,4
Imperial	21	Gadsden	25,4	Johnson	31,9	Halifax	25,9	Dillon	27,7
Del Norte	22,3	Jackson	27,3	Terrell	34,5	Bertie	26	Williamsburg	36,3
Tulare	23,2	Hamilton	27,7	Irwin	36,2	Robeson	28,6	Allendale	36,8

Zdroj: US Census Bureau, Poverty. <http://www.census.gov/hhes/www/poverty/poverty.html>;
zpracovala: Z. Lukešová

V Kalifornii vykazuje nejmenší procento obyvatel pod hranicí chudoby okres Placer. Nachází se v zázemí hlavního města Sacramento a částečně zasahuje do jeho bohatých předměstí. Okresy San Mateo, Marin a Santa Clara při sanfranciské zátocce mají zároveň nejvyšší osobní příjmy na obyvatele. Tulare a Fresno jsou zemědělské okresy problémového údolí San Joaquin, Del Norte, Imperial a Modoc leží na kalifornské periferii.

St. Johns a Clay na Floridě jsou bohatou oblastí těžící ze suburbanizace města Jacksonville. Sarasota, okres patřící do MSA Bradenton-Sarasota-Venice, je znám jednou z nejkrásnějších amerických pláží. Ve vztahu k chudobě je zajímavé, že zde ležící stejnojmenné město bylo vyhlášeno „nejpřísnějším místem vůči bezdomovcům“ (www.usatoday.com), neboť je zde absolutně zakázáno jakékoli spaní venku. V okrese Brevard na východě sídlí známé Kennedyho vesmírné středisko a nachází se zde Cape Canaveral. Vysokou míru chudoby naopak vykazují okresy severní Floridy. Jsou to stejné okresy, které mají vesměs i nejnižší ukazatel příjmů na obyvatele.

Kromě okresu Columbia leží všechny okresy Georgie s nejnižší chudobou v MSA hlavního města Atlanty a okresy s vysokou mírou chudoby leží opět v jižní části státu. „Rozmístění chudoby“ tedy logicky koresponduje s „rozmístěním příjmů“. Georgia je ze sledovaných států státem s největším rozpětím tohoto ukazatele.

V Severní Karolíně je nejnižší míra chudoby buď v okresech vyspělých velkých měst, nebo naopak v oblastech při pobřeží, které jsou atraktivní pro movité seniory a soustřeďují se především na služby pro ně. Okres Robeson na jihu státu s nejvyšší mírou chudoby se vyznačuje nízkým podílem bělošského a vysokým podílem (téměř 40 %) indiánského obyvatelstva, které tvoří největší etnickou skupinu tohoto okresu. Okresy Bertie, Halifax a Tyrell jsou spíše venkovskými lokalitami na severovýchodě státu, ovšem nikoliv u oceánu, takže netěží z pobřežního cestovního ruchu.

Jižní Karolína je stát, kde i okresy na prvních místech žebříčku dosahují poměrně vysokého procenta obyvatelstva žijícího v chudobě. Nejnižší hodnoty vykazuje poklidný a malebný Beaufort a dále okresy při vyspělých městech Charleston, Columbia a okres York patřící do severokarolínské MSA Charlotte-Gastonia-Concord. Největší chudoba se soustřeďuje téměř přesně tam, kam i nejnižší příjmy – do vnitrozemského venkova.

Jak jsem se již zmínila, dále se definují tzv. oblasti chudoby. Jedná se o oblasti, ve kterých je míra chudoby vyšší než 20 procent. V počtu těchto oblastí se státy velmi liší a překvapivě dobře si tu vede Kalifornie. Z 58 tamních okresů lze podle definice za chudobné v roce 2007 označit pouze čtyři z nich, což je 7 %. Na Floridě je chudobných okresů 19,5 %, největší zastoupení mají v Georgii, kde je chudobných celkem 44 % okresů. V Severní Karolíně dosahuje tento ukazatel 21 % a v Jižní Karolíně 35 %.

3.5.2 Nezaměstnanost

Sociálně a politicky citlivým ukazatelem problémových regionů je míra nezaměstnanosti. Následující tabulka obsahuje hodnoty států pro sledované roky a uvádí pořadí v rámci celých Spojených států – k roku 1980 a 2007. Jednička zastupuje nejvyšší míru nezaměstnanosti, padesátka nejmenší.

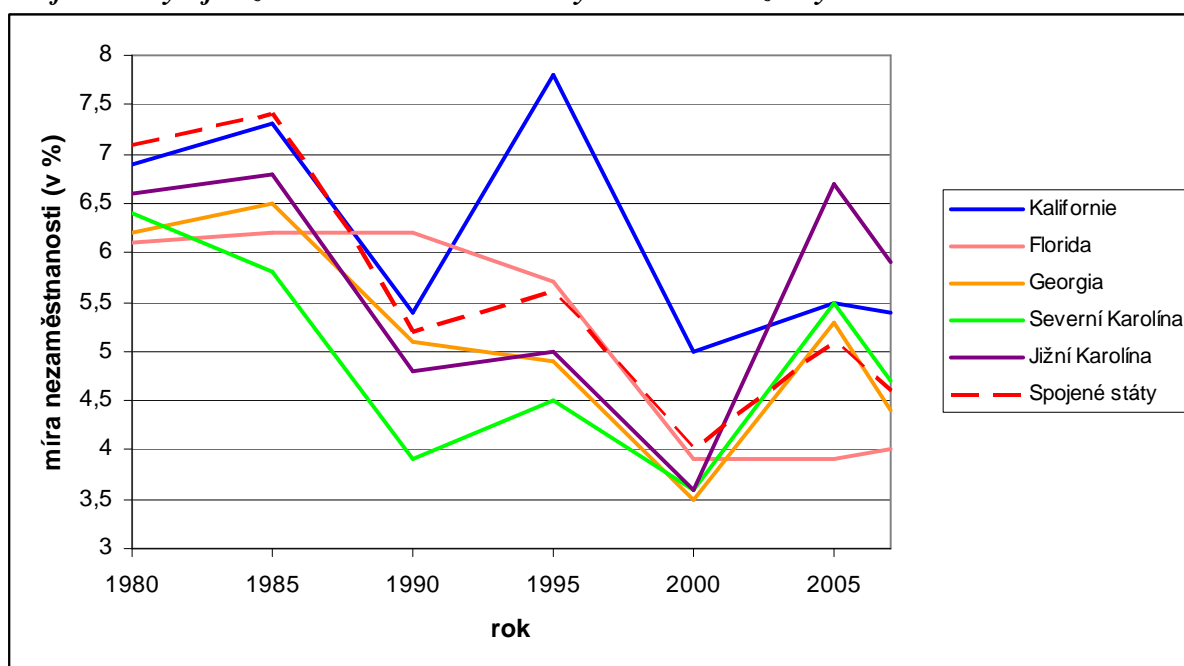
Tabulka č. 42: Míra nezaměstnanosti států pro vybrané roky, pořadí v rámci USA

Stát	Míra nezaměstnanosti (v %)							Pořadí	
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	1980	2007
Kalifornie	6,9	7,3	5,4	7,8	5	5,5	5,4	25	8
Florida	6,1	6,2	6,2	5,7	3,9	3,9	4	36	32
Georgia	6,2	6,5	5,1	4,9	3,5	5,3	4,4	35	27
Severní Karolína	6,4	5,8	3,9	4,5	3,6	5,5	4,7	32	18
Jižní Karolína	6,6	6,8	4,8	5	3,6	6,7	5,9	29	4
Spojené státy	7,1	7,4	5,2	5,6	4	5,1	4,6	xxx	xxx

Zdroj: The 2009 Statistical Abstract, www.census.gov/compendia/statab/; Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov/; zpracovala: Z. Lukešová

Ve všech sledovaných státech se nezaměstnanost mezi roky 1980 a 2007 snížila, více nám ale o rozdílech mezi státy vypoví vztah k průměru USA a změna pořadí v rámci USA v čase, což je lépe patrné z vývojového grafu č. 10.

Graf č. 10: Vývoj nezaměstnanosti ve sledovaných státech mezi lety 1980 a 2007

Zdroj: The 2009 Statistical Abstract, www.census.gov/compendia/statab/; Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov/; zpracovala: Z. Lukešová

Míra nezaměstnanosti se v jednotlivých státech dosti liší, její vývoj má ovšem některé rysy shodné. Ve všech státech míra nezaměstnanosti klesala do roku 2000, pak je patrný nárůst. Důvodem je, že v roce 2001 postihla Spojené státy ekonomická stagnace a růst nezaměstnanosti je jejím průvodním jevem. Do roku 2007 nezaměstnanost opět mírně klesla, současný vývoj je ovšem značně ovlivněn ekonomickou krizí (viz kapitola č. 3.6).

Nezaměstnanost je ukazatel, podle něhož si Kalifornie dobře nevede. Jak z grafu č. 10 vyplývá, Kalifornie vykazuje téměř po celé období vyšší nezaměstnanost než většina států Východního Sunbeltu a její hodnota je až na první rok vždy nadprůměrná. Navíc si v žebříčku států Unie značně pohoršila. Zatímco v roce 1980 byla vyspělá Kalifornie podle míry nezaměstnanosti až na 25. místě a před ní byla většina států „Heartlandu“ – Ohio, Pennsylvánie, New York, New Jersey, Illinois a další – do roku 2007 téměř všechny tyto státy „předběhla“, nezaměstnanost je zde vyšší a Kalifornie je v roce 2007 již ze všech států USA na osmém místě. Velmi vysoké nezaměstnanosti dosahovala v roce 1995. Tento fakt jen dokazuje hospodářské problémy Kalifornie koncem 20. století a je i výsledkem značné imigrace včetně imigrace ilegální.

Na druhé straně nejvyspělejší státy Východního Sunbeltu (Florida, Georgia) vykazují hodnoty ve vztahu k Unii podprůměrné jak v roce 1980, tak v roce 2007. Nízké hodnoty v případě Floridy mohou souviset s její velkou orientací na služby, neboť služby dokáží pohltit velké množství pracovní síly. Přesto je i zde patrné mírné relativní zhoršení vzhledem k ostatním státům. Toto platí ještě více v případě Severní, ale hlavně Jižní Karolíny.

Velký posun v případě Severní Karolíny (z 32. na 18. místo) má souvislost právě s ekonomickou stagnací v roce 2001. Zhoršující se ekonomická situace nezastavila příliv migrantů do státu, a tak populační růst předstihl schopnost hospodářství vytvářet pracovní místa. Tato nerovnováha způsobila zvýšení nezaměstnanosti (Graves 2004). Jižní Karolína byla v roce 1980 až v druhé lepší polovině, v roce 2007 ovšem vykazovala čtvrtou nejvyšší míru nezaměstnanosti. Předpokládám, že důvody budou podobné jako u Severní Karolíny, neboť i Jižní Karolína nadprůměrně rychle populačně roste. Navíc mají oba státy specifickou ekonomickou strukturu s velkou váhou zpracovatelského průmyslu, který byl kombinací globálních, národních a místních sil postižen nejvíc.

I přesto ovšem platí, že Kalifornie vykazuje horší hodnoty než Východní Sunbelt jako celek. Pokud tedy budeme brát míru nezaměstnanosti jako ukazatel hospodářských problémů, vychází z tohoto srovnání států modelových oblastí lépe Florida, Georgia a Severní Karolína. Nutno ovšem dodat, že rozdíly mezi státy nedosahují nijak extrémních hodnot.

3.6 STÁTY ZA SOUČASNÉ EKONOMICKÉ KRIZE

Tato diplomová práce se zabývá srovnáním socioekonomického vývoje vybraných států USA za použití několika ukazatelů, a to v časovém intervalu 1980 až 2007. Spodní hranice časového intervalu byla zvolena především z důvodu srovnatelnosti s jinými pracemi k tématice regionální geografie Severní Ameriky vypracovanými na naší katedře, horní z důvodu dostupnosti dat. Horní hranicí je tedy rok 2007, protože pro tento rok jsou data pro všechny v mé práci používané ukazatele kompletní a veřejně přístupné. Když už ovšem píše práci týkající se vývoje ekonomiky Spojených států, byť je sledované období omezené, nemohu úplně pominout vývoj v poslední době, protože v ní došlo k fundamentální změně jeho trendu, jež má nejen celoamerický, avšak, což je zejména významné, globální rozměr.

Ekonomická krize konce první dekády nového tisíciletí je aktuální téma a ve Spojených státech dvojnásob, neboť právě zde započala. Ve své práci jsem se této problematice zatím spíše vyhýbala, protože na jedné straně je taková analýza nad časové vymezení tématu, zaměření a určení práce, na druhé straně se domnívám, že procesy takového rozsahu a dopadů lze nejlépe hodnotit až zpětně, tj. s odstupem. O nezbytně nutné ekonomické erudici ani nemluvě. Přesto se chci ovšem na základě dostupných dat pokusit alespoň stručně nastínit, jak se zatím tato krize projevuje ve sledovaných státech a dát tento vývoj do kontextu celých Spojených států.

Podle National Bureau of Economic Research (www.nber.org), americké neziskové organizace zabývající se ekonomickým výzkumem, tato nová zprvu „jen“ finanční recese začala již v prosinci roku 2007 a stále pokračuje. Podle zpravodajského portálu www.money.cnn.com se tak jedná o nejdelší recesi od krize ve třicátých letech. Za počátek a hlavní příčinu většina zdrojů uvádí rapidní pokles cen bydlení, které v předešlých letech bezprecedentně rostly a byly vyhnány do neudržitelných výšek (tzv. „housing bubble“). Cenami domů a jejich růstem ve sledovaných státech se zabývám v kapitole č. 3.4. Ze sledovaných států se tyto změny na trhu bydlení nejvíce dotkly Kalifornie a Floridy, především jejich velkých metropolitních oblastí, protože právě zde také v 90. letech ceny nejvíce rostly.

Makroekonomickým ukazatelem, který obecně hodnotí ekonomickou aktivitu, je k dispozici již pro rok 2008 a na kterém se, jak se domnívám, ekonomická krize projeví, je hrubý domácí, resp. státní produkt. Je k dispozici zatím aktuálně jen pro státní úroveň, nikoli pro nižší, i tak však ukáže, který ze sledovaných států je postižen krizí více a který

méně. Dále jsem k analýze vybrala nejnovější data o nezaměstnanosti, jež agentura Bureau of Labor Statistics poskytuje až téměř do současnosti.

Tabulka č. 43 udává hrubý státní produkt vybraných států a USA od roku 2005 a meziroční vývoj tohoto ukazatele. Také udává pořadí v rámci USA podle vývoje mezi lety 2007 a 2008, přičemž jednička by představovala stát s největším procentuálním přírůstkem. Jelikož v této kapitole prezentuji nejnovější odhady, které americká statistika neustále zpřesňuje, data pro roky 2005 a 2007 se o něco liší od dat prezentovaných v předchozích kapitolách. Nejde o podstatné změny, proto pro co možná nejpřesnější popis nedávného vývoje užívám tyto nejnovější údaje.

Tabulka č. 43: HSP a vývoj HSP sledovaných států v letech 2005 – 2008

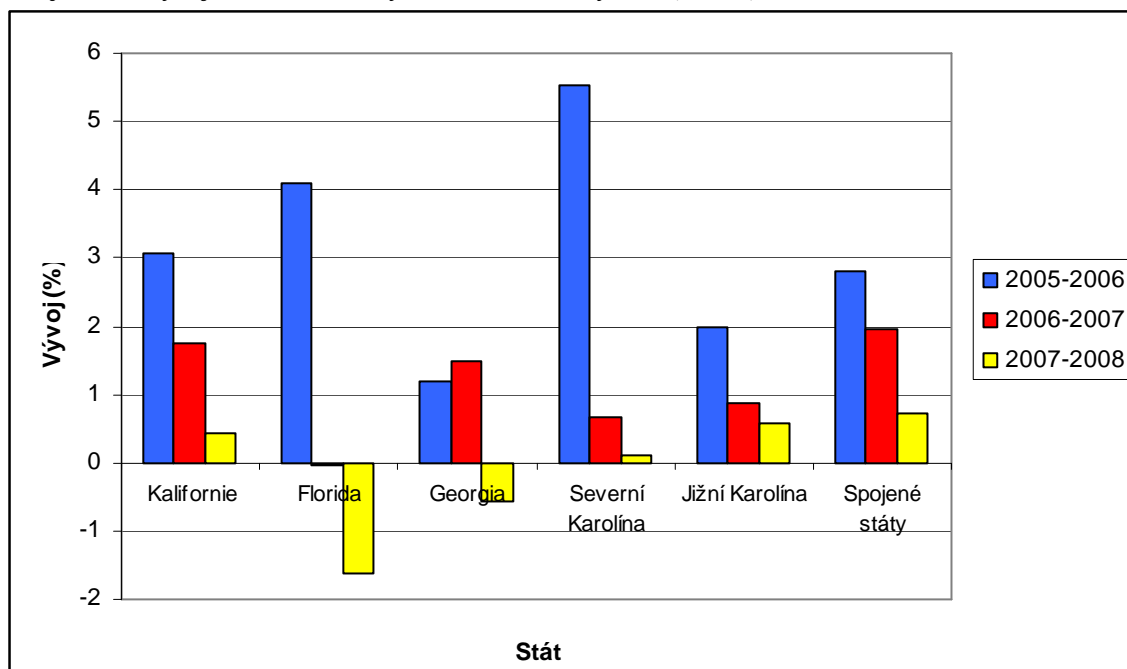
Stát	HSP v cenách 2000 (mil. dolarů)				Vývoj (v %)			Pořadí
	2005	2006	2007	2008	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2007-2008
Kalifornie	1 467 893	1 512 852	1 539 444	1 546 125	3,06	1,76	0,43	35.
Florida	589 349	613 551	613 351	603 462	4,11	-0,03	-1,61	49.
Georgia	322 625	326 469	331 339	329 482	1,19	1,49	-0,56	42.
Severní Karolína	309 743	326 873	329 091	329 418	5,53	0,68	0,10	38.
Jižní Karolína	122 784	125 227	126 316	127 065	1,99	0,87	0,59	33.
Spojené státy	10 912 180	11 218 785	11 439 232	11 523 637	2,81	1,96	0,74	xxx

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Nejnovější údaje ukazují, že stagnace postihla jednotlivé státy značně nerovnoměrně. V celých Spojených státech klesl růst v posledním dostupném intervalu z téměř 2 procent na 0,74 %. Ekonomický růst se zpomalil ve 38 státech Unie a z čísel o pořadí států podle růstu vyplývá, že státy v této práci sledovaných modelových území jsou na tom v porovnání s ostatními relativně hůře. Změny tempa růstu mezi posledními čtyřmi sledovanými lety graficky prezentuje graf č. 11.

Ačkoli se za začátek krize oficiálně považuje až prosinec roku 2007, již v intervalu 2006 – 2007 je u většiny států oproti předchozímu intervalu patrné zpomalení. Zatímco mezi lety 2005 a 2006 rostl HSP Kalifornie, Floridy a Severní Karolíny podstatně rychleji než jaký byl průměr růstu celé Unie, již mezi lety 2006 a 2007 rostl ve všech sledovaných státech podprůměrně. Podprůměrně rychle rostou i v intervalu 2007 – 2008, přičemž Florida a Georgia patří mezi dvanáct států Unie, které vykazují dokonce snížení HSP. U Floridy je patrný velký propad oproti dynamickému růstu předcházejících let a HSP se více než na Floridě snížilo pouze ve dvou státech – v Delaware a na Aljašce.

Graf č. 11: Vývoj HSP sledovaných států mezi lety 2005, 2006, 2007 a 2008

Zdroj: Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov; zpracovala: Z. Lukešová

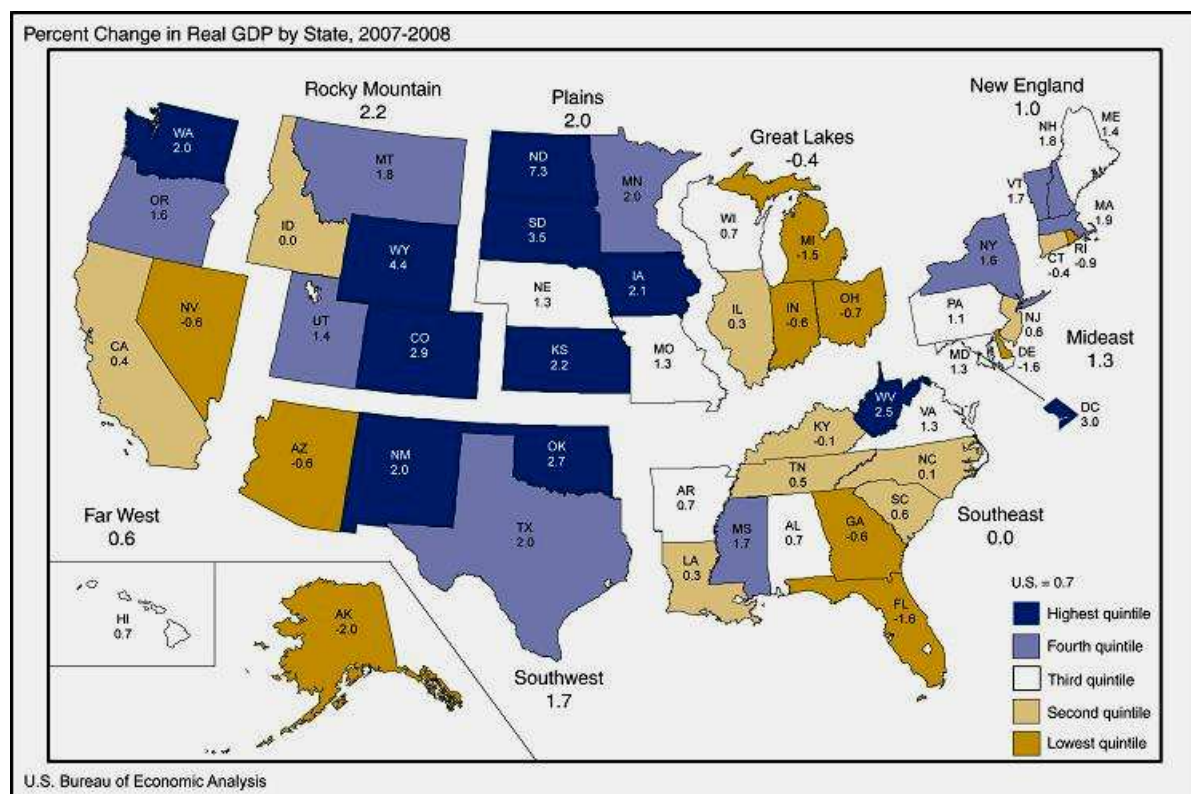
Na to, do jaké míry je stát postižen stagnací, má samozřejmě vliv jeho konkrétní ekonomická struktura. Velký dopad má kolaps trhu s nemovitostmi, který se nejvíce projevil ve státech, kterým v předcházejících letech tento trh naopak přinášel největší prospěch. Není proto tak překvapivé, že největší negativní dopad má na Floridu. Na služby orientovaná Florida z velké části těžila ze své migrační přitažlivosti a výstavba zažívala rozmach. K ekonomickému propadu na Floridě tedy nejvíce přispívá právě úpadek výstavby a dále také stagnace finančnictví (hypotéky), pojišťovnictví a odvětví realitních služeb.

Jak jsem se již zmínila, za počátek krize většina zdrojů uvádí rapidní pokles cen bydlení, které následují po tzv. „housing bubble“. Tím vznikla hypoteční krize, která znamená, jednoduše řečeno, že majitelé domů dluží na hypotečních splátkách bankám o hodně více, než jaká je současná hodnota jejich nemovitosti. Majitel buď nemůže dále splácet a nemovitost je mu zabavena z důvodu nezaplaceného hypotečního dluhu, nebo sám kvůli nevýhodnosti svůj dům prostě opustí. Podle ekonomického serveru www.forbes.com se tato hypoteční krize neúměrně tvrdě dotkla právě Floridy. Deborah Orr zde ve svém článku *America's 25 Weakest Housing Markets* uvádí, že nejvíce postiženými oblastmi jsou města Palm Bay, Miami, Fort Lauderdale a Jacksonville, kde se v současnosti nacházejí tisíce opuštěných domů.

Krise na trhu s bydlením má dopad i na Kalifornii. Stejně jako na Floridě, i zde ke zpomalení růstu HSP nejvíce přispívá propad stavebnictví, finančnictví a pojišťovnictví. Pokles však není tak prudký, neboť růst stále vykazují informační odvětví a profesionální služby. I v Georgii se projevuje propad stavebnictví, nejvíce ztrátovými odvětvím je ale zpracovatelský průmysl. Tento trend však není nový, s klesajícím významem průmyslové výroby se Georgia již nějakou dobu potýká.

Pro lepší představu o rozdílném dopadu krize na jednotlivé státy je vhodné zmínit i vývoj mimo zkoumaná modelová území. Aktuální mapka č. 15., stažená ze stránek Bureau of Economic Analysis, představuje meziroční vývoj HSP v letech 2007 a 2008 pro všechny státy Unie.

Mapka č. 15: Vývoj reálné hodnoty HSP v letech 2007 – 2008

Zdroj: Bureau of Economic Analysis.

http://www.bea.gov/newsreleases/regional/gdp_state/gsp_newsrelease.htm

Jak lze z mapky vyčíst, například Nevada a Arizona, tedy státy, které se v nedávné době profilovaly jako populačně a ekonomicky velmi dynamické, citelně zasáhl stejně jako Floridu propad trhů s nemovitostmi. Patří tak ke dvanácti státům, ve kterých reálná hodnota státního produktu poklesla. Naopak kontrastem jsou dříve nepřiliš dynamické státy rozsáhlého vnitrozemí. Ve většině těchto států roste HSP v intervalu 2007 – 2008

rychleji než je průměr Unie a dokonce rychleji než v předchozím intervalu. Do této skupiny patří například Severní Dakota, Wyoming, Jižní Dakota, Colorado nebo Oklahoma. Tyto zemědělské státy však zvyšují své HSP především vlivem růstu primárního sektoru a těžby, což se nedá považovat za znak vyspělého hospodářství.

Jedním ze závažných průvodních jevů ekonomické krize je prudké zvýšení nezaměstnanosti. Tento jev, patrný celosvětově, má velké sociální dopady. Jak udává tabulka č. 44, nezaměstnanost od roku 2007 podstatně narůstá ve všech sledovaných státech.

Tabulka č. 44: Míra nezaměstnanosti sledovaných států pro roky 2007, 2008 a 2009

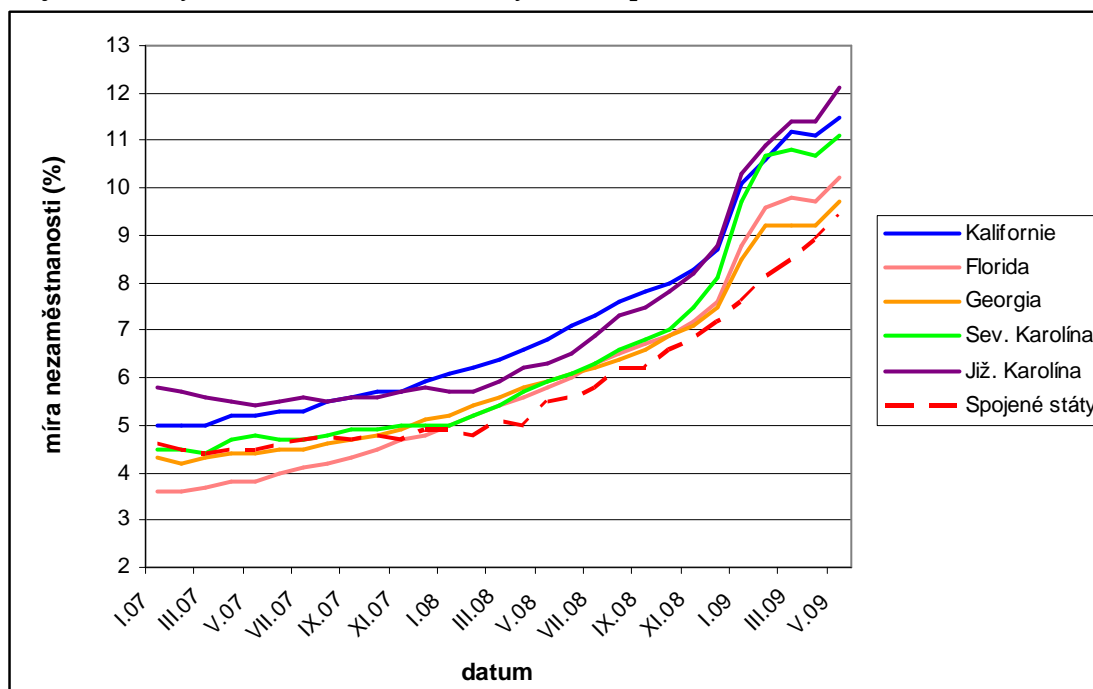
Stát	Nezaměstnanost (v %)			Pořadí		Nárůst (v %)
	2007	2008	2009	2007	2009	2007 - 2009
Kalifornie	5,4	6,8	11,5	8.	5.	6,1
Florida	4,0	5,8	10,2	32.	13.	6,2
Georgia	4,4	5,9	9,7	27.	16.	5,3
Severní Karolína	4,7	5,9	11,1	18.	7.	6,4
Jižní Karolína	5,9	6,3	12,1	4.	3.	6,2
<i>Spojené státy</i>	<i>4,6</i>	<i>5,5</i>	<i>9,4</i>	<i>xxx</i>	<i>xxx</i>	<i>4,8</i>

Zdroj: Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Stejně jako u vývoje HSP, i v případě nezaměstnanosti se zdá, že státy modelových území jsou postiženy více než většina ostatních států. Na žebříčku pořadí, kde jednička znamená nejvyšší míru nezaměstnanosti, si všechny během posledních dvou let pohoršily a vykazují v současnosti nadprůměrnou nezaměstnanost. Jižní Karolína má ze států Unie již třetí nejvyšší míru nezaměstnanosti, Kalifornie pátou. I Florida a Georgia, dříve tradičně v lepší polovině s poměrně nízkými hodnotami, vykazují velké ztráty pracovních míst. Nezaměstnanost se zde tedy zvyšuje rychleji než ve Spojených státech jako celku. K velkému procentuálnímu navýšení došlo i v Severní a Jižní Karolíně, kde vliv krize pravděpodobně znásobil vliv zde stále probíhajících procesů deindustrializace.

Graficky růst nezaměstnanosti prezentuje graf č. 12, který udává podrobné křivky nezaměstnanosti podle měsíců od roku 2007 po nejaktuálnější údaje roku 2009.

Graf č. 12: Míry nezaměstnanosti sledovaných států podle měsíců let 2007 – 2009

Zdroj: Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov; zpracovala: Z. Lukešová

Křivka je pro sledované státy velmi podobná. Je vidět, že se nezaměstnanost během několika málo měsíců dostává ve všech státech až na násobky hodnot začátku roku 2007, přičemž k akceleraci dochází od konce roku 2008. Ještě v září 2008 agentura Reuters (www.reuters.com) psala, že očekávaná míra nezaměstnanosti Kalifornie je v roce 2009 okolo 7,5 procenta. Realita je ovšem jiná, nezaměstnanost zde v květnu 2009 dosahuje 11,5 procent. U všech států modelových území je nárůst prudší než jaký je průměr USA. Florida a Georgia, jejichž nezaměstnanost byla ještě roku 2007 podprůměrná, vykazují dnes již vyšší než průměrné hodnoty. Ostatní státy měly vyšší míru nezaměstnanosti i v roce 2007, jak je však z grafu patrné, procentuální rozdíly se ve vztahu k průměru zvětšují.

V rámci USA jsou však i státy, které mají i v dnešní době nezaměstnanost dosti nízkou. Podobně jako v případě růstu HSP, i nižší nezaměstnanost se soustřeďuje do Velkých rovin Středního severozápadu a některých států Horské oblasti. Například míra nezaměstnanosti Nebraska dosahuje v květnu 2009 pouhých 4,4 procent, což je velmi nízký údaj i v případě, že by neprobíhala žádná krize. Nízká nezaměstnanost je dále v Severní a Jižní Dakotě, Wyomingu, Utahu a dalších. Možným vysvětlením může být to, že tyto převážně venkovské zemědělské státy prozatím nepostihl žádný velký ekonomický a populační „boom“ a nebyly tedy v centru zájmu investorů a realitních spekulantů. Proto na ně ani ekonomická recese nemůže mít tak velký vliv jako na jiné státy.

Mohu tedy shrnout, že podle dynamiky HSP posledních dvou let i podle růstu nezaměstnanosti v tomto období jsou státy modelových území těmi, které ekonomická krize postihla více než většinu ostatních. Pravděpodobně došlo ke kombinaci globálních, národních a lokálních vlivů a tak dříve nejdynamičtější oblasti trpí nejvíce. Další vývoj do budoucna lze jen těžko předpovídat.

4. ZÁVĚR

V předchozích kapitolách jsem se zabývala regionální diferenciací hospodářského vývoje v letech 1980 – 2007 v USA a pak především ve dvou vybraných oblastech – mnou definovaném Kalifornském a Východním Sunbeltu. Analyzovala jsem několik socioekonomických ukazatelů na několika řádovostních úrovních. Nyní bych všechny zjištěné výsledky shrnula.

Ve druhé kapitole, která se věnovala úrovni celých Spojených států, jsem hodnotila vývoj počtu obyvatel, vývoj HDP a HDP na obyvatele (resp. HSP) a vývoj osobních příjmů na obyvatele na úrovni států a státních ekonomických oblastí. Cílem bylo především vytvořit kontext pro moje modelová území. Potvrdilo se, že během vymezeného intervalu došlo u sledovaných ukazatelů na prvních pozicích k výměnám. Na úrovni státních ekonomických oblastí se Jižní Atlantik stal postupně jak nejlidnatější oblastí, tak také oblastí s největším podílem na HDP USA. Na druhé příčce je v současnosti v obou ukazatelích oblast Pacifická, pro potřeby práce je však důležité, že tato oblast vykazovala ještě v roce 1990 největší podíl na HDP, který se od té doby ovšem snižuje. V hodnotách HSP i osobních příjmů na obyvatele je však Kalifornie stále před státy Východního Sunbeltu.

Hlavní kapitolou je kapitola třetí. Ta se věnuje již pouze hlavním částem vybraných oblastí, které z druhé kapitoly vzešly jako hospodářsky a populačně nejdynamičtější (nepočítám-li prozatím populačně i ekonomicky „menší“ Horskou oblast), tj. částem oblasti Pacifické a Jihoatlantské. Velikostně jsem je pro potřeby práce upravila tak, že jsou dle mého mínění srovnatelnější a více odpovídají definicím Sunbeltu. Tyto regiony nazývám Kalifornský a Východní Sunbelt, především se však věnuji již úrovním do obou oblastí zahrnutých států a nižším. Třetí kapitola se skládá z množství podkapitol, které každá hodnotí z určitého pohledu nějaký ukazatel.

Podkapitola o hrubém domácím produktu států modelových území sleduje vývoj HSP a HSP na obyvatele. Kromě státní úrovně se soustředím na úroveň Metropolitních statistických oblastí, čímž diskutuji vnitřní koncentraci ekonomických aktivit a v případě hodnot na obyvatele vnitřní rozdíly v životní úrovni. Dále jsme analyzovala tvorbu HSP podle mnou vymezených skupin odvětví. Tím jsem se snažila dokázat, jak se státy svojí ekonomickou strukturou liší, jaký má který stát v tomto ohledu výhody a nevýhody a v souvislosti se strukturálními změnami jsem pojmenovávala problémy, se kterými se státy potýkaly nebo potýkají.

Zjistila jsem následující: Ačkoli je Kalifornie se všech sledovaných států největší ekonomickou silou (což je s ohledem na její velikost pochopitelné), dynamiku růstu HSP vykazuje již menší. Hodnoty přepočtené na obyvatele si udržuje stále vysoké, i dynamika jejich růstu je však ve srovnání s Východním Sunbeltem nižší. Pro kalifornskou ekonomiku je zásadních několik málo MSA při pobřeží. Největší koncentraci ekonomických aktivit do pěti největších MSA však vykazuje Georgia, což je především zásluhou metropolitní Atlanty. U ostatních států lze vysledovat nižší hodnoty koncentrace. Pomocí HSP na obyvatele na úrovni MSA jsem prokázala největší rozdíly v životní úrovni v případě Kalifornie. Co se odvětvové struktury týká, existují mezi státy podstatné rozdíly. Jejich současná hospodářská struktura má určitou souvislost s minulostí a každý se nachází v odlišné fázi hospodářského vývoje. Zatímco Kalifornie má vyspělou diverzifikovanou ekonomiku s velkým významem progresivních služeb a hightech odvětví, obě Karolíny a v podstatě i Georgia stále procházejí deindustrializací. Florida je v tomto ohledu specifická, neboť nikdy nebyla na průmyslové výrobě příliš závislá a významným sektorem je cestovní ruch, se kterým souvisí široké spektrum odvětví. Ovšem cestovní ruch není jediným zdrojem ekonomického růstu. Florida je významným centrem mezinárodního obchodu a rozvíjí se zde rovněž progresivní odvětví jako biotechnologie, informatika nebo kosmický průmysl (Enterprise Florida 2008).

Obsáhlou podkapitolou je podkapitola 3.3 týkající se osobních příjmů na obyvatele. Tomuto tématu jsem se věnovala především na mikroregionální úrovni a vlastní statistickou analýzou jsem se snažila odhalit zákonitosti vnitřní distribuce tohoto ukazatele v rámci sledovaných států a její geografické vzory. Ze shrnutí několika statistických a grafických metod lze udělat následující závěry: Kalifornie se ukazuje být státem s největšími vnitřními rozdíly v prostorové distribuci bohatství, kde se tyto rozdíly navíc zvětšují. Bohaté okresy nadále rychle rostou, zatímco nejzaostalejší rostou jen pomalu. Florida ze shrnutí všech metod vychází také jako stát s velkou vnitřní diferenciací, rozdíly však nedosahují velikosti rozdílů Kalifornie. Georgii jsem od začátku považovala za stát, který je vnitřně téměř rozdělen na dvě části. Jak ale ze statistických metod vyplynulo, vývoj nasvědčuje tomu, že rozdíly by se měly do budoucna zmenšovat. Naopak u obou Karolín se dá považovat tendence ke konvergenci do roku 2007 za potvrzenou.

Geografické vzory distribuce příjmů na hlavu se mezi lety 1980 a 2007 u některých států proměnily více, u některých méně. V Kalifornii jsou dominantní dvě pobřežní aglomerace, roste ale význam hlavního města Sacramento a jeho širšího zázemí. Problematickým regionem je San Joaquin Valley. Největších osobních příjmů na

obyvatele na Floridě dosahují okresy na jihu poloostrova, přičemž relativně si polepšuje jeho západní část při Mexickém zálivu. V Georgii se okresy s vysokými příjmy soustředí do široké oblasti Atlanty a jejího okolí v obou letech, rostou ale i některá další velká města mimo metropoli. Zaostává však zůstává většina okresů na jihu státu. V Severní Karolíně jsou oba roky okresy s nejvyššími hodnotami soustředěny kolem města Charlotte a také do oblasti nazývané Research Triangle, relativně se však snižuje význam některých okresů širokého průmyslového pásu v regionu Piedmont. V Jižní Karolíně se vysoké příjmy na obyvatele koncentrují hlavně do velkých měst, mezi sledovanými lety se progresivně vyvíjí město Charleston při pobřeží.

Podkapitola 3.4 se zabývá hlavními trendy populačního vývoje vybraných pěti států. Státy se profilují jako progresivně rostoucí již v obecné druhé kapitole. Ověřovala jsem, zda změny v rozmístění populace odpovídají změnám v rozmístění ekonomiky. Jako hlavní diferencující ukazatel jsem analyzovala údaje za vnitřní migraci, a to na úrovni států i okresů. Z grafu č. 7 v této kapitole je nejlépe vidět, jak rozdílné vzorce se mezi Kalifornským a Východním Sunbeltem v tomto ukazateli uplatňují. Kalifornie je od 90. let ve velkých migračních ztrátách domácí migrací. To jistě souvisí se stagnací její ekonomiky počátkem 90. let, kdy se značně snížily státní výdaje a odvětví, která na nich byla závislá, začala upadat. Toto stěhování, samo částečně způsobené ekonomickou situací, má jistě na hospodářství Kalifornie další vliv, neboť proměňuje strukturu „lidského kapitálu“, na jehož kvalitu se obzvlášť v dnešní době klade velký důraz. Naopak všechny státy Východního Sunbeltu získávají vnitřní migrací velké množství nových obyvatel. V této souvislosti jsem také analyzovala ceny bydlení a jejich růst v čase. Tento ukazatel je velmi zajímavý z dnešního pohledu, jelikož bezprecedentní růst těchto cen v podstatě zapříčinil ekonomickou krizi. Na okresní úrovni jsem diskutovala geografické vzorce této migrace.

Dalšími ekonomickými ukazateli, které jsem analyzovala, byla míra chudoby a nezaměstnanost. Důležité mi přijdou z toho důvodu, že na rozdíl od příjmů na obyvatele, které se vztahují k okresům, tedy prostorové jednotce, se chudoba i nezaměstnanost vztahuje přímo k obyvatelstvu, reálně tedy vypovídají o rozdílech mezi lidmi. Samozřejmě platí, že vysoká míra chudoby a nezaměstnanosti je nežádoucí a může být signálním mechanismem špatně se vyvíjející ekonomiky. Státem s největším procentem obyvatelstva pod hranicí chudoby je po většinu intervalu Jižní Karolína. Tento fakt není tolik překvapivý, neboť Jižní Karolína se projevila jako méně vyspělá i v dalších ukazatelích. Za důležité však považuji postupné snižování rozdílů v příjmech na obyvatele na úrovni okresů. Avšak i ostatní státy vykazují spíše nadprůměrná procenta chudoby, lze tedy říci,

že v rámci USA patří ke státům s většími sociálními rozdíly a není přitom patrný žádný podstatný rozdíl mezi Kalifornským a Východním Sunbeltem. Na druhé straně míry nezaměstnanosti dosahují podstatných rozdílů. Vysokých hodnot dosahuje tento ukazatel během celého intervalu 1980 – 2007 hlavně v Kalifornii, což jistě souvisí s vysokou zahraniční imigrací a může ukazovat na hospodářské problémy. Naopak nezaměstnanost Floridy (ale i v dalších státech Východního Sunbeltu) je poměrně nízká. To je zde pravděpodobně způsobeno velkou poptávkou po pracovních silách v rozvinutém obslužném sektoru.

Ačkoli hlavní sledovaný interval končí, stejně jako dostupnost většiny dat, rokem 2007, nemohla jsem pominout aktuální vývoj – věnovala jsem se mu v podkapitole 3.6. Soustředila jsem se na vývoj absolutních hodnot HSP států a opět na nezaměstnanost jakožto průvodní jev ekonomické krize. V případě HSP znamená krize velké změny v do té doby probíhajících trendech. Z grafu č. 11 je patrné, že největší stagnací jsou postiženy Florida a Georgia, tedy státy do té doby nejvíce rostoucí. Hodnota růstu HSP ostatních sledovaných států je však také pod průměrem USA. Nezaměstnanost rapidně vzrostla také ve všech státech, přičemž kromě Jižní Karolíny dosahuje nejvyšších hodnot v Kalifornii. I ostatní tři státy si však relativně ke zbytku USA pohoršily, zdá se tedy, jako by státy modelových území byly krizí zasaženy více než většina ostatních států.

K tématu jsem přistupovala s cílem prokázat, že státy Východního Sunbeltu svojí ekonomickou dynamikou předechnaly Kalifornii. Kdybych měla všechny dílčí výsledky analýzy celkově shrnout, je skutečně patrné, že dle některých ukazatelů Kalifornie svou dominanci ztrácí. HSP se ve sledovaném intervalu vyvíjí pomaleji než u států Východního Sunbeltu. Florida, Georgia a Severní Karolína svůj podíl na celkovém HDP Unie zvyšují, zatímco podíl Kalifornie během 90. let, v souvislosti s ekonomickou recesí, prudce klesal. Hodnoty HSP na obyvatele jsou však v Kalifornii zatím stále vyšší a naopak Georgia a Florida, i přes rapidní ekonomickou dynamiku, vykazují hodnoty kolem průměru.

Změnu ve vnímání států veřejností dobře vystihují migrační charakteristiky. Státy Východního Sunbeltu, na rozdíl od Kalifornie, stále přitahují nové obyvatele z ostatních částí USA, což je určitě pozitivní, neboť je oprávněné se domnívat, že regiony, přitažlivé pro migranty, ekonomicky prosperují (Frey 2002). Migranti v rámci Unie jsou obecně mladší, vzdělanější lidé s větším sklonem k riskování a motivovanější než běžná populace (Frey 2002), bývají to tedy často kreativní jedinci, kteří jsou pro ekonomiku svého státu prospěšní. Druhou skupinou jsou většinou bohatí lidé důchodového věku, kteří se na stáří

stěhují do environmentálně atraktivních oblastí, nabízejících prvotřídní služby, které si mohou finančně dovolit. Státy Východního Sunbeltu přitahují obě tyto skupiny.

Naopak lidé z Kalifornie odcházejí, a to až už do ostatních částí Pacifické oblasti a do přilehlé oblasti Horské, tak i často přímo do států Východního Sunbeltu. V této souvislosti jsme analyzovala ceny bydlení a ukázalo se, že v Kalifornii je ze všech států Unie bydlení úplně nejdražší. Zahraniční migrace se týká obou oblastí. V Kalifornii není ovšem vyvážena migrací vnitřní, a tak zde stále roste vliv hispánského obyvatelstva. V roce 2000 byl dokonce podíl cizinců usídlených v Kalifornii vůbec poprvé větší než podíl obyvatel z jiných států USA. I když Kalifornie získává zahraniční migrací spoustu kvalifikovaných pracovních sil hlavně z Asie, převládá migrace z Latinské Ameriky a v tom především z přilehlého Mexika, kde nejsou lidské zdroje (pracovní síly) tak kvalitní. Navíc je nemožné monitorovat ilegální přistěhovalce, kterých je zde pravděpodobně hodně. Dá se předpokládat, že etnické složení populace Kalifornie se bude měnit i do budoucna a je otázkou, jaký vliv budou tyto změny na ekonomiku mít. Otázka imigrace je sociálně a politicky ožehavé téma. Přináší s sebou klady (obohacení společnosti o nové kulturní prvky) i zápory (chudinské čtvrti, nezaměstnanost, zátěž sociálního systému), rozhodně však ovlivňuje kvalitu lidských zdrojů, která má v dnešní době obzvlášť velký význam.

Dalším negativem Kalifornie jsou velké rozdíly v geografické distribuci osobních příjmů, přičemž jsem zjistila, že se zde tyto rozdíly, na rozdíl od většiny států Východního Sunbeltu, nadále zvětšují. Ekonomika je silně koncentrovaná do pobřežních aglomerací a velkým kontrastem je například oblast San Joaquin Valley ve vnitrozemí, která se potýká s řadou problémů. Kalifornie rovněž vykazuje dlouhodobě vyšší nezaměstnanost než většina států Východního Sunbeltu.

Jelikož by však Kalifornie, kdyby byla samostatným státem, byla velikostí svého hospodářství celosvětově na sedmém až desátém místě a je tedy stále ekonomickým gigantem, srovnávat s ostatními státy Unie ji lze pouze relativně. Právě z důvodu lepší srovnatelnosti jsem vymezila Východní Sunbelt a dokázala jsem, že ten se jí svojí ekonomickou silou již téměř vyrovná. Je však třeba dodat, že i uvnitř tohoto modelového území se nacházejí oblasti ekonomicky zaostalejší (např. Jižní Karolína jako celek). Dřívější tradiční Jih se však skutečně rychle mění a řekla bych, že celá oblast Jižního Atlantiku má před sebou dobré perspektivy dalšího rozvoje, i když v některých částech je ještě nutné dokončit restrukturalizaci.

Impulem rychlého rozvoje Kalifornie byla z velké míry lokalizace důležitých odvětví, která podnítila prudký hospodářský vývoj tohoto státu. Začátkem 90. let však Kalifornie pocítila stagnaci, neboť po konci studené války se vládní výdaje rapidně snížily a podporovaná odvětví (kosmický a letecký průmysl) postihl útlum. Sice Kalifornie nadále dominuje ve vyspělých high-tech technologiích, její význam se ale již relativně snižuje s tím, jak se tato odvětví rychle rozšiřují i jinde (např. Research Triangle v Severní Karolíně, rovněž Florida vykazuje vyspělou základnu progresivních technologií a služeb). Navíc platí, že pro místa, která vzkvétají v jednom období, je složité se přizpůsobit organizačním a kulturním vzorcům nové doby (Florida 2001) a „úspěch“ se postupem času přesouvá do nových míst. V dnešní době se stále větší důraz klade na celkovou „kvalitu života“, tedy i na kvalitní životní prostředí, bezpečnost a dostupnost různých sportovních a jiných zařízení, ve kterých se dá trávit volný čas. Toto přelidněné kalifornské metropole nesplňují a naopak v tom mají výhodu státy Východního Sunbeltu a dnes i například Horská oblast, čemuž odpovídá její prudký populační a ekonomický růst.

Stinné stránky ovšem mají i státy Východního Sunbeltu. Především Jižní Karolína je v kontextu Spojených států ještě spíše zaostalá, i když její HSP ve sledovaném období rychle roste. Stále je však státem s poměrně vysokou mírou chudoby a nezaměstnanosti a s nízkými hodnoty HSP a osobních příjmů na obyvatele. Rovněž masivní populační růst těchto států není úplně neproblematický. Sice většinou platí, že státy s kladným saldem vnitřní migrace ekonomicky prosperují, například během krizí však může dojít k situaci, kdy zhoršující se ekonomická situace příchod migrantů nezastaví. Pak by populační růst předčil schopnost ekonomiky vytvářet pracovní místa a tato nerovnováha by měla za následek další zvýšení nezaměstnanosti.

Jak se mi tedy podařilo naplnit cíle práce a zodpovědět na výzkumné otázky? Hlavním cílem práce bylo charakterizovat a pokusit se objasnit rozdíly mezi sledovanými oblastmi, tedy tyto regiony na základě statistických dat a zjištěných faktů srovnávat, a dále pokusit se nalézt příčiny přesunu ekonomického růstu do oblasti Jižního Atlantiku (v mém pojetí zúženém). Dalším cílem práce bylo zkoumané ukazatele hodnotit i na nižší než makroregionální a státní úrovni, čímž odhaluji regionální variabilitu uvnitř států a její změnu v čase. Snažila jsem se tedy odhalit tendence regionálního vývoje uvnitř států. Dále jsem z ohledem na současný vývoj analyzovala dostupná aktuální data. Těmto zadáním se věnuje celá rozsáhlá třetí kapitola, rozdělená do šesti tématických podkapitol. Všechna

analyzovaná data jsem zpracovala do přehledných tabulek, vytvořila mapky a grafy. Po každé kapitole následuje shrnutí hlavních výsledků, souhrn těchto výsledků uvádím výše.

Výzkumné otázky navazují na cíle práce. Vývojem distribuce bohatství se zabývá více méně celá práce, kapitola druhá stručně zkoumá distribuci v rámci celých USA, kapitola třetí se podrobně soustředí na dvě modelová území. Odpověď na to, jak tedy tento vývoj probíhal, se nachází především v početných tabulkách. To, že skutečně dochází k přesunu ekonomického růstu do oblasti Jižního Atlantiku, se potvrdilo. Příčiny jsou diskutovány v rámci třetí kapitoly, stejně jako důvody, proč Kalifornie svoji pozici oslabuje. Distribucí bohatství uvnitř států, změnami této distribuce a jejími geografickými vzory se zabývá kapitola 3.3, kde je rovněž zodpovězena otázka, který ze sledovaných států vykazuje největší nerovnoměrnosti v rozložení příjmů. Souvislost ekonomického růstu s migrací je probrána v kapitole 3.4.

Co se týká Floridy jakožto „státu seniorů“ a její hospodářské úspěšnosti, Florida se skutečně odlišuje od jiných států se starší populací. Většinou se udává, že státy se starší populací bývají ty, ve kterých žije velké procento jejich obyvatel již od narození, nejsou migračně přitažlivé a takovéto státy většinou ekonomicky stagnují. Toto však v případě Floridy neplatí. Starší obyvatelé Floridy nejsou z velké části „usedlíci“, ale přistěhovali se sem postupem času. Často jde o movité občany původem ze států Severu, vyhledávající prvotřídní služby a bohaté vyžití. A tak na Floridě platí, že okresy s velkým podílem seniorů patří k těm s nejvyššími osobními příjmy na obyvatele.

Vlivem ekonomické krize na sledované státy se zabývá kapitola 3.6. Problematiku ovšem pojímá pouze omezeně, neboť hodnocení dopadů krize na hospodářství bude lépe možné až s větším časovým odstupem. Prozatím je toto téma ještě příliš aktuální, nadto je jasné, že tato otázka směřuje spíše do řad ekonomů než geografů.

Domnívám se proto, že cíle mé práce jsem splnila. U práce tohoto typu musí samozřejmě docházet k určitému zjednodušení a i výběr zkoumaných ukazatelů je pouze omezený. Téma by možná vyžadovalo další detailnější výzkum a to i s větším časovým odstupem. Přesto si myslím, že tato práce může být užitečným východiskem k dalšímu zkoumání její tematiky.

5. PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Beaufort Regional Chamber of Commerce. www.beaufortsc.org

Bureau of Economic Analysis. www.bea.gov

Bureau of Labor Statistics. www.bls.gov

Columbia Encyclopedia, Sixth Edition, 2008. www.encyclopedia.com

Florida Trend. www.floridatrend.com

National Bureau of Economic Research. www.nber.org

Office of Management and Budget. www.whitehouse.gov/omb

Small Area Income & Poverty Estimates. <http://www.census.gov/did/www/saipe/>

State of Florida Information Portal. <http://www.stateofflorida.com>

2009 Statistical Abstract. <http://www.census.gov/compendia/statab/>

US Census Bureau. www.census.gov

Literatura

BAAR, V. (1994): Anglosaská Severní Amerika. Ateliér Milata, Ostrava, 193 s.

BERNAT, G. A. (2001): Convergence in State Per Capita Personal Income, 1950 – 99. Survey of Current Business. www.bea.gov Staženo 14.4. 2009

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje. Karolinum, Praha, 211 s.

BURGHARDT, A. F. (1972): Income Density in the United States. Annals of the Association of American Geographers, 62, č. 3, s. 455-460.

COLLINS, R. L., SMITH, W. J. (2004): Distribution of Per Capita Income in Georgia 1969 – 2000. Georgia State University. Report No. 95. <http://aysps.gsu.edu/report95.pdf>. Staženo 5.4. 2009

COWAN, T. (2005): California's San Joaquin: Region in Transition. <http://www.centralvalleybusinesstimes.com/links/CRS%20San%20Joaquin%20Valley%20Report.pdf>. Staženo 10.5. 2009

ENTERPRISE FLORIDA (2008): Beyond the Headlines: Florida's Economy in Perspective. www.eflorida.com Staženo 18.5. 2009

ETTLINGER, N. (1991): The Roots of Competitive Advantage in California and Japan. Annals of the Association of American Geographers, 81, č. 3, s. 391-407.

FISHE, R. P. H. (2001): Impact of International Services on Florida's Economy. <http://www.sitrends.org/images/articles/Fishe-ImpactofservicesonFlorida.pdf>. Staženo 15.5.2006

- FLORIDA, R. (2001): The Rise of the Creative Class.
<http://www.washingtonmonthly.com/features/2001/0205.florida.html>. Staženo 7.4.2006
- FLORIDA, R. (2002): The Economic Geography of Talent. *Annals of the Association of American Geographers*, 92, č. 4, 743-755.
- FLORIDA, R. (2003): The New American Dream.
<http://washingtonmonthly.com/features/2003/0303.florida.html>. Staženo 7.4.2006
- FRANCESE, P. (2003): Top Trends for 2003. *American Demographic*, 24, č. 11, s. 48 - 51.
- FREY, W. H. (2002): Migration swings. *American Demographic*, 24, č. 2, s. 18 – 21.
- FREY, W. H. (2004): Zooming it on Diversity. *American Demographics*,
www.demographics.com
- GALLAWAY, L., VEDDER, R. (1996): Expanding Economic Opportunity.
<http://www.house.gov/jec/growth/expand2/expand2.htm>. Staženo 2.4.2006
- GARDNER, P. a kol. (2002): Encyklopedie Zeměpis světa. Columbus, spol. s r. o., Praha, 512 s.
- GRAVES, W. (2004): NC Economy. Dept. of Geography and Earth Sciences, The University of North Carolina at Charlotte, www.ncatlasrevisited.org. Staženo 13.5. 2009
- ISIDORE, Ch. (2008): It's official: Recession since December 07. www.cnnmoney.com
 Staženo 20.6. 2009
- JELEČEK, L., BAŘTIPÁNOVÁ, Z. (2005): Změny socioekonomické a regionální geografie USA a Kanady na konci 20. století. KSGGR PřF UK, Praha, 16 s.
- JOHNSON, K. P., KORT, J. R. (2004): 2004 Redefinition of the BEA Economic Areas.
www.bea.gov Staženo 4.2. 2009
- KANE, R. (2001): Investigating Convergence of the U.S. Regions: A Time-Series Analysis. www.bea.gov Staženo 10.4. 2009
- KASSIS, M. M., BOLDT, D. (2005): A Historical Perspective of Georgia's Economy. Georgia State University. Report No. 100 <http://aysps.gsu.edu/frc/files/report100.pdf>.
 Staženo 5.4. 2009
- LUKEŠOVÁ, Z. (2006): Srovnání socioekonomického vývoje Pacifické a Jihoatlantské SEA v letech 1980 – 2004: hledání příčin změn jejich postavení v ekonomice USA. UK v Praze, PřF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 71 s.
- MALONE, N. a kol. (2003): The Foreign-Born Population: 2000. www.census.gov
- McKNIGHT, T. L. (2001): Regional Geography of the United States and Canada. Third Edition, Prentice Hall, New Jersey, 525 s.
- MEINIG, D. W. (2004): The Shaping of America, Volume 4: Global America 1915 – 2000. Yale University. 467 s.
- ORR, D. (2009): America's 25 Weakest Housing Markets. www.forbes.com Staženo 8.7. 2009
- OTTAVIANO, G., PERI, G. (2006): The economic Value of Cultural Diversity: Evidence from US Cities. *Journal of Economic Geography*, 6, 9-44.

- PERRY, M. J. (2003): State to State Migration Flows: 1995 to 2000. US Census Bureau. www.census.gov Staženo 12.1. 2009
- PERRY, M. J. (2006): Domestic Net Migration in the United States: 2000 to 2004. US Census Bureau. www.census.gov Staženo 12.1. 2009
- PURVIS, T. L. (2002): Encyklopedie dějin USA. Ivo Železný, Praha, 575 s.
- REUTERS (24.9. 2008): California's Economy Seen Getting Worse. www.reuters.com Staženo 10.7. 2009
- RYDVALOVÁ, Z. (2001): Regionální diferenciace hospodářského a populačního vývoje v USA v 80. a 90. letech 20. století. Magisterská práce. KSGRR PřF UK, Praha, 172 s.
- RYDVALOVÁ, Z. (2002): Hlavní trendy populačního a ekonomického vývoje Spojených států amerických na konci 20. století. Geografické rozhledy, 12, 2002/2003, č. 2, s. I–IV.
- SCHMIDLEY, D. (2001): Profile of the Foreign Born Population in the United States. Special Report. US Census Bureau. www.census.gov
- THOMAN, R. S. (1978): The United States and Canada. Columbus OH, 472 s.
- USA TODAY (13.1. 2006): Sarasota, Florida Names Meanest City for Homeless. www.usatoday.com Staženo 20.6. 2009
- WOODRUFF, C. H. a kol. (2007): Gross Domestic Product by State. Advance Estimates for 2006 and Revised Estimates for 2003 – 2005. Survey of Current Business. www.bea.gov
- ZVÁRA, K. (2003): Biostatistika. UK v Praze – Nakladatelství Karolinum, Praha, 214 s.

SEZNAM ZKRATEK

BEA – Bureau of Economic Analysis

CA – Kalifornie

CSA – Combined Statistical Area

FL – Florida

GA – Georgia

HDP – Hrubá domácí produkt

HSP – Hrubý státní produkt

MSA – Metropolitan Statistical Area (metropolitní oblast)

NAFTA – North American Free Trade Agreement

NAICS – North American Industry Classification System

SEA – State Economic Area

SEO – Státní ekonomická oblast

SIC – Standard Industrial Classification

UCLA – University of California, Los Angeles

USA – United States of America (Spojené státy americké)

USD – americký dolar

SEZNAM PŘÍLOH

Mapka I.: Vymezení státních ekonomických oblastí na území Spojených států

Mapka II.: Administrativní členění Kalifornie

Mapka III.: Administrativní členění Floridy

Mapka IV.: Administrativní členění Georgie

Mapka V.: Administrativní členění Severní Karolíny

Mapka VI.: Administrativní členění Jižní Karolíny

Tabulka I.: Kalifornie – osobní příjmy na obyvatele v běžných cenách

Tabulka II.: Florida – osobní příjmy na obyvatele v běžných cenách

Tabulka III.: Georgia – osobní příjmy na obyvatele v běžných cenách

Tabulka IV.: Severní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v běžných cenách

Tabulka V.: Jižní Karolína – osobní příjmy na obyvatele v běžných cenách